د زړه اوازونه

(د بېلابېلو ليکنو ټولګه)

Ketabton.com

سردار محمد همدرد

۱۳۹۴ لمريز کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زړه اوازونه

(د بېلابېلو ليکنو ټولګه)

ليکوال

سردارمحمد همدرد

۱۳۹۴ل کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

کتاب پېژندنه:

د کتاب نوم: د زړه اوازونه

ليکـــوال: سردارمحمد همدرد

خپرونـدی: د افغانستان ملي تحريك، فرهنگي څانگه

وېـبپـاڼـه: www.melitahrik.com

ډيزايـن: ضياء ساپی

پښتۍ ډيزاين: فياض حميد

چـاپشمېـر: ۱۰۰۰ ټوکه

چـاپـکــال: ۱۳۹۴ ل کال/ ۲۰۱۵م

د تحريك د خپرونو لړ: (۱۰۹)

يادونه: د چاپ حقوق له ملي تحريک سره خوندي دي او د کتاب د محتوا مسوليت ليکوال پورې اړه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تحریك یادښت

د افغانستان ملي تحریك د (۱۳۹۳ ل) کال په پیل کې له خپلو ګرانو هېوادوالو سره ژمنه کړې وه چې د دې کال په بهیر کې به (شل عنوانونه) بېلا بېل دیني، علمي، ادبي او ټولنیز اثار خپلې ټولنې ته وړاندې کوي. ملي تحریك دا ژمنه د یاد کال د کب پر (۲۸)مه نېټه پوره او د یوې پرتمینې غونډې په ترڅ کې یې شل عنوانونه علمي اثار هېوادوالو ته وړاندې کړل. ملي تحریك په یاده غونډه کې ژمنه وکړه چې د (۱۳۹۴ ل) کال په بهیر کې به انشاء الله د خدای (ج) په نصرت ټول ټال سل (۱۰۰) عنوانه بېلابېل علمي اثار ټولنې ته وړاندې کوي. طبیعي خبره ده چې دا اسانه کار نه دی، ډېر زیات زیار او زحمت ته اړتیا لري، خو ملي تحریك ټینګ هوډ کړی چې خپله دا ژمنه به هم د تېرې ژمنې په څېر عملي کوي. دا اثر چې ستاسو په لاس کې دی د همدې (سل عنوانونو) ژمنه کړو اثارو له جملې څخه دی، چې د چاپ جامه اغوندي. ملي تحریك هیله لري چې له دې اثر څخه به زموږ هېوادوال په زړه پورې ګټه پورته کړي. ملي تحریك له ټولو هغو لیکوالو، ژباړونکو، سمونچارو، مالي او معنوي مرستندویانو او چاپ چارو څخه چې ددې اثارو د چاپ په دې ټول بهیر کې یې یو بل سره مرسته او ملګرتیا کړې او دا فرهنګي بهیر یې بریالی کړی، د زړه له کومې مننه کوي او کور وداني ورته وایي.

د هېواد د فرهنګ د ښېرازۍ په هیله

د افغانستان ملي تحریك فرهنګي څانګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زړه اوازونه ټولګه سوه

د هغه چا په هکله چې د هجرت د ټولو ناخوالو سره سره يې په نابلده سيمه او نا اشنا وخت کې ادبي هڅې شروع او تر نن ورځ يې را رسولي دي.
د هغه چا په هکله چې، په هلمند ولايت کې يې د ډېرو خيريه کارونو او ټولنيزو ستونزو د حل په برخه کې لومړني ګامونه په زياتې دلاورۍ سره اخيستي دي.
د هغه چا په هلکه چې، نن ورځ د هلمند ولس د خپلو مشکلاتو او ستونزو د حل لپاره مخ ورته را اړوي زيات خوښ سوم چې د ملي تحريک مشر ښاغلي محمد اسمعيل يون په هلو ځلو يې د مقالو ټولګه د چاپ تر پولو ورسېده.
دا ښاغلی سردار محمد همدرد دی چې د خپل زړه خواله يې د مقالو په بڼه د وخت او شرايطو په غوښتنه په ليکنيز ډول د ولس سره شريک کړي دي.
اوس يې د مقالو ټولګه ولس ته د خپل تاريخ او په ژوندانه کې د خپل نيت په باب پرېښودل.
دا کتاب به ولس ته د دې زمانې ستونزې او مشکلات په ښه ډول شرحه کړي او تر اړخ به يې لوستونکو ته دا هم وښيې چې په روانو وختونو کې پر ولس، وطن او وجدان د چا لخوا څه تېر سوي دي؟
په پای کې ښاغلي همدرد ته، د ده، د دغو هڅو د پايلې مبارکي وايم، پر ګوتو او قلم يې برکت.

درنښت

الحاج محمد اسماعيل شريعتيار

هلمند

۱۳۹۴ل/۱۲/۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما خبرې

زموږ په ټولنه کې لیکنې ډېر خلک کوي خو لیکوالان مو د ګوتو په شمېر دي. لیکوالي یو لوی هنر دی، پراخې سینې او لوی فکر ته اړتیا لري.

ما که څه هم له پخوا څخه په ادبي برخه کې یو شمېر لیکنې کولې، شعر مې هم لیکه، خو کله چې د مهاجرت له ترخو شپو بېرته خپل خوږ هېواد ته راستانه سولو نو دلته یو شمېر ستونزو، د ځینو خلکو کړنو مې د ضمیر غلی غږ راوبښ کړ او د قلم له بې تابۍ مې وخت نا وخت یو څه لیکنې وکړې چې یو شمېر پښتو ویب پاڼو کې خپرې سوې هم دي.

درونډ مشر او منلي استاد ښاغلي محمد اسماعیل یون راڅخه وغوښتل چې خورې ورې لیکنې مې راټولې کړم او یو کتابګوټی ترې جوړ کړم، نو د استاد په بیا بیا غوښتنه مې دا دی دا کار وکړ.

دا مقالې چې په بېلابېلو وختونو کې مې لیکلې دي، ټولنیزې، سیاسي او ادبي پکې شاملې دي. دا ټولې لیکنې په واقعیت کې زما د زړه دردونه او زما د زړه اوازونه دي.

کله چې مې خپلې لیکنې راټولولې نو بیخې ډېرې وې خو یو شمېر یې داسې وې چې د وخت سره سمښت خواړه او یو شمېر یې داسې وې که اوس ولوستل سي هم بې ګټې نه دي.

زما د لیکوالۍ ډېری تمرکز پر ادبي لیکنو دی، ځکه ادبي لیکنې زړښت نه لري، د هر وخت لوستونکو لپاره پکې نوي مالومات وي.

د دې کتاب په لومړۍ برخه کې تر ډېره سیاسي او ټولنیزې مقالې راټولې سوي دي خو په دویمه برخه کې یې ادبي لیکنې دي، داسې ادبي لیکنې چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو شمېر ادبي شخصيتونه پکې پېژندل سوي دي، د دوی پر هنر خبرې سوي دي.

د هلمند په اوسنيو ځوانانو کې يو شمېر داسې فرهنګي شخصيتونه وو چې نور افغانستان يې له نوم سره نا اشنا و ، ما هڅه کړې د هغوی پر ژوند او هنر مې يو څه ليکلي دي.

تر دې وړاندې مې د ماشوم د ادبياتو هم يو څه کتابونه چاپ ته تيار دي، خو د محترم استاد او يو شمېر ملګرو په بيا بيا غوښتنه مې دلته يو شمېر ليکنې راټولې کړې دي، هېله ده ستاسو په درد دوا سي.

ستاسو خواخوږی

سردار محمد همدرد هلمند

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغان سوله بيه نه لري

له کومې ورځې چې افغانستان کې کورنۍ جګړه پیل سوې ده، بېلابېلو بنسټونو هېوادونو، ادارو د افغانستان د سولې لپاره مجلسونه او ناستې کړي دي.
زه د تېرو څلورو لسیزو د جګړې په اړه د سولې پر هڅو خبرې نه کووم، یوازې دې ته راځم چې، د طالبانو د رژیم د ړنګېدو وروسته د وسله والو طالبانو سره پر سوله باندې د بېلابېلو غونډو، کنفرانسوو او ناستو باندې بحث کووم.
اوس خبره دا ده چې، ځینې خلک وايي که د طالبانو سره سوله کېږي نو د تېرو ۱۳ کلونو لاسته راوړنې دې له پامه نه غورځوي، نور بیا وايي چې طالبان وحشیان او د دې وطن دښمنان دي او د هغوی سره سوله نه ده پکار، د ملي وحدت د حکومت پر ګډې ناست چارواکي عجبه ضد او نقیض خبرې کوي، یو چارواکی یې پر خپل سر وايي: «د طالبانو سره سوله نه ده پکار.» دا راته ډېره جالبه ده چې ارګ بیا د سولې په تلاش پسې له هرې ممکنه لارې څخه کار اخلي.
خبره دا ده چې، د افغانستان د ولسونو لوی هېله او ارمان سوله ده او هغه څوک چې د سولې مخالفت کوي هغوی د جګړې تاوان او ضرر نه دی لیدلی، له لوکسو دفترونو خبرې کوي، زموږ بېچاره ولس چې هره ورځ د دغې ناوړې او بدبختې جګړې قرباني دی هره ورځ ترې رنج وړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان دښمنان هیڅکله په افغانستان کې سوله نه غواړي، دوی د خپلو ناوړه موخو لپاره له هر ډول مکارۍ څخه ګټه اخلي، ترڅو خپل ناوړه اهداف سرته ورسوي.

زما په اند که په افغانستان کې جګړه بندیږي او سوله راځي، دا سوله هیڅ قیمت نه لري، دا که په هر بیه کېږي د دې هېواد دولسونو په خیر دی.

دا که په هره قربانۍ او هره غوښتنه کېږي، باید وسي، ځکه موږ هره ورځ ګڼ شمېر خلک په جګړه کې له لاسه ورکوو، د جګړې د بندېدو، د ولس د خوندیتوب او مصؤنیت لپاره باید دولت او سوله کې ښکېلې غاړې باید له هرې لارې کار واخلي او هیڅ خنډ باید خپلې مخې ته پرې نه ږدي.

د افغانستان سوله لپاره بین الافغاني مذاکره پکار ده او دا باید د افغانانو څخه یوه اجماع جوړه سي، صداقت، رښتینولي، اخلاص په کولو سره کېدلی سي ډېر پرمختګونه وسي.

تېرو ۱۳ کلونو کې چې د ښاغلي کرزي په مشرۍ د سولې کومه شورا جوړه سوه، دغه ډول شورا ګانې جوړول نتیجه نه ورکوي، ځکه په دې شورا کې داسې خلک موجود وو چې سوله یې نه غوښتله.

سوله کې ولسي خلک او هغه خلک چې په سیمه او منطقه کې ا وسي، باید کار ترې واخیستل سي او د سولې په خبرو کې باید ونډه ورکول سي ځکه دوی اغېزمن تمامېدلی سي.

د سولې لپاره چې طالبانو کوم شرطونه وړاندې کړي دي د افغانستان د حکوم په ګټه دي، په دغه شرطونو کې په قطر کې د دغې ډلې سیاسي دفتر په رسمیت پېژندل، د ملګرو ملتونو له تور لست څخه د طالب مشرانو ایستل، د طالب زندانیانو خوشي کول او د سولې پر ضد تبلیغاتو مخنیوی شامل وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

طالبانو دغه شرطونه د قطر پلازمېنې دوحه کې د پګواش په نوم یوه څېړنیز مرکز له خوا جوړه شوې غونډه کې وړاندې کړي دي.

دغې ډلې، بحث ته د افغانستان په کړکېچ کې ټول ښکېل لوري ور بللي وو، خو افغان دولت دغه بلنه نه وه منلې.

اوس پوښتنه دا ده چې افغان دولت د سولې لپاره ناړې وهي، له ګاونډیانو تر نړیوالو ټولو ته چغې وهي چې سوله باید وسي خو د مخالفې ډلې لخوا هغه شرطونه چې د حکومت له وسه هم دي ولې یې نه مني؟

مالومه خبره ده چې حکومت کې داسې خلک شتون لري چې یا به سوله نه غواړي او یا به د سولې په وړاندې خنډونه جوړوي.

جګړه کې له ټولو ښکېلو خواو هېله کووم چې په رښتیني ډول دې د سولې لپاره له اخلاصه ډک قدمونه واخلي، د دې خاورې او ولس په خاطر دې باید نوره جګړه بنده کړي.

سوله یو داسې الهي نعمت دی چې په دې هېواد او دې خاوره کې د هر اوسیدونکي په ګټه دی، که په جګړه او د بهرنیانو په شتون او د دوی پر سیاست او پیسو جوړېدلی نو اوس به مو وطن جوړ وای، خو تر څو چې خپله افغانان لاس په کار نه سي او ښکېلې خواوې صادقانه هڅې ونه کړي نو بله لار نسته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر موږ قیامت دی

د یو چا سره مې بحث کاوه د افغانستان پر حالاتو مو خبرې کولې هغه دوست مې بیا د اوسني عربو او سوریې حالاتو باندې هم خبرې وکړې او بیا یې په ډېرې ناهیلۍ راته وویل چې اخیره زمانه ده او قیامت کیږي، دده تر دې خبرې پورې ماته هغه کیسه را پیاد سوه:

((یو وخت یو چا په مځکه کې جوار کرلي وه نو بیا یوه ګیدړه په روږدې سوې وه او دده جوار به یې خوړل، سړی ډېر په غوصه سو اخیر یې یوه تلکه ورته کښېښوده او ګیدړه یې په ونیوله وروسته یې په درخته پورې وتړله او خپل زوی ته یې وویل چې ورسه توپک راوړه، ګیدړې چې وکتل چې د سړي سترګې سرې دي او په غوصه دی او نه مې پرېږدي نو سړي ته یې وویل پام کوه چې وه مې نه ولې او که دې زه وویشتم قیامت کیږي، سړي ورته وویل چې څنګه قیامت کیږي؟ ګیدړې ورته وویل چې ما به ستا لس یا شل جوار خوړلي وي ته ددې لپاره پر ټوله دنیا قیامت راولې؟

سړی چې ډېر ساده و پړي ته یې لاس کړ او ګیدړه یې ایله کړه، ګیدړه چې لږ مخته ولاړه لږ لرې ودرېده سړي ته یې وویل پر نوره دنیا که قیامت و او که نه و پر ما خو قیامت و.))

زموږ د هیواد حالاتو ته په کتو سره وروسته له دیارلسو کلونو نړیوالې ټولنې په خپلو ټولو ژمنو سره سره په افغانستان کې نه جګړه بنده سوه، نه افغانانو د ارامۍ او سوکالۍ ساه واخیسته.

په تېره میاشت کې په هلمند کې د مازدا موټر بم، په بدخشان کې غمیزه، په خوست کې غمېزه، په ننګرهار کې ناورین.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه ټولې پېښې سره له دې چې لسګونه بې ګناه ولسي وګړي پکې ووژل سول، ژوبل سول، ځوانان، ماشومان، ښځې او سپین ږیري پکې له منځه ولاړل له ځان سره ځینې دردونکي او بوږنونکي کیسې هم لري.
په هلمند کې یو سپین ږیری چې په سترګو ړوند و او شل زوی یې ورسره و ماته راغلل او راته وې ویل چې بې ګناه زوی مې بندي دی، هیڅ جرم یې نه دی کړی، تاسې مرسته راسره وکړئ او زما اواز پورته کړئ، ما د دوی ستونزه د هلمند د ولایتي شورا له مشر سره شریکه کړه، هغه وویل را وایستوه، ما چې دا سپین ږیری ور واستو تصادفاً د ولایتي شورا مشر ته یو کار پیدا سوی و او د خپل کارځای څخه وتلی و، نو دغه سپین ږیری د خپل شل زوی سره د نوموړي د دفتر په دروازه کې هغه ته منتظر و چې څو شېبې وروسته د ولایتي شورا د مشر د شخصي دفتر مخته د مازدا موټر بم یوه درنه چاودنه وسوه چې ټول ښار یې ولړزاوه او دغه ړوند سپین ږیري او شل زوی یې هغه هېلې چې د پوره کېدو لپاره د ولایتي شورا د مشر دروازه ټکوله د تل لپاره له ځان سره خاورو ته یوړلې او ړوند پلار او شل زوی دواړه شهیدان او بندي زوی یې هماغه شان بندي پاتې سو.
پېښې خو ټولې دردونکي دي، د هر مسلمان او افغان غم او وژنه دردونکې ده، خو ځینې بیا داسې پېښې وي چې د انسان زړه لړزوي.
دویمه دردونکې پېښه چې هر افغان یې په اورېدو ولړزېد د ننګرهار په وروستۍ وحشیانه چاودنه کې د دوه داسې ورونو وژل کېدل و چې له واده یې یوه اونۍ تېرېده. دغه دواړه ورونو په یو وخت ودونه کړي و. د ناویانو د لاسونو څخه یې د واده د نکریزو خوشبویي لا نه وه تللې، د خپل خوږ او ارمانجن ژوند یې فقط اوه شپې او اوه ورځې تېرې وې چې د دواړه ورونو په وینو سره جسدونه د ناویانو مخې ته کېښودل سول. دا صحنه هیڅ د

(c) ketabton.com: The Digital Library

زغملو نه ده او د دې نړۍ د هر سخت زړه لرونکی انسان به حتمن ورته وژاړي.
تر دې مخکې د خوست دردناکه پېښه باندې د خوست د ښار هر دېوال وژړل، ډېرې خویندې او میندې د ویر په ټغر کښېناستې.
دغه راز د بدخشان پېښې هم د افغانانو سترګې نمجنې کړې او په ټوله کې د هېواد وروستیو پېښو، نا امنیو د بشر وجدان ته ټکان ورکړ او پر افغانانو قیامت جوړ سو.
دیارلس کلونه د امنیت په اړه بېلابېلو ژمنې راسره وسوې خو لا هم موږ د امنیت او پرمختګ خوبونه وینو، پر ځای د دې چې هېواد کې مو ارامي او سوکالي راسي ورځ تر بلې مو هېواد کې د نا امنۍ اور تازه کیږي. چاودنې کیږي، پر لویه لاره مو مسافرین تښتول کیږي چې دغه کار او نا امنیو په ټوله کې د هېواد د خلکو او ولسونو اندېښنې را پارولي دي، هر څوک که دولتي دنده لري که شخصي په بیره کې دی او ځان مصؤن نه احساسوي.
یو بل جنګ هم راباندې پیلیدونکی دی، یو بل قیامت هم راباندې جوړیږي، د داعش په نوم د وسله والې ډلې نوي فعالیتونه او د دوی وسله والو بریدونو د خلکو په زړونو کې ډېره ویره خپره کړې ده. هر څوک په دې فکر کې دی چې خدای ج مکړه کورنۍ جګړه به پیل سي او زموږ سرنوشت به څه وي.
دا ټول حالات لومړی د ولسمشر او اجرایه مشر لخوا راباندې راپېښ دي او په دوهم قدم کې فاسد او ظالم چارواکي چې دوی هر ډول امکانات لري، د وسله والو په کیسه کې نه دي، که هر څومره نا امني جوړه سي دوی کولی سي ځانونه خوندي کړي یا په هېواد کې او یا له هېواده بهر، خو عام ولس به څه کوي، همداسې په وینو کې به لمبیږي لکه په ننګرهار، هلمند، خوست، بدخشان او د هېواد په نورو بېلابېلو سیمو کې چې ولمبېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امنیت ترڅنګ مو بل لوی مشکل په ټول هېواد کې د فقر څادر خپور دی، هر ځای لوږه ده، بېکاري اوج ته رسېدلې، ولسمشر کله وایي اقتصادي څرخ په خوځښت راولم، کله یوه ژمنه او کله بله خو زموږ په ولس قیامت او د قیامت ورځ جوړه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په افغانستان کې د امریکا ژوبل سیاست!

نږدې یوه نیمه لسیزه وړاندې چې کله امریکا پر افغانستان حمله وکړه او د طالبانو حکومت یې ړنګ کړ، ورسره سم یې په دغه هېواد کې نوی حکومت رامنځته کړ، پرمختیایي کارونه یې پیل کړل او پر بېلابېلو سیاسي او پرمختیایي طرحو یې کار وکړ. چې په ترڅ کې یې ملیاردونه ډالر ولګول، او له بله اړخه یې زرګونه پوځیان یې مړه سول خو لا تر اوسه هم په خپله جګړه ګیر پاتې دي.

مهمه دا ده چې امریکا د څه لپاره په افغانستان کې جنګېدله او څه یې وکړل؟

د طالب او القاعدې سره جګړه د امریکا ډېره ستره او لویه سیاسي پلمه وه چې، ګواکې په افغانستان کې ورسره جنګیږي، خو د امریکا هدف یوازې د طالب او القاعدې ختمول نه و بلکې د دوی له لوري د هغه وسله وال مقاومت له منځه وړل وو، چې په سیمه کې د دوی د ستراتیژیکو موخو د عملي کولو په وړاندې یو اساسي خنډ وو.

هر څوک په دې پوهېږي چې امریکا ملیاردونه ډالر په افغانستان کې مصرف کړل خو تر اوسه څوک دې ته ځیر نه دي چې په کومو برخو کې یې مصرف کړل او څه معلومه ګټه یې وکړه؟

امریکا پر داسې پروژو پیسې ونه لګولې چې بنسټیزې وې او ګټه یې تل پاتې وه، بلکې په داسې هوایي پروژو یې پیسې مصرف کړې چې یوازې یې د دوی د جګړې د ګټلو لپاره کمپاین، او د سیمې خلک په یو بې ثباته ټولنیز، اقتصادي او سیاسي چاپېریال کې وساتي، چې ببلګې یې د فساد تخم شیندل، جنایت کاران حاکمول، یو ځانګړی قوم له سیاسي او طبیعي ژونده بې برخې کول، او نور دي. ددې ترڅنګ د ولس د عامه فکر د بې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ثباتۍ لپاره يې په سلګونو استخباراتي مطبوعاتي رسنی رامنځ ته کړي، چې هر ګړۍ زموږ په ناخبره ټولنه کې د زهرو د شيندلو په توګه استعمالېږي.

بل پلو کله چې افغان ملي اردو جوړه سوه، امنيتي ځواک جوړ سو، بېلابېل برخو کې پوځيان وروزل سول خو پوره تجهيز او هوايي ځواک يې حمايه نه سو. امريکايانو د طالبانو روانه جګړه مهار نه کړای سوه، په افغانستان کې يې د ايران، پاکستان او نوروګاونډيو سياسي، نظامي او کلتوري لاسوهنو پر وړاندې بې تفاوته پاتې سو او ځان يې يوازې د افغانستان په کلي کور کې دننه جګړې ته وقف کړ چې لا دوام لري. په رښتيا بايد امريکا او د دوی متحدينو د کورني کړکېچ ته د ودې ورکولو پر ځای د افغانستان بهرني او په ځانګړي توګه سيمه ييز سياست، اړيکو، سمون او پراختيا ته پاملرنه کړې وای.

د پاکستان مداخله په افغانستان کې دومره ښکاره وه چې څو څو ځله يې په افغانستان باندې نظامي يرغلونه هم وکړل، خو امريکا او د دوی متحدين يې پر وړاندې چپ پاتې سول. او پدې اړه يې هيڅ سياسي دريځ ونښود.

ښکاره او روښانه ده چې په افغانستان کې روانه جګړه له امريکې پېښه ده او غځېدل يې هم دوی پورې تړاو لري، د خپلې بهرنۍ پاليسۍ له مخې يې زموږ په هېواد کې د جګړې د ختمېدو لپاره په تېره يوه نيمه لسيزه کې ګڼ کنفرانسونه جوړ کړل، د سيمې هېوادونه يې راوبلل، مشورتي غونډې يې وکړې او د خپلو موخو د ښه عملي کولو لپاره يې د بېلابېلو هېوادونو دريځونه تحليل کړل تر څو د خپلو موخود پلي کېدو لپاره زمينه مساعده او ممکنه مخالفتونه له منځه يوسي.

پخواني هېواد مشر حامد کرزي د حکومت په وروستيو کلونو کې نوموړی په دې وپوهېدو چې امريکا د افغانستان ساتنې او افغانستان جوړونې پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځای يوازې خپل ستراتيژک اهداف عملي کوي، د هيواد مشر کرزي له لوري د امريکي سره د افغانستان د امنيتي تړون نه لاسليک د امريکا لپاره يو ستر سياسي ګذار وو. چې سربيره پردې امريکا خپل سياسي فشارونه زيات کړل خو کرزی يې سياسي ګوتڅنډونو ته تسليم نه سو.

د امريکا اهداف يوازې په افغانستان پورې محدود نه دي، په سيمه کې پاتې کيدل، د هندوستان د چټکې ودې په وړاندې مبارزه او ورسره ملګرتيا، پاکستان، د چين سره د نويو سياسي ګټو پالنه، د کسپين د هېوادونو، روسيه، سوداګريزي لارې، د افغانانو د نادره ځمکني عناصرو (REEs) ته لاس رسی او نور دي.

ددې ترڅنګ هر وخت امريکا ضد او نقيص خبرې کوي، کله غونډه جوړه کړي او استخباراتي اداره يې اعلان وکړي چې نور افغانان پر پښو ودرېدلي دي او کولی شي د نړيوالو له شتون پرته د خپل هېواد ساتنه وکړي، د دغه اعلان تر شاه چې خپلو موخو ته په رسېدو کې پاتې راسي نو بيا ووايي چې طالبان به څو کاله نور هم په افغانستان کې د جګړې توان ولري، بيا بل وخت اعلان وکړي چې په افغانستان کې د امريکا شتون ته اړتيا نشته موږ بايد ولاړ سو، بل وخت د امريکا بل لوړ پوړی چارواکی بيا اعلان وکړي چې امريکا بايد څو کاله نور هم افغانستان کې پاتې سي.

له يوې خوا د امريکا د استخباراتي ادارې مشر وينسنټ سټيوارد خبر ورکوي چې طالبان به تر ۲۰۱۸ز پورې په افغانستان کې د حملو توان ولري، بل پلو بيا د امريکا بل لوړ پوړی چارواکی خبر ورکړي چې افغانان کولی شي د طالب وسله والو مخه ونيسي.

دا او ورته د امريکا تاکتيکي څرګندونې دي، چې د روانو حالاتو پورې اړوند د دوی پر ګټو او ناګټو راڅرخي، له بله اړخه د امريکا دغه ډول خبرو او څرګندونو په افغانانو کې يو ډول ناروغي پيدا کړې ده، چې نه سياسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

فیصله کولای سی او نه هم ځاني، هر افغان ورځ تر بلې ځان نا امنه احساسوي، د خپل امنیت او خوندیتوب لپاره مجبور دي چې هر څه پر ځان ومني او هر ډول ډلو ټپلو سره لاس یو کړي.
که امریکا غواړي چې افغانستان د ثبات لوري ته بوزي، نو تر ټولو لومړی باید جګړه ودروي. په افغانستان کې هغه خوځښتونه حمایه کړي، چې په رښتیا سره د افغانستان د ژغورنې اود سیمې د ثبات لپاره اغېزمن دي.
افغانستان باید نور د ازمویل سوي حرکتونو او حزبونو د ولکې څخه ووځي. د اداري فساد له منځه وړل یوازې او یوازې د فاسد سالارانو او جنایت سالارانو په مجازات ورکولو سره کیدای سی، نه په مکافات ورکولو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیده لا وژل کېږو!!!

افغانستان کې رواني جګړې خورا ډېر وخت ونیو، کلونه کلونه پر دې خاوره اورونه بل سول، ځوانان، پېغلې، مېندې، پلرونه او تنکي تنکي ماشومان مو د بمونو، باروتو او د جګړې سرو لمبو خوراک سول.
وینې وبهېدې، اسمان وژړل، زړونه وچاودېدل، ارمانونو کوکې وکړې، د بې ګناه انسانانو چغې تر اسمانه ورسېدې خو د افغانانو د دښمن زړه یخ نه سو.
د کابل پر ښار وروستي وسله وال بریدونه چې خلک یې له درانه خوبه ویښ کړل، ځینې په خپلو وینو کې ولمبېدل، ځینو خپل د بدن خواږه غړي له لاسه ورکړل خو ځینو مېندو او پلرونو د خپل زړه ټوټې په خپلو سترګو په وینو لژنده ولیدل او اسمان ته یې په وازه خوله کوکې وکړې.
سره له دې چې په دې وروستیو کې زموږ هېواد له هره پلوه وټکېده، اقتصادي بحران رامنځته سو، بې کاري ډېره سوه، غلاوې، تښتونې او نور ویره اچوونکې پېښې په زیاتېدو سوې، ورسره د نا امنۍ بې رحمه ځپې هم ورځ تر بلې په لوړېدو دي او په پوره غرور افغانان په خپله غېږه کې غرقوي.
یوه مشهوره اصطلاح ده وایي: «تر بد ترو بد ترې سته»
رښتیا هم، چې موږ د نن په حالاتو ځوریږو خو د سبا حالاتو ته مو فکر نسته، د هغه توپان مخه نه نیسو چې سبا را روان دي، په داسې حال کې چې راتلونکي توپان ته په ښه ښو سترګو ګورو، خو غم یې نه کوو.
پخوا به نا امني محدوده وه، یوازې په لویو بازارونو، څلور لارو، ګڼ میشتو ځایونو کې وه، که به چاودونه وسوه هغه به هم داسې ځای وه چې، سیمه کې حاضر خلک به پکې مړه او ژوبل سول، نور په کورونو کې به

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلک خوندي و ، دښمن به هم داسې ځای برید نه کاوه چې کورونه او عام خلک دې ډېر زیانمن سي.
خو اوس کیسه بل ډول ده، له بد ترو بدترې راغلي دي، په وروستیو بریدونو کې چې د کابل په ګڼون د هېواد په لر او بر کې وسول، کورونه یې رانسکور کړل، انسان پکې د لویو لویو ودانیو تر دېوالو لاندې سول، ویجاړې پېښې سوې، ماشومان په کورونو کې په لوبو او ساتیرو بوخت ول، ښځې او د کور مېرمنې په خپلو کارونو لګیا وې چې د دښمن بې رحمه بریدونو ښامار خپلې خولې ته واچولې.
اوس په خپلو کورونو کې هم خوندي نه یو، په ډاډه زړه څوک ډوډۍ نه سي خوړلی، سهار چې کوم زوی له کوره وځي نو مورجانه یې په دې خاطر په ځیر ځیر ورته ګوري چې فکر نه کوي زلمی زوی به یې بېرته کور ته روغ او سلامت راسي، پر افغانانو هره ورځ ویر، هره ورځ مرګ او هره ورځ قیامت تیریږي.
په نننۍ عصر کې نړیوالو، ګاونډیو او نورو ګڼو هېوادونو د افغان وژنې لپاره بېلابېلې طرحې وازمایلې، خپلې سیاسي واګې یې پرې ټینګې کړې، تجربې یې ترلاسه کړې او پر افغان وژنه یې یو له بل سره سیالی وکړې.
د وسله والو وروستي بریدونه چې د کابل په شا شهید او نورو سیمو کې ترسره سول، د افغان وژنې لپاره لویه دسیسه وه چې سلګونه عام وګړي پکې ژوبل او بې کوره سول.
له یوې خوا افغانستان کې د وسله والو ډلو ډېرښت، بل پلو د دوی ترمنځ اختلافات او ترخڼګ یې داسې لوی بریدونه چې سري عام پکې قتل ترسره سي، دا به د هغه هېوادونو چې افغان وژنې لپاره دلته بېلابېلې ډلې روزي بله نوې لوبه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وسله والو په ډېرى بريدونو کې عام خلک وژل کيږي، په دې وروستيو کې د يونما د يو راپور له مخې چې په تېر يو کال افغانستان کې ۷۰ سلنه ولسي خلک د دولت د وسله والو په بريدونو کې وژل سوي او ژوبل سوي دي، که څه هم طالبانو د يونما دغه راپور رد کړ، خو دا ډول بريدونه لکه په دې وروستيو کې چې يې کابل او نورو ولايتونه شاهدان و، د يونما راپور ته برى ورکوي.

په ټوله کې افغانستان کې هغه ډلې چې دولت ضد جګړه ييز فعاليتونه کوي، په ښکاره ډول رسنيو کې ځانونه افغانان بولي، دوى وايي جګړه له دې لپاره کوي چې افغانان له جنګه وباسي او ارامي رامنځته سي.

اوس پوښتنه دا ده دغه جګړه مارې ډلې چې د افغانانو سوکالي غواړي ولې افغانان وژني؟؟

ځواب څرګند دى چې دا په اصل کې د افغانانو دښمنان دي، په دې خاطر افغان وژنه کوي.

په ټوله نړۍ کې د جګړې لپاره خپل اصول او قوانين وضع سوي دي، جګړه کې ښکېلې خواوې مالومې دي، دوى يو بل پېژني او د يو بل په وړاندې جګړه ييزې کړنې ترسره کوي، نور چا ته زيان نه اړوي، خو افغانستان هغه هېواد دى چې عام افغانان پکې د جګړې قربانيان دي، د افغانستان په جګړه کې د بل سوي اور خس او خشاک ولسي وګړي دي، دوى نا خبره او بې ګناه دغه اور ته غورځول کيږي او ښکېلې خواوې يې ننداره کوي.

اوس دا پوښتنه هم پيدا کيږي چې نړيواله ټولنه پر افغان وژنه ولې چُپه خوله ده، دوى خو ځانونه د بشر د حقوقو سرلاري بولي، د نړۍ په هر ګوټ کې چې کومه بشري او جنايي سرغړونه پېښه سي دوى يې په اړه ږغ پورته کوي، خو پر افغان وژنه ولې څه نه وايي؟؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

مالومه خبره ده چې ټوله نړۍ په افغانستان کې خپلې ګټې، موخې او ارادې لري، خو افغان مشران هغه مجبوره خلک دي چې مجبوراً هر څه ته غاړه ایږي دي، دوی نړیوالو ته اړتیا لري او دې ته مجبوره دي چې د دوی ډېرې خبرې ومني او د هېواد د یوې داسې بربادۍ لپاره یې عملي کړي چې ټول زیان یې عام ولس ته ورسیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تبلیغات که واقعي جګړه ؟

افغانستان د نړۍ یو له هغه هېوادونوڅخه دی چې، د انقلابونو او جګړو لویه سابقه لري.
د نړۍ هرځواکمن او امپراطور خپل زور همدلته ازمایلی دی چې په نتیجه کې یې په همدې سیمه کې په ګونډو سوی دی او په ډېرې بې شرمۍ تښتېدلی دی.
د تاریخ خواته نه ځو، اوسنۍ حالاتو باندې خبرې کوو. د روس د یرغل نه مخکې افغانستان په سیمه کې یو سیال هېواد و. هغه ګاونډیان چې اوس د افغانستان په سرنوشت لوبې کوي تازه زېږدلي وو، د روس یرغل د نړۍ د دوه سترو قووتونو بېلګه وه. دواړ قووتونو چې روس او امریکا وو خپله سیالي ترسره کړه چې په دغه سیالۍ کې افغانستان ټوک ټوک، میلیونه خلک شهیدان، معیوبین او مهاجر سول چې اوس هم در په در دي، کور او کلی یې نه دی مالوم، کله یو هېواد ورته ګوابښ کوي او کله بل ګاونډي هېواد.
د روس او امریکا په دې سیالۍ کې د افغانستان بنسټونه له منځه ولاړل لکه ملي پوځ، تاسیسات، عامه ځایونه او ټول ارزښتونه چور او تالا سول. چې په پایله کې د دې خاورې قسم خوړلو دښمنانانو ته ښه زمینه چمتو سوله او پر افغانانو یې داسې لوبې وکړلې چې زړونه یې یخ کړل او دا لوبه تر اوسه روانه ده، مالومه نه ده چې تر کومه به روانه وي ! !؟؟.
زه نه غواړم په دې لنډه لیکنه کې هر څه تشریح کړم، بلکې یوه یادونه یې کووم، د جنګ جنګ خبرې په دې هېواد کې دومره تکرار سولې چې په نړۍ کې یې بېلګه نه پیدا کیږي. شاوخوا څوارلس کاله وړاندې پخوانی ولسمشر حامدکرزی د نړیوالې ټولنې په مرسته افغانستان ته راغی او

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت یې اعلان کړ. یو ځل بیا د افغانستان نوم په نړۍ کې د یو هېواد په توګه راڅرګند سو، په لومړیو کلونو کې د امنیت سره سره ځینې پرمختګونه رامنځته سول، خلکو ته هیلې پیدا سوې، ګاونډیو هېوادونو ته مهاجر افغانان بېرته هېواد ته راستانه سول، خو که د پخواني جمهور رئیس حامد کرزي په حکومت کې نور پرمختګونه رامنځته سول ورسره ډېرې بدبختۍ هم وزېږېدې، فساد اوج ته ورسېد، ځینو پخوانیو زورواکو ته په حکومت کې ښې ښې چوکۍ ورسېدې چې حکومت یې نور هم خراب کړ، امنیت خراب سو، خلک پر دولت بې باوره سول، د بهرنیو لخوا ولسي ډله ییزې وژنې ترسره سوې.

که څه هم د ښاغلي کرزي حکومت نږدې ۱۳ کاله دوام وکړ خو لومړني پرمختګونه او امنیت یې تر پایه برقرار ونه ساتو.

د کرزي له حکومت وروسته دا دی د محمد اشرف غني په مشرۍ نوی حکومت وپنځېده، چې دې حکومت ته خلکو هیلې او تمې په دې خاطر ډېرې وې چې فکر یې کاوه له یوې خوا به د تېر حکومت نیمګړتیاوې له منځه ولاړې سي، خالیګاوې به ډکې سي او بل پلو ولسمشر او اجرایه رئیس په ټاکنیزو مبارزو کې ډېرې زیاتې ژمنې له خلکو سره کړې وې، داسې ژمنې چې د پوره کېدو او سرته رسېدو امکان یې ډېر و، خو دواړه مشرانو ونه سول کولی چې پوره یې کړي، ځکه دوی له یوې خوا د نوي حکومت په مقرریو سره یوه خوله نه و او بل پلو د هېواد په لر او بر کې امنیتي ګواښونه، اندېښنې او ستونزې ډېرې سوې.

په افغانستان کې اوسنۍ جګړه چې ځینې وخت دولت وایي دا یوه تبلیغاتي جګړه ده، دا خبره هم سمه ده له یوې خوا به تبلیغاتي بڼه هم ولري، خو بل پلو واقیعت هم دی، ۱۵ کاله د وسله والو طالبانو جنګېدل، امنیت ته ګواښ پېښول، دننه هېواد کې خلک له یوې سیمې بلې ته کوچېدل او په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې وروستيو کې د داعش يا د اسلامي دولت وسله والې ډلې راپيدا کېدل د جګړې واقعي اړخونه دي.
چې دغې واقعي جګړې د افغانستان شمالي ولايت کندز ته سقوط هم ورکړ.
زموږ په هېواد کې د جګړې په اړه په هره سيمه، کلي، کور، پټي او بانډه کې خبرې دومره ګرمې او تودې دي چې يو ډول رواني ناروغي يې هم پيدا کړې ده، که واقعي جګړه هم وي د خلکو اندېښنو، شته امنيتي ګواښونو په افغانستان د جګړې فضا حاکمه کړې ده، له هرې سيمې، هر ځای او حتی د خپل کور له خونو د خلکو ويره راځي.
د افغانستان د عامې روغتيا وزارت هم په دې وروستيو کې خبر ورکړ چې د دې هېواد دېرش فيصده خلک په رواني ستونزو او شل فيصده يې په رواني ناروغيو اخته دي.
جګړه بې کاري زېږوي او بېکاري د رواني ناروغيو سرچينه ده، بل پلو نورې نړۍ ته د افغانستان جګړه يوه فکري او رواني جګړه معرفي شوې ده، دوی داسې فکر کوي چې دغه جنګ تشې اوازې دي چې رسنيو کې انځورېږي، خو خبره داسې نه ده.
هغه وخت به د افغانستان جنګ هغه خلکو ته چې دا جنګ تبليغاتي او تشې اوازې بولي رښتينی او واقعي جنګ ښکاره شي چې خپله پکې خوږ سي، مالي او يا ځاني زيان ورته ورسيږي، بيا به هيڅ وخت ونه وايي چې دا يوازې تبليغاتي جګړه ده.
زه دا منم چې نن سبا تبليغات او رسنۍ د جنګ په غځولو او کرارولو کې ستره ونډه لري، خو که دولت د واقيعت په عينکو کې خپل هېواد ته وګوري نو ډېر داسې شيان به ووينې چې دوی يې له ولس او خلکو پټوي خو هغوی يې ويني.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوازې د کندز په جګړه کې له دواړه غاړو بې حده تبلیغات وسول، خو زیان یې هغه چا ولید چې هلته کندز کې و.
یوه اونۍ په رسنیو کې دولت او طالبانو دواړو د ښار حاکمیت ادعا کوله، خو واقعي انځور بل ډول و، ښار یوازې د ځایي خلکو په مرګ ژوبله بدل سوی و.
زه په وروستیو کې د یو بشر په توګه له ټولو غاړو دا هیله او غوښتنه کووم چې که په تبلیغاتو جګړه مخته بیا یې هم په داسې توګه دې تبلیغات کوي چې زیان یې عام ولس ته ونه رسیږي، لکه په کندز کې چې ولسي وګړو د دواړه غاړه د تبلیغاتو په پایله کې ټوک سول، ووژل سول، ژوبل سول او بې کوره سول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حکومت بدیل لرو خو د نظام بدیل نه لرو

افغانستان د روس له راتګ څخه مخکې داسې یو نظام او حکومت درلود چې، د سیمې او نړۍ سره یې سیالي کوله، د روسانو د یرغل څخه وروسته چې افغانستان په کورنۍ جګړه کې ښکېل سو، هغه هېوادونه چې د افغانانو د قربانۍ له برکته یې خپله ازادي واخیسته هغوی هم پر افغانانو خپلې لوبې وکړې.

هغه نوی زېږول سوی ماشوم پاکستان نن د افغانستان په سرنوشت لوبې کوي، افغانستان یې د نړۍ د لویو قووتونو په خاص ډول امریکا او بریتانیا د رسۍ کشۍ مرکز وټاکه.

یو هېواد چې په کورنۍ جګړه اخته سي، بې سرپرسته سي، بیا نو هر څوک کولی سي چې د خپلو موخو لپاره په اسانه هلته کار وکړي او بېلابېلې سیاسي، نظامي او هر ډول تجربې او ازمایښتونه ترسره کړي.

په دغه ډول هېواد کې بیا ملي ارزښتونه، ګټې او د خاورې خپلواکي ساتنه ستونزمنه خبره ده، په داسې یو حالت کې بیا چې بېلابېل استخباراتي کړۍ په یو هېواد کې د خپلو موخو لپاره کار کوي، تر هرڅه وړاندې بیا هغه کسان چې د دې وطن ملي ګټو ته ژمن وي هغوی په نښه کیږي او له منځه وړل کیږي.

اوس اصلي خبره دا ده چې، په دې هېواد کې لا ولې موږ ملي ګټې نه تعریفوو؟

کله کله ځینې دوستان نظام ړنګوي او ځینې حکومت ړنګوي.

حکومت د یو هیواد له عالي او رسمي غړو څخه جوړیږي چې د کورنۍ او بهرنۍ تګلارې جوړول او پلي کول یې مهمه دنده بلل کیږي. په دغو عالي غړو کې د کابینې وزیران او نور لوړ پوړي چارواکي راځي چې په پارلماني

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظام کې د کابینې مشر صدر اعظم یا لومړی وزیر وي او په ریاستي نظام کې بیا د کابینې مشر ولسمشر یا جمهور ریس وي. د پارلماني نظام بېلګه لکه هند، او برتانیا، او ریاستي نظام بېلګه لکه افغانستان او ایران.
حکومت او حکومتي چارواکي په دریو ګونو مقننه، قضایه او اجرایه ځواکونو کې مخامخ ښکیل او ونډه لري او د حکومتي تګلارو د پلي کولو او نه پلې کولو چارې همدوی ته ورترغاړې دي.
د افغانستان د اساسي قانون د اویایمې مادې په یوه برخه کې د حکومت تعریف داسې سوی دی:
"حکومت له وزیرانو څخه جوړ دی چې د جمهور ریس تر ریاست لاندې کار کوي". یانې حکومت اجرایوي ځواک دی.
په یو نظام کې بیا د یو هېواد د نوي او زړو حکومتونو ټولې لاسته راوړنې، اداري، سیاسي، اقتصادي، پوهنیز، کرنیز، سوداګریز پرمختګونه شامل وي او ټول هغه څه چې یو هېواد یې پر پښو ودرولی وي، دغه ډله کې راځي.
اوس راځو دې ته چې په اوس وخت کې موږ د حکومت بدیل لرو خو د نظام بدیل نه لرو.
د بېلګې په ډول: که له اوسني حکومت څوک راضي نه وي، کار نه سي کولی، ښایي نوی حکومت رامنځته سي، ټاکنې ترسره سي، ولسمشر له خپلې دندې استعفا وکړي، پر ځای یې بل ولسمشر وټاکل سي، نوی ولسمشر نوې کابینه اعلان کړي او باالاخره په حکومت شته ستونزې له منځه یو سي.
خو نظام چې د هېواد ټول پرمختګونه، که په هره برخه کې سوي دي، ړنګ سي نو بیا یې بدیل نه لرو او بېرته یې جوړول ډېر وخت غواړي.
د بېلګې په ډول: نظام کې د افغان ملي پوځ هم شامل دی، که ملي اردو ټوله لیرې سي او یو ولسمشر وایي چې زه نوې ملي اردو جوړووم، نو دا به ډېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخت واخلي، که یو څوک ووايي چې زه په ټول هېواد کې شته پرمختګونه له منځه وړم، نوی پيل کووم، نوی پوهنيز بهير پېلووم، روغتيايي خدمات له صفر شروع کووم، نو دا به هم کلونه وخت ونيسي.
نو په دې خاطر د حکومت بديل لرو خو د نظام بديل نه لرو.
بله مهمه خبره دا ده په اوس وخت کې که څوک په حکومت نيوکه کوي، داسې نيوکه دې وکړي چې نظام ته زيان وانوړي او نه پر نظام ګوذار وي. نيوکه بايد اسې وي چې، ملي ګټې او ملي ارزښتونه زيانمن نه سي.

په هر هېواد کې کورنۍ جګړه د واک لپاره وي که سياسي جګړه وي او که نظامي، ښکېلې خواوې تل وايي د هېواد لپاره جنګېږي، ترڅو سم حکومت رامنځته سي، په ټوله نړۍ کې دا اصول دي چې د هېواد په کورنۍ جګړه کې د جنګېدونکي ټولې خواوې چې هره يوه يې واک ته ورسيږي نظام نه ړنګوي، ملي ارزښتونه، ملي ګټې او ملي شتمنۍ نه زيانمنوي، خو زموږ په هېواد کې چې تل د قدرت لپاره جګړه کيږي قدرت ته تر رسېدو وروسته واک ته رسېدلې ډله نظام هم ړنګوي، ټول هېواد لوټې لوټې کړي، ملي پوځ له منځه يوسي، شته پرمختګونه لولپه کړي چې بيا د بل حکومت تر رامنځته کېدو پورې هيڅ پرمختګ نه سي کولی او حتی لولپه پرمختګونه پر پښو نه سي درولی.
ترڅو چې زموږ د قدرت مئينانو ملي ارزښتونه نه وي پېژندلي، نظام ته وفاداره او ژمن نه وي، د واک نشه يې له فکره ونه وځي او ملي شتمنۍ ونه پېژني نو هېواد به مو دغه شان وروسته پاتې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روسانو ماتې که د سیمې بریا؟

د ۱۳۶۷ د سلواغې شپږویشتمه د پخواني شوروي اتحاد پوځ خپله ماتې ومنله، په افغانستان کې تر نهه کاله تېرولو وروسته په ګونډو سول او دا هېواد یې پرېښود.
د روسانو په راتګ سره یوازې افغانستان هدف نه و، دوی د سیمې ډېر هېوادونه په ځانګړې ډول ګاونډیان لکه: ایران، پاکستان او غوښتل یې د هندوستان تر تودو اوبو پورې ورسیږي، په دې وخت کې روس د سیمې یو داسې لوی ښامار جوړ سوی و، چې ازبکستان، تاجکستان، ترکمنستان، اذربایجان، ارمنستان او ماورالنهر هېوادونه یې تر ستوني تېر کړي و.
دا سور ښامار داسې عافي سوی و چې یوازې اسیا نه بلکې غوښتل یې چې په نړۍ باندې خپله لویه امپراطوري جوړه کړي، دوی د خپل وخت موډرنې سلاوې، قوي نظامي او تخنیکي وسایل، زمیني او هوایي ځواک په درلودلو سره داسې لوی قوت و چې په نړۍ کې بل داسې قوت نه و چې د دوی مخه دې ونیسي.
نورو کوچنیو قووتونو لکه امریکا او برتانیه په خپلو کورونو کې له دې ښامار څخه بېربېدل او حتی ټولې نړۍ ځان خوندي نه باله.
دې سور ښامار د نړۍ د ټولو قوانینو خلاف په افغانستان تېری وکړ، دې تېري پوره نهه کاله وخت ونیو، افغانان د هېواد په لر او بر کې د دوی پر وړاندې راپورته سول، دوی داسې ظلمونه ترسره کړل چې؛ د بشر په تاریخ کې ساری نه لري.
ډلییزې وژنې یې وکړې، ماشومان، ښځې او بوډاګان یې شهیدان کړل او لوی لوی کلي یې تر خپلو توپونو لاندې کړل، چې اوس په ځینو ولایتونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې پر هغه خلکو چې په ډلییز ډول شهیدان سوي دي څلي هم جوړ سوي دي.
د روسي لښکرو پر وړاندې د افغانانو بې سارې قربانۍ کې یو میلیون افغانان شهیدان، یو میلیون معلول او اوه میلیونه افغانان بېلابېلو هېوادونو ته مهاجر سول چې په دومره لویه کچه د افغانانو قرباني به همېشه په نړیواله کچه د تاریخ په پاڼو کې ثبت وي.
دغه سره لښکر غوښتل چې افغانان د ځمکې له سره ختم کړي چې د پلټنو له مخې د هرو دوه افغانانو په سر دوی یو ماین زموږ په هېواد کې ښخ کړی دی، کله چې دغه سره لښکر زموږ په هېواد کې ماتې وخوړه نو دا یې هم وویل چې زموږ ماینونه به زموږ له ماتې کلونه وروسته هم له افغانانو سره جنګیږي.
افغانانو دغه سره ښکېلاک ته په ماتې ورکولو سره هغه پیاوړي قوتونه چې له روس څخه ببربدل د هغوی پر وړاندې یې د روسي لښکرو قوت مات کړ او هغوی ته یې هم لار هواره کړه چې د روس پر وړاندې په پوره جرآت راپورته سي.

په داسې حال کې چې افغانستان په کورنۍ جګړه کې ښکېل و امریکا او نړۍ ته پکار نه وه چې، د روس له ماتې وروسته افغانستان یوازې پرېږدي، کله چې روس په ګونډو سو؛ امریکا په خپله مخه ولاړه او افغانستان یې د داسې ګاونډیو لومو ته ورپرېښود چې، هغوی له خدایه دا غوښتل چې افغانستان د دوی په لاسو کې کښېوزي.
پر ځای ددې چې د افغانستان د ولسونو قدردانی سوی وای د نړۍ ډېرو هېوادونو په ځانګړي ډول ګاونډیانو د افغانستانو په کورنیو چارو کې لاس وهنې وکړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاونډيو هېوادونو په ځانګړي ډول پاکستان او ايران له وخت ګټه واخيسته او افغانان يې په تنظيمونو او ډلو ووېشل او د افغانانو هغه متحدوالی چې د روس په څېر قوت يې مات کړ له منځه يوړو او په کورنيو جګړو اخته سول.
که له يوې خوا ګاونډيو هېوادونو افغانان ډلې ډلې کړل، بل پلو امريکا هم نه غوښتل چې د مجاهدينو يووالی او قوت دې همداسې پاتې سي.
پاکستان يوازې دا نه چې د سور ښامار له حملې د افغانانو د قربانۍ په وسيله وژغورل سو بلکې د قوي اقتصاد خاوند سو، اټومي بټۍ يې ورغولې او د وخت څخه په ګټې اخيستنې يې ځان ورساوه.
خو د افغانانو په دې بې سارې قربانۍ سره سره پاکستان داسې نامردانه مداخلې په افغانستان کې وکړې چې د افغانستان د کورنۍ جګړې لوی لامل بلل کيږي.
بل پلو ايران هم زموږ هغه ګاونډی هېواد و چې تر خپله وسه وسه يې په افغانستان کې لاس وهنه وکړه او د کورنيو جګړو په پراختيا کې دوی هم لوی لاس لري.
ورته وخت کې د افغانستان هغه رهبران چې د جهاد او مقاومت دروند مسؤليت ورتر غاړې و، متاسفانه په دې ونه توانېدل چې دا با ارزښتنه بريا وساتي؛ دوی په خپلو منځونو کې د قدرت پر سر داسې شخړې وکړې چې، د جهاد سپېڅلی نوم يې تر خاورو لاندې کړ او هر مشر په دې نوم چې ګواکې جهاد يې کړی دی ځانته يې د واک او امتياز غوښتنه کوله، د دغه رهبرانو خپل منځي شخړې او د قدرت پر سر اختلافات دې حد ته را ورسېدل چې هر مشر په خپله سيمه کې ځانته حکومت کاوه، پاټکونه يې جوړ کړل، غلاوې، چپاو او نور ظلمونه خپل وروستي حد ته ورسېدل، بالاخره چې د دغه مشرانو به هر څه خوښه وه هغه به يې کول، د دوی دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړنو د سپېڅلو او رښتینو مجاهدینو ارمانونه تر خاورو لاندې کړل او په ټوله کې یې د جهاد نوم بدنام کړ.
که افغانانو د روس په څېر ستر او زوره ور ښکېلاک ته ماتې ورکړه نو دا یې هم کولی سول چې د ګاونډیو له شره ځان خلاص کړي او د دوی مداخله ونه زغمي خو ځینو مشرانو د قدرت او واک په خاطر د میلیونونه افغانانو قربانۍ ته ونه کتل او ګاونډیو ته یې په خپل لستوڼي کې ځای ورکړ او دوی په خپله خپلې لمن ته داسې اور پورې کړ چې تر اوسه لا بل دی، خو په دې سترګې نه پټېږي چې قدرت پلوه مشرانو د سپېڅلو مجاهدینو او د افغان ولس په حق لوی تېری وکړ او داسې ناوړه کارونه یې وکړل چې زموږ اوسنی نسل د رښتینو مجاهدینو په اړه منفي فکر کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عدم تشدد پر مرکز د تشدد ډک برید

د لوی افغانستان د جوړېدو او د پښتنو د یووالي ارمانجن ستر مبارز پاچاخان پر پوهنتون برید چې له امله یې ۲۰ بې ګناه کسان چې ډېری یې محصلین وو ووژل سول او ګڼ شمېر نور پکې ژوبل سول.

د عدم تشدد د دې سرلاري ستر مبارز مبارزه هم د تشدد په وړاندې وه، هغه د خپل ټول ژوند په مبارزه کې د ټولنیز عدالت، انصاف او برابرۍ لپاره هم ژمن و او هم یې په دې برخه کې نه ستړي کېدونکي هلې ځلې وکړې، د لوی افغانستان هرې سیمې ته یې سفرونه وکړل، له خلکو سره یې ولیدل، جرګې یې جوړې کړې او د پښتنو د پوهولو هڅې یې وکړې.

په دې وروستیو کې دې ته ورته ډېرې پېښې رامنځته سوې دي او دا پېښې د ډېورنډ له پولې اغاړې او دې غاړه په پرلپسې ډول ترسره سوې دي.

اوس ستونزمنه خبره دا ده چې، د دې قربانیو قربانیان یا پښتانه دي او یا هم نور افغانان، خو حکومتونه د خپلو ناوړه موخو لپاره داسې یوه لوبه کوي چې د خپلو ناروا ګټو لپاره پر دې خاوره باندې همدغه حالات روان وساتي.

نن چې د عدم تشدد د مبارزې پر سرلاري اراوښاد پاچاخان بابا پر پوهنتون دا برید ترسره کیږي نو دا مانا لري چې د عدم تشدد فکر د له منځه وړلو لپاره هڅې کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس چې په دې سیمه کې کوم اور بل دی دا هغه وخت مړ کېدای سي چې د عدم تشدد فکر په ټولنه کې خپور سي او انساني حقوق اجتماعي عدالت د اسلام د مبین دین په رڼا کې خلک ترې برخمن سي.

د دا ډول پېښو مخنیوی په دې توګه نه سي کېدلی چې د وخت حکومتونه یو پر بل تورونه ولګوي، بلکې دا د ټولې سیمې دولتونو لپاره له اخلاصه ډکه اراده پکار ده.

دا یو څرګند سیاست ته اړتیا لري، یو د بل د کور په ورانولو هیڅکله په دې سیمه کې امن نه سي راتلی او دا هم باید ټول ومنو څوک چې د بل کور خرابوي هغه به هیڅکله په خپل کور کې د امن خاوند نه سي.

اوس خبره دا ده دا قربانۍ خو په دې سیمه کې روانې دي، اوس چې ارزښتونه زیانمن کیږي دا ډېره خطرناکه خبره ده.

پاچاخان بابا چې د ټول انسانیت د پوهولو او د دوی لپاره د پوهې پر ګاڼه سنبالېدل یې ارمان وو، نن سره له دې چې پښتانه څوک د هغه ارمانونو پوره کېدو ته نه پرېږدي، بلکې د هغه پر نوم پوهنتون باندې بریدونه هم دا په ډاګه کوي چې زموږ دښمن یو دی او د پښتون وژنې او افغان وژنې لپاره دلته لویه لوبه روانه ده، داسې لوبه چې د پولې دواړه غاړو ته پوهنیز مرکزونه هم خوندي نه دي او بریدونه پرې کیږي.

په ټوله کې بیا خبره پښتنو ته راځي او ګوته دوی ته نیول کیږي، ځکه اور د پښتون پر کور بل دی، هغه د یو شاعر خبره دلته ښه صدق کوي چې وایي:

«هلته هم زه مرم، دلته هم زه مرم»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترڅو چې پښتانه یو نه سي، تر څو چې دوی د پاچاخان ارمانونه پوره نه کړي، ترڅو چې دوی زده کړې ونه کړي او خپل دښمن ته یو نه سي، ترڅو چې د نورو لاسوهنه په دې هېواد کې بنده نه کړي نو تل به د دغه ډول بریدونو ښکار یو، عام خلک به مو په وینو کې لړلي وي، ښوونځي، پوهنتونونه، روغتونونه، بازارونه او مسجدونه به پر ویر ځایونو بدل وي او حتی د لمونځ کولو لپاره به له ویرې مسجد ته نه سو تلی، ښوونځي او پوهنتون ته به د دښمن د برید له ویرې د زده کړو لپاره نه سو تلی او تر دې پورې چې خپله کوټه او مېلمستون کې به له مېلمه سره هم په ډېره ویره او اند ېښنه ناست یو، ځکه داسې ځای پاتې نه سو چې دښمن برید پرې ونه کړ او روغ پاتې سو، له مذهبه تر کلتوره او له ښاره تر کلیو او کورونو هر څه نا امنه سول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یو بل ته ګوته پر ماشه ورونو میندې پر یوه ټغر

د سرې میاشتې د ریاست له مخې تېرېدم، ډېرې اړمنې ښځې د مرستو په انتظار ناستې وې، ورغلم، دوه سپین سرې نږدې سره ناستې وې، خپلو منځو کې یې خبرې کولې، له یوې مې پوښتنه وکړه، ویې ویل زوی مې عسکر و، په جګړه کې شهید سو، بچیان او ماشومان یې بې سرپرسته سو، څوک یې پوښتنه نه کوي، دلته راغلې یم چې یو څه مرسته راته ورسیږي.

ځنګ ته یې بله سپین سرې ښځه ناسته وه، مخکې له دې چې پوښتنه ترې وکړم، خپله یې وویل زوی مې په جګړه کې شهید سو، ما ورته وویل زوی دې څنګه شهید سو، ویل یې زوی مې طالبانو کې و خپل سر یې وبایله، هیڅوک نه سته چې بچیان یې وساتي، راغلې یم چې مرسته ورته ټوله کړم.

نږدې څلور لسیزو جګړو موږ ته همدغه میراث راپرېښود چې افغانان خود په خوده د نور په اشاره جګړه کوي، خو زیان یې ټول موږ افغانانو ته رسیږي.

همدغه افغانان چې یو بل ته ګوته په ماشه دي، میندې یې پر یوه ټغر بچو ته خیرات ټولوي.

د روس او افغانستان ترمنځ جګړه چې وسوه، دا یوه مقدسه جګړه او جهاد وو، همدغه جګړه کې امریکا خپلې موخې ولټولې، ځان یې تر یوه حده ورساوه، خپلو موخو ته د رسېدو لپاره یې زمینه برابره کړه، بېلابېلې لومې یې جوړې کړې، د روس په وړاندې یې اسامه بن الادن وجنګاوه، خو چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخت بدل شو ، همدغه اسامه یې خپل دښمن وباله، پر ضد یې ټوله نړۍ راوپاروله او بالاخره یې پاکستان کې وواژه.

یاني دلته دوست او دښمن نه دی مالوم، خپله افغانانو ته دلته ځیني وخت یو شمېر خلک دښمنان وي، همدغه دښمنان یې بل وخت دوستان وي، ښه مثال یې د مشرانو جرګې پلاوی دی چې ورغی ا و له روس څخه یې مرسته وغوښته، هغه روس چې دري لسیزې وړاندې مور جګړه ورسره وکړه او په خپل هېواد کې مو مات کړل.

همدغه روس چې افغانان یې پر وړاندې وجنګېدل، اوس د مشرانو جرګې پلاوی ورغی او د مرستې غوښتنه یې ترې وکړه.

که بل پلو وګورو پاکستان امریکا ته په دې خاطر هډې ورکړې چې افغانستان کې د طالبانو پر وړاندې جګړه وکړي، د دې جګړې تر شا هم د پاکستان ګټې خوندي وې، خو کله چې جګړه اوږده سوه، امریکا یې په وړاندې تر ډېره پاتې راغله، د سولې د خبرو اوازې پیل سوې نو پاکستان طالبان خپل دوستان بولي او په ډاګه یې استازیتوب کوي.

که وکتل سي په مجموع کې جګړه د افغانانو نه ده، بلکې د نړیوالو او د سیمې د هېوادونو ده خو افغانستان یې د خپلې جګړې ډګر ګرځولی، پر افغانانو لوبې او ازمویني رواني دي، له هر لوري افغانان په یوه او بل نوم وژل کیږي، که نن دوه افغانان یو بل ته ګوته په ماشه ناست دي د همدغه نړیوالو او یو شمېر ګاونډیو هېوادونو لوبه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغې جګړې ډېرې میندې بورې کړې، ډېرې کونډې سوې، ماشومان بې پلاره سول، که طالب وژل کیږي او که عسکر ټول زیان یې موږ افغانانو ته رسیږي.

داسې تور سرې چې چایي پلو هم نه سو لیدلی خو نن په بازار کې د همدغې بدبختۍ له امله فقر کوي.

جګړه اخر تر کومه؟

د خدای ج په خاطر، د همدغه بور او کونډو میندو په خاطر نوره جګړه بس کړئ، نور جنګ ودروئ، نورې وینې مه تویوئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیاست که مسخرې؟؟

په دې باید لوی شکر ادا کړو چې زموږ افغانستان له سیاست پوهانو ډک دی؛ که دوه سپین ږیري خپلو منځو کې خبرې سره کوي نو د دوی پر خوله به سیاست وي، که په کور کې او کلي کې ښځې پر تناره خبرې کوي نو په روانو حالاتو به یې تود بحث شروع کړی وي، که هټۍ ته د سودا لپاره ورسې نو پر سیاسي موضوع به راګډ وي، لنډه دا چې په هر ځای کې، ښوونځي کې، روغتون کې، بازار کې، کلي او کور کې سیاست دی.
د پورته خبرو موږ او تاسې ټول شاهدان یو خو ما په دې خاطر وکړې چې، په خپل دفتر کې ناست وم یو دوا پلورونکی راته راغی، راته وې ویل غواړم ځان د ولسي جرګې را روانو ټاکنو کې کاندید کړم تاسې مرسته راسره وکړئ، د دغه ملګري خبره په لومړیو کې راته ټوکه ښکاره سوه خو له ټینګار وروسته یې پوه سوم چې ټینګه اراده یې ده، خو ماته د نوموړي دا خبره ډېره جالبه ښکاره سوه، ځکه فکر نه کووم که تر اوسه د افغانستان پر روانو حالاتو هم خبر وي، که وو ایم په دې به هم خبر نه وي چې په افغانستان کې اوس څه ډول حکومت دی نو مبالغه به نه وي.
دغه ملګری راسره ناست و چې فېس بوک مې خلاص کړ، وار له واره مې د کابل پوهنتون استاد او سیاسي شنونکي ډاکټر فیض ځلاند پر پوسټ سترګې ولګېدې، زه د خپلو پورتنیو خبرو د ښه ربط لپاره د داکټر صیب څرګندونې کټ مټ رانقلووم:
ډاکټر فیض ځلاند لیکلي و: ((د ګران افغانستان د بربادۍ یو ستر لامل زموږ بې سواده سیاستوال دي. زموږ خلک چې بیکاره شي او یا مالداره شي، بیا نو سیاست ته مخه کړي. وه ځوانانو سیاست د بیکاره خلکو کار نه دی. سیاست د عالم، پوه او لوستو کار دی. هغوی چې د افلاطون

(c) ketabton.com: The Digital Library

(جمهوریت)، د ارسطو (سیاست)، د روسو (ټولنیز تړون)، د میکاولي (شهزاده)، د هابز (لیویاتان)، د محمد علیه سلام (سیرت) یې لوستی نه وي، د لینکن، ستالین، چرچل، روزلویلت، ماو، لینن، منديلا، ګاندي، فخر افغان په ژوند او مبارزې خبر نه دي، د هغوی په سیاست کې ګوتې وهل د ځان او قوم شرمول دي)).

زه د ډاکټر صیب پورته خبرې تایدووم، رښتیا هم کله چې زموږ خلک ډېرې پیسې پیدا کړي، کله چې زموږ خلک بېکاره شي نو داسې مفکوره ورپیدا سي چې راسه ته هم ځان ولسي جرګې یا ولایتي شورا ته کاندید کړه، که بریالی سوې لوی سیاستوال به درځخه جوړ سي، په تلویزونو کې به پر تودو بحثونو کې مېلمه کیږي، ټول خلک به دې وپېژني بالاخره به یو لوی موقف ته ورسیږي.

دغه شان وسول، موږ او تاسې په اوسني افغانستان کې د ډېرو کاذبو سیاستوالو شاهدان یو، چې د سیاست په مانا او مفهوم هم نه پوهېږي خو د پیسو او زورواکۍ له مخې په یوه او بل نوم وکالت کوي او ځان ته لوی لوی سیاستوال وايي.

دغه کار په ډېرو بې سواده او ناپوهه پیسه لرونکو خلکو کې دا انګېزه پیدا کړې ده چې سیاست وکړي، د سیاست په نوم په ټولنه کې ځان مطرح کړي او دا فکر ورسره وي چې د سیاست له لارې به زه لوی سړی سم، بله ورځ به والي سم څه به سم او څه به سم.

زموږ د اوسني سیاسي نظام د ناکامۍ یو لوی لامل دا هم دی چې ډېری نالوستي خلک د سیاست دعوه کوي، ځان ته سیاسي شنونکي وايي خو د دوی سیاست د هېواد او ټولنې په زیان تمام سوی دی.

سیاست لوی پوهې ته اړتیا لري، سیاستوال باید لومړی خپل دیني او کلتوري ارزښتونه مطالعه کړي، په پوره مانا ورباندې وپوهېږي، د نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

روان بهیر تر څار لاندې ونیسي، د خپلې ټولنې د ستونزو تل(بېخ) ته ورښکته سي، واقعي مشکلات پیدا کړي، لویه حوصله ولري، په پوره توګه ملي ګټو ته ژمن وي او د ټولنې د خلکو پراخ باور باید ولري.

نو چې اوس د رمل پلورونکی هم زموږ د هېواد په سیاست کې ونډه اخلي، داسې څوک به څنګه د خپلو خلکو حق وغواړي چې د دوه خرو وربشې نه سي بېلولی؟؟

زما په اند دا زموږ د ناکام سیاست پایله ده چې بې سواده خلک اوس دا جرآت کوي چې سیاسي واګې په خپل لاس کې واخلي، زموږ د نالوستو خلکو هغه هېلې چې خپلو سیاسینو ته یې لري مړاوې سوي دي، د خلکو د امیدونو څرکونه په تیارو بدل سوي دي، نو خامخا به یو نالوستي سره دا فکر پیدا کیږي چې راسه ته په سیاست کې برخه واخله ګوندې خدای سیاسي نظام مو سم سي او افغانستان د سیمې له نورو هېوادونو سره په سیاست کې سیال سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زوړ دولت او اوسنی هلمند

هلمند د افغانستان يو له هغو ستراتيژکو ولايتونو څخه دی چې، د هېواد لسمه برخه تشکيلوي له بل پلو هلمند ته د ملي يووالی کور هم ويلی سو ځکه چې، د هيواد د ډېرو قومونو او ولايتونو وګړي پکې اوسيږي، له تاريخي پلوه هم هلمند داسې ولايت دی چې د هيواد سترې لوييې او د سترو امپراتوريو مرکز پاتې سوی دی.
زه نه غواړم چې تاريخ ته ولاړ سم خو په لنډ ډول هلمند کې د تېرو ديارلسو کلونو په اړه ځغلنده کتنه کووم، څومره چې پکار وه، دې ولايت ته هغه شان کار نه دی سوی، دا بېلابېل لاملونه لري، چې په لنډه توګه به ورته اشاره وکړو:
يو ډول داسې ستونزې وې چې ټول هېواد ورسره مخ و، لکه پراخ اداري فساد، پر مهمو دولتي څوکيو د ناسمو اشخاصو ګمارل، نا امني، بېکاري او دې ته ورته نورې ستونزې.
هغه خلک چې د هلمند په نوم يې په مرکز کې استازيتوب کاوه هغوی هم فقط شپې سبا کړې او د هلمند رښتيني استازولي يې ونه کړه.
له امنيتي پلوه هلمند هره ورځ د جنګ شاهد پاتې سو په داسې حال کې چې شاوخوا (۳۵۰۰۰) پنځه دېرش زره افغاني پوځونه دلته شتون لري خو دې ځواک ته په کتو سره د هلمند (۲) دوې ولسوالۍ لکه ديشو او باغران چې تر اوسه د دولت د حاکميت څخه بې برخې پاته سوې، شمالي هلمند کې يوازې د ولسواليو د مرکزونو پرته زياته سيمه د وسلوالو تر ولکې لاندې؛ ده مرکز ته نږدې تريخ ناور او نهرالسراج هره ورځ د جګړې شاهد پاتې سوی او دې ته ورته په مرکز او ولسواليو کې ګڼ قومي مشران، علماء کرام او د دولت کارکوونکي ترور سول او ووژل سول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې په برخه کې هلمند پوهنتون د خپلې ودانۍ خاوند نه سو، د يوسل او د پرشو ښوونځيو په شاوخوا کې ترلي پاتې سول په خاص ډول په شمالي هلمند کې ښوونيز بهير د نشت برابر ؤ.

په روغتيايي برخه کې هم يو مرکزي روغتون چې د الحضرت محمد ظاهر شاه په وخت کې جوړ سوی ؤ، چې اوس د هلمند نفوس ته په کتو سره د هلمند د خلکو ستونزې نه سي حل کولای، په ولسواليو کې هم د پام وړ روغتيايي خدمات څومره چې لازم ؤ نه دي ترسره سوي ښه مثال يې د ښځينه ډاکټرانو دی چې په ولسواليو کې د نشت په مانا دی، يوازې ښځينه نه بلکې نارينه ډاکټران هم په ولسواليو کې نسته او که وي د ګوتو په شمېر، په اکثره ولسواليو کې خپل سري ډاکټري روانه ده، چې له امله يې ډېرو خلکو ته مرګ ژوبله اوړي.

په بنسټيزو کارونو کې چې د هلمند د خلکو لومړۍ غوښتنه د کجکي بند رغول و، دا کار ونه سو، د بست تصدۍ ونه رغول سوه، د کوکنارو بديل ورنه کړل سو، د بست تصدۍ رغول د کوکنارو لپاره يو ښه بديل و خو له بده مرغه هيڅ پاملرنه ورته ونه سوه او په مجموع کې د هلمند کرنيزو محصولاتو ته مارکېټ پيدا نه سو، چې دا په هلمند کې يوه لويه ستونزه ګڼل کيږي، د هلمند ډېری کروندګر خپلې کرنيزې ځمکې له دې امله شاړې پرېږدي چې حاصلات يې مارکېټ نه لري او اکثره وخت له پاکستان سوداګر راځي او په ډېره ټيټه بيه له دوی حاصلات اخلي چې د دوی کړی مصرف او خواري هم نه راګرځوي.

د صنعتي پارک نه جوړل يو بله ناکامي ده چې دولت په تشو ژمنو د هلمند خلک تېر ايستل خو تر اوسه يې عملي ګام نه دی پورته کړی.

په وروستيو کلونو کې په هلمند کې دومره ډېر دولتي غصب وسو چې په بل هيڅ ولايت کې به نه وي سوی، عامه شتمنۍ غصب سوې او د دولت

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ځمکې چې د ښوونځيو، روغتونونو او پارکونو لپاره په نقشه کې نيول سوې وې، له بده مرغه د زورواکو لخوا په پراخه کچه غصب سوې چې په دې غصب کې ځايي دولتي اداره، وکيلان، قومندانان، قومي سپين ږيري او د سيمې بانفوذه خلک ښکېل دي.
هلمند ته چې له مرکزه کوم واليان ګمارل کېده ډيری يې د خپلو شخصي ګټو د ځمکو خرڅولو په فکر کې ؤ، دا چې هلمند يو له هغه ولايتونو څخه ؤ چې تر ډېرو ولايتونو زياتې پيسې په خاص ډول نړيوالې ټولنې ولګولې زه پوره باوري يم چې ډيرو ولايتونو ته به دومره پيسې نه وي راغلي.
په عدلي او قضايي برخه کې دا سې ستونزې تکرار سوې چې د عدالت نوم يې له منځه يووړ، اوس مهمه داده چې نوی حکومت که د هلمند رهبريت ته پاملرنه ونه کړي ژمن او پر وطن مين اشخاص ونه ګماري او ټينګه اراده رامنځته نه کړي؛ د هلمند موجوده امنيتي ستونزو، بې روزګارۍ او د ولس باور ته کار ونه کړي دا به ډېره مشکله وي چې دا پراخ ولايت دې د امن کور سي.
دا منو چې دلته استخباراتي جنګ دی او موږ د پاکستان سره پراخه پوله لرو او ډيرې ستونزې له دغه پولې هم راپېښې دي او په دې خبره هم بايد ټينګ باور ولرو چې ښه حکومت داري ، خلکو ته ښه خدماتو وړاندې کول، ټولنيز عدالت ، او يو ځواب ګويه اداره کولای سي د هلمند په دغه پرتو ستونزو کې مثبت رول ولوبوي.
زه دا نه وايم چې بيخي هيڅ نه دي سوي او يا ټول اشخاص ژمن نه و، خو هغه مرستو او پيسو په پرتله چې هلمند ته راغلې دغه کارونه او کړنې د نشت په مانا دي.
وړانديز مې دا دی چې؛ په ملکي او نظامي برخه کې بايد پاک او ژمن کسان چې په سر کې يې والي دی هلمند کې پر دنده وګمارل سي، د مرکز او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولسي استازو بې ځایه مداخلې بندې سي، د ولسونو سره ګډ کار وسي، مکافات او مجازات رامنځته سي، که پورته ستونزو ته پاملرنه ونه سي د هلمند جګړه به نوره هم پراخه سي او بیابه یې قابو کول ډیره ستونزمنه خبره وي.

د یوه ښه هلمند او خپلواک افغانستان په هیله !

۲۹/۱۰/۱۳۹۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

شخصیت جوړونه په مادیاتو کې که په معنویاتو کې؟

انساني ژوند د مادي او معنوي دواړو اړخونو څخه جوړ دی، دواړه اړخونه ځان ته بیلې ماناوې لري، په ژوند کې د انساني ضرورتونو او ژوند کولو خبره چې کیږي د مادیاتو خبره ورسره لازمي ده، په ژوند کې خوراک، څښاک، جامې او نېور اړتیاوې لکه: کور او نور لوازم د مادي ژوند یوه

برخه ګڼل کیږي، هغه ضرورتونه چې انسان ورته په ژوند کې اړتیا ولري د ژوند یو ضرورت بلل کیږي، د انسان خواهشات او غوښتنې خو ډیرې دي دلته بیا قناعت ډېر مهم دی ځینې کسان په ختېین کور قناعت نه کوي د لوړو منزلونو خوبونهویني په عادي خوړو او کالیو قناعت نه کوي هرڅه زیات غواړي همدغه هیرس او نه قناعت د انسان معنوي ژوند ته صدمه رسوي په معنوي ژوند کې انسان د دغه خیالونو خلاص وي او فکر یې د لوړو اهدافو او ارزښتونو لپاره وي د انسانانو د ژوند د ښېګڼې د خیر لپاره فکر کوي.

هر کله چې په انساني ژوند کې مادي غوښتنې تر خپل حد زیاتې سي نو د انسان معنویت ته هم زیان رسوي، په اوسنیو حالاتو کې مادیت پر معنویت دومره حاکم سوی دی چې ډېری انسانان یوازې ژوند او ښېګڼه په پیسو کې ویني چې تر ډېره حده ددې بدې پدیدې پر هغه چا هم ډېر تاثیرات شیندلي دي چې هغوی په معنویت باور لري.

د اسلام مبارک دین په ډېر تاکید سره همدا خبره کوي چې یو انسان پر بر انسان برتري نه لري د انسانانو برتري فقط په تقوا او پرهیزګارۍ کې نغښتې ده او همدارنګه که نور ادیان او مذهبونه وګورو په هغوی کې هم بد

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ښه انسان هغه دی چې تقوا ولري، که تاريخ ته ولاړ سو نو هغه انسانان ډېر ځلېدلي دي چې پر معنويت يې باور درلودلی دی معنويت د انسان په شخصيت جوړولو کې مهم او اساسي رول لري، شخصيت جوړونه پرته له معنويت ته لاس ته نه سي راتلای، معنويت په نمايشي ډول هيڅ کله جوړېدلای نه سي ترڅو چې يو انسان معنوي اوصاف ونه لري.

په معنوي اوصافو کې ريښتنولي، حقيقت ته تسليمېدل، ښېګڼه او د خلکو خدمت اړين او ضروري دی، په معنوي ژوند کې باوري انسانان د ظلم او بې عدالتۍ نه سخت رنج وړي او د تاريخ پر وړاندې د مسؤليت احساس کوي کله هم داسې کړنه نه ترسره کوي چې سبا د تاريخ مسؤله وي معنوي خلک کله هم قدرت او پيسو ته داسې سر نه ټيټوي چې وجدان او ضمير يې ورسره نه مني، معنوي انسانانو ته وجدان او ضمير دومره مهم وي چې په معمولي اشتباه سره هم فکر کوي، نو د ژوند په ټولو چارو کې د معنوي ژوند لپاره باضميره او باوجدانه انسانان ډېر مهم او اساسي رول لوبولای سي، هيڅ کله بې مسؤليته او د تاريخ څخه نه بېريدونکي کسان لوی او درانه کارونه نه سي کولای ځکه هغوی معنويت ترک کړی او ماديات ته يې مخه کړې ده، کله کله ځوک داسې فکر کوي چې ته يو لوی کس يې يا يو لوی منصف ته ورسېږې نو خامخا بايد بلند منزلي او ډېر موټران او باډيګارډان ولرې؛ داسي نه ده، زه به د خپل هېواد د يو وزير محمد ګل خان مومند يادونه وکړم چې هغه ددې هېواد يو تکړه وزير ؤ خو د ژوند تر وروستيو شېبو پورې يې په کرايې کور کې ژوند کاوه؛ زموږ او ستاسې د هېواد په تاريخ کې چې ارواښاد مومند بابا کوم ښه نوم لري بل ځوک يې نه لري او نوم به يې تر ابده ژوندی وي.

په پای کې مې ځوانانو ته دا مشوره ده چې؛ بايد پر معنوي ژوند باور ولرئ ځکه چې د هېواد او د خلکو راتلونکی ورڅخه ډېره تمه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ازاد د مدني مبارزې رښتینې څېره

شهید قاضي محمد اسماعیل ازاد د مدني مبارزې هغه رښتینې څېره ده چې، ساری یې ډېر کم لیدل کیږي. که څه هم په افغانستان کې مدني هڅې او مبارزه ډېره مخینه لري، خو د مدني ټولنې له نوم او اصطلاح سره خلک تر ډېره نا اشنا دي.
په وروستیو کلونو کې چې افغانستان د نوې پرمختیایي نړۍ پر لور ګامونه پورته کړل، مطبوعات رامنځته سول، ورسره سم ځینو فعاله او ویښو ځوانانو بېلابېلې ټولنې جوړې کړې او مدني هڅې یې پیل کړې چې ځینو سمو او پر ځای مدني ټولنو او د دغه ټولنو غړیو او د دوی کارونو ښې پایلې ورکړې او تر اوسه یې کارونه سم دي خو ځینې بیا د مدني ټولنو له نوم بده ګټه واخیسته، چې ټولنې یې تر ډېره پروژه یې وې، د یو چا لپاره یې کار کوه چې اوس هم دغه ډول ډېرې ټولنې شتون لري چې موږ او تاسو یې خپله وینو او له ولس نه سي پټېدلی.
رښتیني مبارزه او مبارزین هیڅوک نه هېروي، د دوی کارونه هر چا ته څرګند وي، زموږ په ټولنه کې اوس هم ډېرې ځوانان او د ویښ ضمیر خاوندان سته چې پاکه مبارزه کوي او له پاکې او سپېڅلې مبارزې یو ډول خوند اخلي.
د دغه پاکو مبارزینو په کتار کې یو هم اروانباد قاضي محمد اسماعیل ازاد و، نوموړی د مدني مبارزینو رښتینی استازی و، کومې تمې او هیلې چې له مدني ټولنو او مدني فعالانو کیږي هغه صفتونه ټول په قاضي محمد اسماعیل ازاد کې موجود و، هر وخت یې د ولس د حق لپاره مخامخ، رسنیو، ګردي مېزونو، غونډو، ولسي لاریونو او پاڅونونو کې فعاله ونډه اخیستنه او تر بل هر چا به مخکې حاضر و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوموړي يو پاک شخصيت درلود ، که څه هم له غريبې کورنۍ څخه و ، په مادي لحاظ يې څه نه لرل خو خدای ج ښکلی معنوي ژوند ورکړی و ، فکر يې سم و ، د خلکو لپاره ډېرې هېلې، ارمانونه، تمې او اميدونه لرل. د هر ظالم په مخکې به يې پوره جرآت خبرې کولې او د دې ولس روا حقونه به يې ترې غوښتل، پر نيمګړتياو به يې نيوکې کولې، ملي ارزښتونو او ملي شتمنيو ته ژمن و ، خوا يې پرې بدوله، اسلامي او کلتوري ارزښتونو دفاع او ساتنه يې موخه وه ، چې همدغه ټول د يو پاک مدني فعال صفات دي.

همدغه سپېڅلتوب زه له شهيد قاضي محمد اسماعيل ازاد سره اشنا کړم. نږدې درې کاله وړاندې چې مو کله هلمند کې د هلمند مدني ټولنې بنسټ کېښود ، نو سملاسي يې زنګ راووهه، مبارکي يې راکړه، ويې هڅولم، د ژر ليدو هېله راڅخه وکړه چې بايد ووينو.

څه موده وروسته زه پلازمېنې کابل ته ورغلم، هلته مو سره وليدل، ټولې خبرې يې پر مبارزې، يووالي او رسالت باندې کولې، تر ټولو لومړی يې راته وويل: پاکه او سپېڅلې مبارزه وکړئ، ټولنه مو له هر ډول معاملو پاکه وساتئ، د هيڅا ګوتخندنې ته مه وارخطا کېږئ، په دې سره به له يوې خوا تاسو برياليي ياست او بل پلو به درباندې ولس باور پيدا کړي. څه موده وروسته هلمند کې د وخت د اداري لخوا د هلمند مدني ټولنې ځينو غړيو ته ګواښونه وسول، رسنۍ راباندې وتړل سوې، په ځانګړې توګه د هلمند ملي تلويزيون. زموږ اواز او خبرونه به يې نه خپرول، شهيد محمد اسماعيل ازاد راته وويل، له هيڅا مه بېرېږئ، موږ درسره يو ، ستاسو مبارزه به حتماً ځای نيسي.

په ډېرې خواشيني سره بايد ووايم چې ازاد صيب اوس زموږ په منځ کې نسته، هغه شهيد سو ، هغه خپل ډېر ارمانونه او هېلې چې د دې ولس لپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې لرلې قبر ته يوړې. زه د هغه له مرګه په داسې حال کې خبر سوم چې له هېواده د باندې وم.
دا چې اروابناد قاضي محمد اسماعيل ازاد پاک مبارز انسان و، د خدايي خدمت روحيه پکې ژوندۍ وه، له ټولو مدني بنسټونو او مدني فعالانو هيله کووم چې د نوموړې هيلې او ارمانونه چې هغه د دې ولس لپاره لرل، بايد پوره يې کړي، د هغه په څېر مبارزه دې وکړي او پر پل يې پل کښېږدي.
د دغه ډول مبارزينو او پاکو مدني فعالانو ياد به تل ژوندی وي او مبارزه او فکر به يې د دې ټولنې او ولس پر ذهنونو او فکرونو خپور وي.
د اروابناد قاضي محمد اسماعيل ازاد پر ګور دې نُور سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عمومي سړک او د چارواکو موټریز کاروان

د الله ج په دې پراخه نړۍ کې ډول ډول مخلوقات ژوند کوي. په انساني ژوند کې چې د انساني کرامت خبره کيږي نو دا مالومه خبره ده چې؛ انسان تر نورو مخلوقاتو افضل او غوره دی او دا د نړۍ تر ټولو ستر کتاب قرانکريم کې هم لوی خدای ج څو ځايه په ښکاره ويلي دي چې: ((ما انسان په ټولو مخلوقاتو کې غوره او اشرف پيدا کړی دی.))
د انسان غوره والی په دې مانا نه دی چې يو انسان تر بل انسان ځان غوره وګڼي او لويي وکړي، يا هم زوره ور پر کمزوري ظلم وکړي، بلکې هر انسان تر بل انسان بايد ځان کښته وګڼي او داسې فکر وکړي چې زه د نړۍ تر ټولو کمزوری او کم انسان يم.
زموږ په ټولنه کې تر ډېره دغه انساني کرامت چې خدای ج يې هم په څرګنده توګه دعوه کوي چې ما د نړۍ په مخلوقاتو کې فقط انسانانو ته پر نورو مخلوقاتو برتري ورکړې ده، خو له بده مرغه انسانانو دغه کرامت تر پښنو لاندې کړی او هر چا فقط ځان ته د دغه کرامت حق ورکړی دی او داسې فکر کوي چې فقط زه انسان يم، زما دې عزت وسي، زما درناوی دې وسي، ماته دې هر کشر او مشر لاس په نامه ولاړ وي، خو زه به د نورو انسانانو پروا هم نه ساتم.
زموږ د ټولنې خلک چې ډېری يې غريبانان، بې وسه او مجبوره خلک دي، په ډېرې عاجزۍ او بې وسۍ ګرځي، خو د دغه عاجزو او بې وسه خلکو له ډلې چې هر څوک يو مقام ته ورسيږي، واک تر لاسه کړي، پيسې پيدا کړي نو بيا يې خپله عاجزي او فقيري هېره وي او هر ظلم چې يې پر زړه وي کوي يې، د سپين ږيري، ماشوم، ښځې او نورو بې وسه خلکو هيڅ پروا نه ساتي، حتی په ډېرو سيمو کې د خپلو موټرانو تر ټېر لاندې کړي دي او په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې باندې مور او تاسې لسګونه مثالونه لرو ، ليدلي مو دي، اوربدلي مو دي او لا به يې هم ووينو.
د بېلګې په ډول به د سترګو ليدلی حال دلته رانقل کړم:
((هلمند کې د يو لوړ پوړي چارواکي د موټرو کاروان په ډېرې بدماشۍ، لويي او تکبر پر سړک روان و ، پر سړک روانو خلکو هر چا هڅه کوله چې له سړک خپل ځان يو لوري ته کړي، هسې نه د مغروره چارواکي د موټر تر ټاير لاندې نه سي، په دې وخت کې چې ما د چارواکو د موټرو د کاروان سېل کاوه او فکر وړی وم چې د غلاو پر پيسو لوی سوي او واک ته رسېدلي چارواکي ولې دومره بې پروا دي، بل لور ته مې پام سو يو ماشوم يو کمزوری سپين ږېری تر لاس نيولی و ، په ډېرې خوارۍ يې او تېزۍ يې هڅه کوله چې ځان تر سړک بل لوري ته تېر کړي هسې نه چې د موټرو تر ټېرونو لاندې نه سي، خو خدای ج رحم وکړ، مخکې له دې چې د دغه ظالم چارواکي موټر تر سپين ږيري راورسيږي نو سپين ږيری تر سړک تېر سوی و ، خو که څو ثانيې هم تم سوی وای نو ممکن د چارواکو لخوا سپين ږيری پر موټر وهل سوی وای. د دغه حالت پر ليدو مې زړه ډېر درد وکړ، او دومره خپه سوم چې په دې ټولنه کې راته او سېدل ګران سول.))
سره له دې چې مور او زمور د ټولنې خلک د اسلام قوي دعوه هم کوي او وايي چې مور د نړۍ تر ټولو ستر مسلمانان يو ، پر اسلامي ارزښتونو خپل سرونه قربانوو ، او هر هغه څوک چې د اسلام پر ضد کومه کړنه کوي زمور د ټولنې خلک يې پر وړاندې جنګ ته ملې بډ وهي او د سر او مال په قربانۍ د اسلامي مقدساتو او د اسلام د مبارک دين ساتنه کوي.
خو خبره دا ده ولې هغه حکمونه، پر ځان نه عملي کوي چې دغه سپېڅلي دين مور ته روښانه کړي، د اسلام سپېڅلی دين د بشريت نجات غواړي، له يو انسان څخه د بل انسان کرامت او درناوي غوښتنه کوي، پر مظلوم او بې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وسه د شفقت امر کوي، غریب سره د ژوند د اړتیاو د پوره کولو هېله کوي، نو موږ به په خپله ټولنه کې دغه ډول خلک څنګه تعریفوو چې په ډېر ظلم، لوبې او تکبر پر سړک تیریږي او نور خلک ترې د ډار او وحشت اندېښنه لري.

داسې هم نه سي کېدای چې د چارواکو او زورواکو د موټرانو لپاره دې جلا لار او سړکونه جوړ سي او د مظلومو او غریبو خلکو لپاره دې جلا جوړ سي چې دوی تله راتله پرې کوي او نه داسې تر اوسه په ټوله نړۍ کې سوي دي.

زموږ تر اسلامي ټولنې وراخوا په نوره نړۍ کې لا د انسانیت احترم کیږي، پر مظلوم رحم کیږي، د مشر قدر او احترام کیږي، حتی په بهرنیو هېوادونو کې کشران که چارواکي وي او که نور خلک وي د مشر، بې وسه او سپین ږیرو مشرانو دومره درناوی او احترام کوي چې په موټر کې ورته خپله چوکۍ پرېږدي او پر خپل ځای یې کښېنوي.

پوښتنه دا ده چې موږ ولې انساني کرامت تر پښو لاندې کړی دی؟

موږ چې د اسلام د سپېڅلي دین لپاره خپل سر قربانوو، خپل اولادونه مال او شتمنۍ قربانوو، نو بیا ولې ددغه دین لخوا روښانه سوي حکمونه، د ژوند کولو طریقې، راښه درشه نه مراعتوو؟

موږ به غیرې اسلامي ټولنې او نورې نړۍ ته خپل دین څنګه تبلیغوو چې موږ خپله پر ځان نه دی عملي کړی؟

هغه خلک چې دغه ډول کړنې کوي، ظلم کوي، رحم یې پر زړه کې نه وي او نور انسانان ورته انسانان نه ښکاري، دوی خپله نا اهله دي، د دغه خلکو سمه روزنه نه ده سوې، که یې بګراونډ وګورو نو هیڅ به نه وي، ذهنیت او فکر یې داسې جوړ دی چې ظلم باید وکړي، غلاوې وکړي، وژنې وکړي او په دې ډول ویره خپره کړي او په ټولنه کې ځان د زورواکي په توګه مطرح

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي ترڅو د هرې ناوړه کړنې پر خلاف یې ځوک د ږغ پورته کولو جرات ونه کړي او هر څه چې یې خوښه وي ویې کړي.
ترڅو چې مو ټولنه کې دغه ډول نا اهله او ظالم چارواکي حاکمان وي او مظلوم یې هم پر وړاندې تړلې خوله ناست وي، نو نه به د ظلم ځپې ورکې سي او نه به مو ټولنه جوړه سي.
راځئ د هر ظلم او ناوړه عمل پر وړاندې لاسونه سره یو کړو، مبارزه وکړو، قرباني ورکړو، ترڅو مو راتلونکی نسل او راتلونکې ټولنه د دغه ډول چارواکو، ظالمانو او نااهله مشرانو له شتون څخه پاکه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیسې ګټل د مردانو کار دی

نړۍ کې درې ډوله خلک ژوند کوي، یو ډول یې هغه دي چې ستر خلک دي، ښه ښه کارونه کوي، په خپل ژوند کې معنویت ته ډېر ارزښت ورکوي چې تاریخ یې هم په نوم ویاړي او تل یې خلک په ښه ډول یادوي او نمانځي یې چې زموږ او ستاسو په ټولنه او هېواد کې یې هم ډېرې بېلګې سته، چې وروسته به پرې رڼا واچوو.

دویمه ډله یې د مادیاتو او معنویاتو ترمنځ منځلاري دي، چې کله پر معنویاتو مادیاتو ته ارزښت ورکوي او کله پر مادیاتو معنویاتو ته ارزښت ورکوي، دغه خلک نه معنویاتو ته تسلیمېږي او نه مادیاتو ته، تل دوه زړي وي، چې دغه ډول خلکو څخه هم تاریخ ښه مخینه او ښه بېلګه نه لري، چې دا ډول خلک هم زموږ په ټولنه کې ډېر تر سترګو کېږي.

درېیمه ډله هغه خلک دي چې د لومړۍ ډلې په خلاف مادیاتو ته ارزښت ورکوي، ټول کار یې د مادیاتو سره وي او په دې فکر کې وي چې څنګه پیسې پیدا کړي، څنګه خپل جېبونه ډک کړي، څنګه د خلکو پر حقوقو تېری وکړي او... چې دا ډول خلک زموږ په اوسنۍ ټولنه کې ډېر زیات تر سترګو کېږي او موږ تاسو یې عملاً وینو.

هغه خلک چې پر معنویاتو باور لري او په لومړۍ ډله کې راځي، دغه سپېڅلي خلک دي او ددې خاورې رښتیني خدمتګاران او د ښه احساس خاوندان دي، تاریخ د دغه ډول خلکو له نومونو ډک دی، په خپل وخت کې هم په ښه نوم یاد سوي دي، اوس هم په ښه نوم یادېږي، خلک یې په پوره ویاړ نومونه اخلي او تر څو چې دا نړۍ وي تاریخ به پرې ویاړي او نومونه به یې ژوندي وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوازې دا نه چې عالمان، پوهان، اديبان، شاعران او ليکوالان په دغه ډله کې راځي، بلکې پاچاهان، ولسمشران، وزيران، لوی لوی دولتي مامورين او چارواکو کې هم داسې خلک تېر سوي دي چې پر معنوياتو يې باور درلود، ماديات يې نه خوښول، زموږ په هېواد کې که څه هم دغه ډول خلک ډېر تېر سوي دي خو زه به يې فقط وزير محمد ګل خان مومند بابا څخه د بېلګې په توګه يادونه وکړم، نوموړی هم شاعر و، هم ليکوال و، ترڅنګ يې دولتي وزير و او په لوړ پوسټ کې يې کار کاوه، خو نوموړي خپل کور نه درلود او په کرايي کور کې اوسېده.

وزير مومند بابا کولی سول چې ځانته لوی کور پيدا کړي، ځانته د ځينو اوسنيو چارواکو په شان لوی لوی مارکېټونه پيدا کړي خو نوموړی چې پاک انسان و، د وطن پرستۍ احساس پکې ژوندی و، غل نه و پر مادياتو يې تکيه نه کوله، فقط معنويات رغول يې غوښتل، ذهنيتونه جوړل يې کار و، ژبې او هېواد ته يې خدمت کاوه، نو ځکه يې کور نه درلود او د کور د پيدا کېدو فکر هم ورسره نه و، د دغه انسان په نوم باندې اوس تاريخ وياړي، خلک يې په خپلو خبرو کې يادوي او د ډېرو کيسو انسان تېر سوی دی، نو ځکه هغه يو متل دی چې وايي: «پښتون کيسې ګټي، هندو پيسې ګټي.»

دويمه ډله چې د معنوياتو او مادياتو ترمنځ ما منځلاري ياد کړي دي دوی هم د تاريخ په زرينو پاڼو کې نه شي راتلی، دوی د وخت سره ګرځي، که يې په معنوياتو کې ګټه وي او خپل ځان پکې سرلوړی بولي نو معنوياتو ته ارزښت ورکوي، که معنوياتو کې خپله ګټه ونهويني او د مادياتو د ترلاسه کولو زمينه ورته برابره وي نو معنوياتو تر پښو لاندې کوي، که داسې ووايم دغه ډول خلک داسې جوړ دي چې معنوياتو باندې ځان مادياتو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسوي، احساس لرونکي او وطن دوسته نه وي، فقط د خپل نوم د لوړولو لپاره کوښښ کوي.
دربیمه ډله یې هغه خلک دي چې، فقط د مادیاتو د ترلاسه کولو کوښښ او هڅه کوي، دغه ډله خلک معنویاتو ته هیڅ ارزښت نه ورکوي، ملي شتمنۍ یې تر پښو لاندې کړې وي، سترګې یې پټې وي، ولس او هېواد په لوی لاس د اور کندې ته ور ټېل وهي.
د دغه ډلې خلکو بېلګې موږ په اوسنۍ ټولنه کې ډېرې لرو، ځینې فاسد او غله چارواکي چې د مادیاتو د ترلاسه کولو او د جېب د ډکولو لپاره ان د خلکو عزتونه هم پر نورو پلوري، پر خاوره او ددې ولس پر سرونو معاملې کوي، نوم او نښان تر خاورې لاندې کوي او فقط پیسې ګټي.
دغه ډله خلک د تاریخ پاڼو په خپلو تورو لېستونو کې ثبت کړې دي، که په تېرو دورو دغه ډول خلک تېر سوي دي موږ او تاسې یې اوس لولو، په بده یې یادوو، کرڼې یې غندو، حتی خپلو ماشومانو ته یې لا کیسې کوو او تر څو چې دا نړۍ وي، دغه خلک به دغه ډول تور وي، سپین به سي او تاریخ به لعنت ورباندې وایي.
څوک چې د تاریخ څخه بیریږي هغه کیسې ګټي، هغه کسان چې کیسې نه ګټي هغه په ارزښتونو باور نه لري.
دلته هدف دا نه دی چې ټول خلک دې پر کور کېنښي او د خپل نفقې پیدا کولو په غم کې نه وي، نه داسې نه ده، په مشروع طریقه پیسې پیدا کول عبادت دی، طبعي خبره ده چې هر انسان د خپل ژوند تېرولو لپاره کار کولو او پیسو پیدا کېدو ته اړتیا لري، خو زما هدف له هغه خلکو دی چې مړښت نه لري، د نورو پر پیسو یې خېټې پړسولي دي، غلاوې کوي، چور کوي، وطن او خاوره خرڅوي خو د خپل جېب ډکولو په نشه کې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا یوه منل سوې خبره ده څوک چې مادیاتو ته تسلیم وي، هغه له معنویاتو لیرې وي او تاریخ د سترو خلکو له کتاره باسي.

نو په د مادیاتو په لټون کې دومره غرقېدل هم نه دي پکار چې معنوي ارزښتونه تر پښو لاندې کړو، تاریخ او راتلونکی نسل راباندې لعنت و وایي.

راځئ، د حلال رزق او نفقې د پیدا کولو سره سره معنویاتو ته ډېره پاملرنه وکړو، ترڅو مو راتلونکی نسل پر پلونه پل کېږدي او مادیاتو پرستۍ ذهنیت یې له منځه ولاړ سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مدني ټولنې باید تعریف شي

که څه هم مدني ټولنه تاریخي مخینه لري او د اسلامي مدني ټولنو رامنځته کوونکی د دې نړۍ ستر انسان او لاربنود حضرت محمد ((ص)) دی، خو زموږ په ټولنه کې له بده مرغه مدني ټولنې یا سمې تعریف سوي نه دي او یا یې د همدغه سپېڅلي نوم په وسیله خلکو ناسم کارونه کړي دي چې اوس ورڅخه زموږ د ټولنې خلک نفرت او کرکه کوي.

مدني ټولنه یوازې په اسلام کې نه بلکې په نوره نړۍ کې هم غربي پوهانو پېژني. پخوا مدني ټولنې جوړې کړي دي خو د اسلامي مدني ټولنو سره توپیر دا دی چې غیر اسلامي مدني ټولنې فقط د دې نړۍ د ژوند د هوسا کولو غوښتنه کوي خو اسلامي مدني ټولنې هم په دې نړۍ کې د ژوند تېرولو لپاره هڅې کوي او هم د اخیرت لپاره د خلکو فکرونه جوړوي.

په دې وروستیو کې د هېوا ځینو علماو وویل مدني ټولنې باید بندې سي، د دوی دفترونه بند سي او د فعالیتونو مخه یې باید ونیول سي.

اوس مهال که موږ او تاسې وګورو په افغانستان کې د مدني ټولنو اچار جوړ سوی دی، پاک او نا پاک نه دي مالوم، هر چا د خپلو موخو او خپل هدف لپاره ټولنه جوړه کړې ده، په ټولنیزو شبکو او ځینو نورو رسنیو کې یې ځانته تبلیغات کوي او زموږ د ټولنې د بدبخته خلکو پر سترګو د دوکې خاورې شیندي.

زموږ د ټولنې عام ولس ملامت نه دی، دا خلک چې د مدني ټولنې له نوم بد وړي زه یې نه ملامتوم، ځکه دوی د مدني ټولنې په پوښ کې داسې انسانان لیدلي چې دا ادرس یې بدنام کړی دی او پر وړاندې یې د خلکو کرکه راپارولې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ په ټولنه مدني ټولنې باید تعریف سي، څنګه چې د مدني ټولنې ارزښت د اسلام په مبارک دین کې بیان سوی، څنګه چې د مدني ټولنې موخې دي، باید په هماغه ډول خلکو ته ور وپېژندل سي او مدني ټولنې هم باید د خپلو ارزښتونو سره سمې کړنې وکړي، اسلامیت او افغانیت په پام کې ونیسي، د ظلم پر وړاندې باید مبارزه وکړي، د هېواد اساسي قانون ته احترام ولري او د ولس رښتینی اواز باید منعکس کړي.
اوس زموږ په هېواد کې لویه ستونزه دا ده چې سلګونه ټولنې د مدني ټولنو په نوم فعالیت کوي، حقیقي او غیر حقیقي مدني ټولنې نه پېژندل کیږي لکه مخکې چې مو یادونه وکړه یو چار او ګډوله جوړه ده، چې همدغه ګډولې پاکې ټولنې هم له ځان سره بدنامې کړي او پر وړاندې یې د خلکو حساسیتونه پاریدلي دي.
مرکز کې مې څو ځل ددې خبرې یادونه له ملګرو سره کړې ده چې راځئ یو یون به راپیل کړو او د ټول هېواد په کچه په هر ولایت کې چې څومره ټولنې دي ټولې به ارزیابي کړو، د دوی کارونه، بګراونډ او فعالیتونه به وګور چې چا څومره کار کړی دی، خلک څومره ترې خوشاله دي، له دغه ارزونې وروسته به ټولې پاکې او رښتینې مدني ټولنې ترې راوباسو، یو قوي چتر به جوړ کړو او د ناپاکو ټولنو پر وړاندې به یو کلکه مبارزه پیل کړو او په دې توګه به یې د ناسم فعالیت مخه ونیسو او رښتیني مدني فعالیت ته به لار پرانیستل سي خو زما پر دغه خبره چا غوږ ونه ګراوه.

له هغه وروسته اوس هره ورځ په مرکز کابل او په ټولو ولایتونو کې ورځ تر بلې مدني ټولنې جوړیږي چې اکثره یې پروژه یې بنې لري او د شخصي موخو په غرض جوړیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه به له خپلې تجربې درته ووایم، کله چې مو په هلمند کې د هلمند مدني ټولنه جوړه کړه، لومړیو کې عامو خلکو پېژندله هم نه. هر چا به ویل دا یو دولتي ارګان دی، دولت معاش ورکوي خو وروسته چې مو څو حرکتونه وکړل نو د هلمند له بېلابېلو ولسوالیو دفتر ته ولسونه رامات سول، خپلې ستونزې به یې راسره شریکولې. په سیمه کې به یې د دولتي چارواکو له ظلمونو شکایت کاوه. موږ به هم د دوی ستونزې له دولتي چارواکو سره په همږغۍ حلولې، د ظالم او فاسدو چارواکو پر وړاندې به مو د همدغه ولس په ملتیا ږغ پورته کاوه. لنډه دا چې زموږ شتون نور نو فاسدو او ظالمو چارواکو ته هم د هلمند په مرکز او هم ولسوالیو کې سرد دردی جوړ سو، نو فاسدو چارواکو د دې لپاره چې د مدني ټولنو نوم پیکه کړي، د دې لپاره چې د مدني ټولنو پر وړاندې د خلکو کرکه او غصه پیدا کړي نو دوی خپله هم د مدني ټولنو په نوم ډلګۍ جوړې کړې، چې د همدغه ټولنو پر مټ خپل ظلمونه او فساد پټوي او تر پردې لاندې هماغه د پخوا پشان ظلمونه کوي، غلاوې کوي او عام ولس یې ترې سرې سترګې ژاړي. خو زما عام او بېچاره ولس په دې نه پوهېږي چې غوړه مالې ټولنې همدغه چارواکو د دې لپاره جوړې کړي دي چې د ولس رښتینی ږغ د دوی پر ستوني کې ور وچ کړي.

اوس هم خپل هغه پخواني وړاندیز ته راځم، له وړاندیز مخکې دا یادونه باید وکړم چې نور دې تش په نوم او پروژه یي مدني ټولنې د توبې پر اوبو ځانونه ومینځي، له غوړه مالۍ او غلامۍ دې راووځي، د پاکې او سپېڅلې مبارزې پر ډګر دې خپلې سینې د ظالمو او فاسدو چارواکو پر وړاندې سپر ونیسي.

په مرکز کابل کې مې رښتیني مدني فعالانو ته وړاندیز دا دی چې راځئ حساب سره وکړو، ټولې ټولنې و ارزوو، حساب ورسره وکړو، پاکې او نا

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاکې سره بېلې کړو، د ناپاکو پر وړاندې لاسونه يو کړو او رېښې يې وکاږو.
ترڅو چې مدني ټولنې پاکې او سپېڅلې نه سي، رښتيني مبارزه ونه کړي، پاک او ناپاک سره بېل نه کړي يانې خدايي خدمتګاري ونه کړي، ترڅو چې مدني ټولنې د حق خبره ونه کړي، ترڅو چې مدني ټولني له پروژه يي حالته را ونه وځي نو په هيڅ صورت ورته مدني ټولنه نه شو ويلی، فاسدې، او پروژه يي ټولنې ورته ويلی سو.
پای

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي ارزښتونه او د چارواکو لوبه

زموږ د هېواد روانو حالاتو ته په کتو سره تر ټولو دردونکې خبره دا ده چې، زموږ ځينې بنسټونه بيخي له منځه ولاړل. د معنويت او ارزښتونو پر وړاندې داسې څه وسول چې، هر څه يې له منځه يوړل. بدبختانه بايد ووايم چې پخواني ولسمشر ښاغلي کرزي د حکومت په موده کې په دې هېواد کې د فساد داسې تخمونه وکرل سول چې له منځه وړل به يې کلونه وخت واخلي.

ددې هېواد هغه بنسټونه چې د هېواد ژغورنې ملي مسؤليت يې بايد ترسره کړی وای تخريب او ويجاړ سول.

چې په لومړي سر کې رسنۍ راځي، رسنۍ د يو هېواد او ټولنې ځارګر بنسټ بلل کيږي، رښتيني رسنۍ هېواد د پرمختګ پر لور بيايي او کاږه چارواکي لارې ته سموي، د ولس د زړونو ترجماني کوي، حقيقتونه راسپړي، له ډول ډول رازونو پرده پورته کوي او بالاخره په فساد روږدې چارواکي چې يو ځل يې فساد رسنيز سي بيا په ژوند فساد ته زړه نه ښه کوي او که کوي يې هم په ډېر تکليف او ستونزه.

له بده مرغه زموږ په هېواد او په ځانګړي ډول د ښاغلي کرزي په حکومت کې رسنۍ درباري سوې، هر چا ځانته رسنۍ جوړې کړې، د پارلمان له وکيله واخله تر والي، ښاروال او زورواکي پورې، هر چا ته اجازه ورکول سوه چې خپله رسنۍ جوړه کړي او خپلې منفي کړنې پرې پټې کړي، پر خپل ظلم او فساد پرده واچوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه کار په هلمند کې هم ترسره سو، ډېر داسې واليان راغلل چې دولتي او شخصي رسنۍ يې خپل شخصي ملکيت وګرځاوه، ځان ته به يې په رسنيو برآت ورکاوه، له دې ډلې په دې وروستيو کې يو هم د خاور په نوم سيمه ييز تلويزيون دی چې د کابل خاور تلويزيون څانګه ده خو نشرات او خپرونې يې سيمه ييزې دي، فقط د ښاروالۍ پر منفي کړنو پرده اچوي د دوی په خوښه تبليغات کوي، د غصب سويو ځمکو په اړه دروغجن اسناد وړاندې کوي او د خلکو سترګو کې خاورې شيندي چې نه ځمکې غصب سوي دي او نه چارواکي ظالمان دي، همدې يوه خبره باندې د خلکو ټولې نيوکې رد کړي چې دا ماسټر پلان دی بايد پلی او عملي سي.

دا تلويزيون د هلمند د ښاروال لخوا جوړ سوی دی، حتی مېلمانه ورته د ښاروال په خوښه او غوښتنه رابلل کيږي، رښتيني ځوانان چې د ولس رښتينی اواز پورته کول غواړي په دغه تلويزيون کې پرې بنديز دی، چې ښه مثال يې د هلمند مدني ټولنې دی، نه د هلمند مدني ټولنې خبر اخلي او نه هم ددې ټولنې کوم غړی هلته مېلمه کوي، ځکه چې هلمند مدني ټولنې هر غړی د پاک نفس او وېښ وجدان څښتن دی او حقيقت ترې وېل کيږي.

ددې ترڅنګ يو شمېر نورې رسنۍ هم درباري سوي دي، د دولتي چارواکو تر تاثير لاندې دي، زه د اطلاعات او کلتور وزارت باندې ږغ کووم چې پاکې او ناپاکې رسنۍ دې ولس ته ورو پېژني، که د اطلاعات او کلتور وزارت دا کار ونه کړي نو هلمند مدني ټولنه به ولس ته په ډاګه کړي چې هلمند کې پاکې او ناپاکې رسنۍ کومې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويم بنسټ چې بدنام سو، ممکن په نورو ولايتونو کې هم داسې پېښې سوي وي مدني ټولنې دي، نړدې درې کاله وړاندې هلمند مدني ټولنه جوړه سوه، د دولت د هرې منفي کړنې پر وړاندې يې خپل اواز پورته کړ او د دولت د هرې مثبت ګام ملاتړ يې وکړ، په دې وروستيو کې چې ځايي دولتي چارواکي تر ډېره پورې په فساد کې ښکېل سول نو د خپل برآت لپاره يې مدني ټولنې جوړې کړې، چې هره ورځ د دولتي چارواکو په دربار راټول وي او د هغوی د ناپاکو کړنو دفاع کوي، دا بنسټ هم دولتي چارواکو بدنام کړ او د ځينو ناپوهه ځوانانو پر احساساتو يې لوبې وکړې خو کاشکې چې زموږ ځوانان په دې ارزښت پوهېدلی چې يو وخت به تاريخ ته هر څه څرګندېږي، نن سبا انټرنټي زمانه ده هيڅ خبره او کړنه نه سي پټېدلی او خلک تر دې پورې رسېدلي چې د هر چا په حرکت يو څوک پوهېدلی سي.

بل پلو د څوکۍ خرڅولو دود دومره عام سو چې په ځوانانو کې هم د هېواد پرستۍ انګېزه ووژل سوه، هر څوک په دې فکر کې دی چې څنګه يوه داسې څوکۍ پيدا کړي چې ښې ډېرې پيسې پکې وي، غلا او فساد ته پکې ښه زمينه برابره وي.

له بده مرغه څوک چې يو پوسټ ته ټاکل کيږي او يا ورته ځان کانديدوي نو د مادي ګټې په فکر وي، که معنويت تر خاورو لاندې کيږي هم پروا نه کوي خو چې دی پکې پيسې پيدا کولی سي، غلا پکې کولی سي او خپل جېب ډکولی سي هماغه پوسټ او څوکۍ پسې زور او حملې وهي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلمند کې د دولتي مدني ټولنو بازار تر دې پورې ګرم دی چې ولس هم په دې پوهېدلی چې دولتي چارواکو مدني ټولنې جوړې کړې دي، نن یو شمېر قومي مشران د خپلو ستونزو او اواز پورته کېدو په موخه خپل کور هلمند مدني ټولنې ته راغلي و، جالبه دا وه د دوی له خولې مې واورېدل چې دولتي چارواکو د ځان د خلاصون او دفاع په موخه یو شمېر مدني ټولنې جوړې کړې دي.

دا د شرم ځای دی چې ځینې ځوانان پیدا کیږي او د دولتي چارواکو په اشاره مدني بنسټونه بدناموي.

زه پر ځوانانو ږغ کووم چې میدان ته دې راووځي د دولتي چارواکو په ناروا او منفي اشارو دې نه تېروځي، دا کار پرته له تاوان کومه ګټه نه کوي، یو وخت به ددې ولس راتلونکی نسل په دې اړه قضاوت کوي، راځئ، ولس، تاریخ او ټولنې ته خپل رښتینی مسؤلیت ترسره کړئ، دومره څه خو باید ددې ولس لپاره وکړئ چې خپل وجدان ته سرې ځواب ولري او هیڅ وخت خجالت نه سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي لوبډله که ملي ټغر؟

د افغانستان په روانه جګړه کې ددغه هېواد د خاورې دښمنانو د خپل فزيکي وس سره سره چې په دې هېواد کې يې د جګړې لپاره وکاروه، ترڅنګ يې د افغانانو د يو ځای راټولېدو د مخنيوي لپاره هم خپلې هڅې ونه سپمولې چې دا لوبه لا اوس هم روانه ده او ددغه خاورې دښمنان نهايي کوښښ کوي چې، د افغانانو يو وجود ته صدمه ورسوي او دا لوبې ترسره هم سوې، د شمال او جنوب، د پښتو او فارسي او نورو بېلابېلو نومونو باندې افغانان سره وجنګول او دوی د يو والي مخه ونيول سوه او پر دې اوس هم کار شروع دی چې افغان سره يو نه سي او په بېلابېلو نومونو يې سره وويشي، تور او سپين رامنځته کړي يو افغان په بل وټکوي او په پايله کې د افغانانو يو موټي والی کمزوری کړي.
زموږ په هېواد کې دولتي او شخصي ارګانونو، ټولنو، شوارګانو، ديني عالمانو، قومي مشرانو، بهرنيو اسلامي خواخوږو هېوادونو او نورو ډېرو کړيو هڅه وکړه چې په دې هېواد کې يووالی رامنځته کړي خو ونه توانېدل، ميلياردونه ډالر مصرف سول، د خلکو په خوښه کارونه وسول، غوښتنې ومنل سوې خو بيا هم داسې طرحه وړاندې نه سوه چې له مخې يې افغانانو ته داسې روحيه او ذهنيت ورکړل سي چې تاسې ټول يو وجود او يو ملت ياست.
که څه هم پورته يادونه وسوه چې د ملي راټولېدنې او يووالي لپاره ډېرې هڅې وسوې خو بيا هم دا کار ترسره نه سو، او بيا په داسې يو هېواد کې چې کورنۍ جګړه پکې روانه وي خلکو ته د ملي يووالي انګېزه ورکول او دغه انګېزه په برياليتوب منحلېدل ستونزمنه خبره لا څه چې له امکانه ليرې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانانو ته د ملي يووالي انګېزه چې رښتيا هم افغانانو ځانونه يو وښوول، د هېواد ترڅنګ د ټولې نړۍ په لر او بر کې افغانان پر يو وخت وخندېدل، وژړېدل، خوښي يې وکړه، په ملي کچه د ټولو احساسات راوپارېدل، د افغان په نوم يې وويارل او پرته له دې چې مليياردونه ډالر مصرف سي، بې له دې چې په يوه نوم او بل نوم غله او فاسد چارواکي له بهرنيو مرستې راجلب کړي او خپل جوالونه پرې ډک کړي، پرته له دې چې بهرني خواخوږي د افغانانو د يووالي لپاره فکر ووهي نو دغه کار ترسره سو، افغانان سره يو سول دوی خپل ملي يووالی په ثبوت ورساوه.

دغه ملي يووالي لومړی په ټوله کې د افغان لوبغاړو او په ځانګړي ډول د کرېکټ ملي لوبډلې رامنځته کړ.

افغان کرېکټ ملي لوبډله چې په لومړي ځل په ۲۰۰۱ ز کې جوړه سوه، په ۲۰۰۹ ز کې يې په رسمي ډول په نړيوالو سياليو کې برخه واخيسته، په ډېر لږ وخت کې د سيمې ترڅنګ په ټوله نړۍ کې وځلېده، افغانستان او او افغانان يې خلکو ته وروپېژندل او دا يې ثابته کړه چې که د سيمې او نړۍ استخباراتو او نورو دښمنانانو افغانان پر ډلو ډلو ويشلي دي، خپلو کې يې په جنګ اخته کړي دي، خو بيا هم دوی يو دي، افغانان دي، پر افغانيت وياړي او غواړي چې ټول افغانان يو سي او نړۍ ته هم دا وښايي چې ((موږ د نړۍ هغه ملت يو چې ټوټه کول مو ګران دي)).

د افغان کرېکټ ملي لوبډله چې په ډېر کم وخت کې يې په نړيوالو لوبو کې د سيمې په کچه سيالۍ وکړې او د پاکستان په څېر د اسې قوي لوبډلې يې په ګونډو کړې چې په دغه لوبه کې ۵۰ کلنه تجربه لري.

د افغانستان لپاره تر ټولو په زړه پوري لا دا ده چې په ډېره کمه موده کې يې تر نړيوال جام هم ځان ورساوه، که څه هم د کرېکټ مبصرين فقط په نړيوال جام کې د افغانانو ګډون د ټولې نړۍ لپاره حيرانوونکی بولي خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان په دغه جام کې یو ازې ګډون نه بلکې سکاټلنډ ته یې ماتې هم ورکړه او مخکې نورې لوبې هم لري.

موږ او تاسې ولیدل افغان کرېکټ لوبډلې ډېرې بریاوې راوړې، د هر برې سره سم په ټول هېواد کې په ملي کچه پښتون او فارسوان، تاجک او ازبک په شمال او جنوب کې افغانان راووتل، ویې خندل، خوښۍ یې وکړې او پراخه کچه یې جشنونه جوړ کړل، د افغانانو دغه یووالی لکه مخکې چې مو یادونه وکړه هیڅ را منځته نه کړ، یوازې همدا لوبډله چې په ډېرو کمو امکاناتو یې له نړۍ سره ډغرې ووهلې افغانان یې پر یوه تغر راټول کړل.

ځو ورځې مخکې چې د کرېکټ په روان نړیوال جام کې د افغانستان او سکاټلېنډ ترمنځ سیالي روانه وه، زه په یوه هټۍ کې ناست وم، هلته ډول ډول خلک ناست و، د کرېکټ لوبه یې کتله، د افغان لوبغاړو د هر منډې، هرې څلوریزې او هرې شپږیزې سره به یې بې واکه چکچکې او شور کاوه، کله چې به کوم افغان لوبغاړی وسوځېد نو د ناستو خلکو څېرې به مړاوې سوې او یو ډول خپګان به پرې خپور سو.

دا هر څه د یوې ملي انګېزې له مخې کېدل، په هر افغان کې د هېواد پرستۍ او ملي یووالي انګېزه ژوندۍ سوې وه، کله چې مو بیا دغه لوبه وګټله نو داسې افغان به نه و چې له سترګو یې اوښکې توی سوي نه وي، ان تر دې چې په ننګرهار کې د یوې لیسې مدیر له ډېرې خوشالۍ زړه ودرېد او خپل روح یې حق ته وسپاره.

ومو لیدل چې د هېواد په لر او بر کې ولسي وګړو، دولتي خلکو، سیاسینو، مدني فعالانو، ځوانانو او بالاخره چې هر چا د افغان په نوم ږغ کاوه او ځان یې افغان باله بې سارې خوښي او خوشالي وکړه، په ډېرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولایتونو کې ځوانان د ښار واټونو ته راووتل او د ملي لوبغاړو دغه بری یې په ملي توګه بدرګه کړ.

زموږ دغه لوبډله چې افغانانو ته یې د ملي یووالي روحیه ورکړه، کله چې بری راوړي موږ یې ستاینه کوو، اتلان، زمریان، میړني یې بولو، پرې ویاړو، د فیس بوک په فروپایل د دوی انځورونه راځړوو، خو کله چې ځوانه او تنکۍ لوبډله چې ډېره کمه تجربه لري کومې قوي لوبډلې ته لوبه وبایلي نو موږ افغانان څومره احساساتي خلک یو، څومره بې انصافه یو، څومره ظالمان یو، همدغه لوبغاړي چې د لوبې د ګټلو پر وخت یې زمریان او اتلان بولو، ښکنځل ورته کوو، او په داسې نومونو یې یادوو چې ان په عادي ژوند کې په دغه نومونو یادولو انسان شرمیږي، موږ نه د خوښۍ زغم لرو او نه د خپګان.

د خپلې لوبډلې بري او ماتې ته حساب مه کوئ، دې ته حساب وکړئ چې په دومره لږه موده کې زموږ ملي لوبډله د څومره سترو بریاو شاهده ده، د افغانستان پر وړاندې یې د نورو نړۍ فکر بدل کړ.

په هر صورت باید ملي لوبډله وستایل سي، لکه څنګه چې افغانان خپله لوبډله د بریا په وخت کې ستایې، د دوی پر وړاندې خپل احساسات ښکاره کوي، خوښي ښیي او جشنونه جوړوي، کله چې افغان لوبډله د خپلې کمې تجربې له امله لوبه وبایلې، باید دوی ته ډاډ حوصله ورکړل سي، د دوی هڅې چې د لوبې د بري لپاره یې کړي دي وستایل سي، دوی که لوبه وګټي او که یې وبایلي دننه په هېواد کې باید ددوی لپاره د خوښۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بدرګې جشنونه جوړ سي او د دوی هر احساس او هره هڅه باید وستایل سي.

بل پلو دولت هم ملي لوبډلې ته په پام کولو کې پاتې دی، نور هېوادونه چې خپلو ملي لوبډلو ته ډېرې امکانات چې د دوی په لاس کې ورکوي، له بده مرغه زموږ حکومت خپلې لوبډلې ته نه دي ورکړي، دولت باید افغان ملي لوبډلې ته جدي پاملرنه وکړي.

په وروستیو کې له هېوادوالو یو ځل بیا هېله کووم چې په ټولنیزو شبکو کې هغه ځوانانو پسې له ردو بدو ویلو جدي ډډه وکړئ کومو ځوانانو چې افغانان پر یوه ټغر راټول کړل او افغانانو ته یې د ملي یووالي روحیه ورکړه.

د یو موټي افغانستان په هېله!

(c) ketabton.com: The Digital Library

وينا که عمل؟

په مجلسونو، غونډو او دريځونو کې ډيرې ښې خبرې کيږي هر يو د اسلاميت، افغانيت او وطن پرستۍ ډيرې ښې بيانې ورکوي، که سړی د غو بيانيو ته ښه ځير سي نو پوره باوري به سي چې زموږ په ټولنه کې هيڅ ډول ستونزې نسته او دا هېواد ډير رښتين او پاک اشخاص لري، خو دا خبره برعکس ده په عمل کې ويناوال داسې نه دي، موږ بايد د ويناوالو، سياسينو او مسؤلينو کړنې محاسبه کړو چې دوی په رښتيا څومره پاک، رښتيني او وطن دوسته انسانان دي.
کله چې مو د اعمالو ارزيابي پيل کړه د هر چا د ژوند بېګراونډ په ښه ډول مطالعه کړو نو بيا موږ ښه تشخيص هم کولای سو بيا که خبري کمې هم وکړي پروا نه کوي ځکه چې په عمل کې يې ځان ښودلی دی.
زموږ د ژوندانه په ډګر کې يو عملي ژوند ته ډېره اړتيا ده ترڅو چې مو د عمل ريښتني لار تعقيب کړې نه وي نو د موجوده بدبختيو او ناخوالو څخه ځان نه سو خلاصولای.
هغه خلک چې وينا او کړنه يې يوه ده، هغه خلک چې څه يې پر زړه وي هغه پر خوله راوړي له بده مرغه داسې کسان زموږ په ټولنه يا له نشت سره برابر دي او که کوم لرو هغه هم د ګوتو په شمېر دي.
کله کله د دريځ پر سر د ځينو ويناوالو خبرو ته چې د دوی د فساد دغندلو، د هېواد جوړونې او ملي احساس خبرې اورم ګوته په غاښ پاتې سم، داسې فکر کووم چې د هېواد رښتيني بچيان همدا دي، دا هېواد دوی ته اړتيا لري او زموږ خوبونه په رښتينولۍ بدليږي، که موږ يوازې د يو چا په وينا دوکه نه شو او په عملي ژوند کې د دوی کړنې وګورو، د دوی اعمال وګورو نو تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولو لوی فاسد به دی وي، د پردې تر شا به لوی غدار همدغه وي خو د دریځ پر سر به زموږ د ویده او ناچاره ولس په سترګو کې خاورې شیندي.
د ټولنې په ټولو برخو کې دې ته ورته ډېرې بېلګې لرو ترڅو چې مو له وینا پرته د رښتیني ژوند په ډګر کې د عمل اتل نه وي پېژندلی نو پر هر چا باور مه کوئ، د وینا تر شا له خپل هر مشر سره حساب وکړئ، خپل حق ترې وغواړئ.
یو څوک د خپل استازي او خپل مشر په توګه منل هغه وخت کېږي چې د دغه ښاغلی مطالعه شي، دده د ژوند شالید وکتل سي، د ده کورنۍ وپېژندل سي او بیا باور پرې وسي.
له بده مرغه زموږ په ټولنه کې که هوښیار او باتجربه قومي مخور لرو بل پلو مو د پوهې کچه کمه ده عام ولس مو ډېر ژر دوکه کېږي او د خپلې رښتینولۍ او صداقت له مخې په هر چا باور کوي، خو موږ باید تل ځیر و اوسو، اوس هغه پخوانی صداقت او رښتینولي په مشرانو کې نه ده پاتې، یو شاعر په خپل شعر کې څومره ښه ویلي دي:

خدایه څه شول هغه ښکلي ښکلي خلک
په ظاهر او په باطن سپېڅلي خلک

رښتیا هم چې اوس مو مشران هغه مشران نه دي پاتې چې څومره په خوله ځان سپېڅلی ښیي باید په زړه هم دغه شان سپېڅلی وي، د زړه او خولې خبره یې یوه وي.
ددې لپاره چې په ټولنه کې مو روانه بدبختي ختمه سي، تر ټولو لومړی کار زموږ سمه ټاکنه ده، داسې مشران باید وټاکو چې خبرې لږ کوي خو عمل او کارونه یې د دې ټولنې د بېچاره ولس د زخمونو ټکور سي، له ټاکنې وروسته باید مشران هغه ډول کار وکړي چې خلکو باور پرې کړی دی، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

حضرت محمد ((ص)) د یو حدیث شریف ژباړه ده: "په تاسې کې هر یو څروونکی دی او له هر یو به د خپلې رمې پوښتنه کیږي"

د پورته حدیث شریف شننې ته که راسو د یو مشر مسؤلیت ترې څرګندیږي، د هر مشر څخه به د خپل مسؤلیت په اړه پوښتنه کیږي، او زموږ په ټولنه کې هر څوک مشر دی، مشري لومړی له خپل کوره پیلیږي، د کور له مشر به د خپلو کور د نورو وګړو په اړه پوښتنه کیږي، دغه راز له مور او پلار به د خپلو اولادونو پوښتنه کیږي او...

نو راځئ چې د ښه راتلونکي لپاره په خپله ټاکنه کې ښه ځیر و اوسو، یوازې په ویناو دوکه نه شو بلکې د یو شخص عملي ژوند ته هم سر ورښکاره کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلمند کې د معاصر ادب مخکښ

محمد اسماعیل شریعتیار د خلیفه ملا قطب الدین زوی، د دین محمد لمسی، په ختہ علیزی په ۱۳۵۱ل کې زېږېدلی دی.

تر ځلورم ټولګي یې د لښکرګاه د ذکورو په لېسه کې زده کړې کړي دي، په ۱۳۵۹ل کې یې پاکستان ته د خپلې کورنۍ سره هجرت وکړ او د کویټې په پنجپایي کمپ کې یې هستوګنه غوره کړه، چې تر شپږم ټولګي پورې یې د کمپ د امام ابوحنیفه په ښوونځي کې او بیا په کویټه کې د شهید غلام محمد نیازي، په ثانوي ښوونځي کې تر ۱۱ ټولګي پورې زده کړې ورسولې.

الحاج محمد اسماعیل شریعتیار دولسم ټولګی په ۱۳۸۱ ل کې د هلمند د لښکرګاه ښار د ذکورو په لېسه کې پای ته رسولی دی.

ښاغلي شریعتیار له دې وروسته د ژورنالېزم په برخه کې ۱۲ بېلابېل کورسونه ولوستل، د کلید، بګړۍ او شملې مجلې سره همکار هم پاتې سو.

نوموړی په هلمند کې د بست فرهنګي ټولنې له بنسټګرو شمېرل کیږي چې بیا یې وروسته د هلمند ادبي بهیر رامنځته کړ.

ښاغلی شریعتیار اوس مهال د هلمند مدني ټولنې د فرهنګي چارو د کمیسون مسؤل دی.

محمد اسماعیل شریعتیار چې په هلمند کې د ادب په ډګر کې سرلاری بلل کیږي، بېلابېل خپرنیز کتابونه یې لیکلي دي، پنځونې او ژباړې یې کړي دي.

شریعتیار صیب په ((هلمند کې ټوکیدلي ګلونه)) په نوم شعري ټولګه کې د خپل زړه خبرې وپنځولې، د ((زوړ افق او نوې رڼا)) باندې د تصوف پر عالمانو پراته ګردونه وځنډل، د ((تصوفي لارښود)) په ترخ کې یې د دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

علم په اړه د خلکو شکونه لیرې کړل او د ((مثبت قدم پر اصله لار)) یې تصوف نور هم روښانه کړ.

په هلمند کې دغه د تصوف څېړونکي یوازې پر شعر او تصوف بسنه ونه کړه بلکې خپل مینوال یې د ((هلمند پوله پر پوله)) وګرځول.

الحاج محمد اسماعیل شریعتیار په هلمند کې د اوسنیو ډېرو شاعرانو او خبریالانو استاد او لارښود پاتې شوی دی، د بست فرهنګي ټولنې له هغه مخکښانو څخه یو دی چې، ډېرو شاعرانو ته یې د شعر پر نازکه لار د تګ چل ورزده کړ او د خیال تر دنګو غرونو یې تاو راتاو کړل.

دغه راز یې په هلمند کې ځینې خبریالان د خبریالۍ پر باریکیو او د دغه مسلک په ژورو پوه کړل، لارې یې وروښودې او د ژورنالېزم پر اغزن ډګر کې یې د ژوند کولو طریقه ورزده کړه.

ښاغلي شریعتیار یوازې د قلم په سیالۍ کې د سترېا تر کچې ځغاستې نه دي کړي، بلکې په هلمند کې یې مشاعرو، سمینارونو، غونډو او ادبي بنډارونو ته هم لېڅې بډ وهلي دي، لاس په کار سوی دی چې تر اوسه بېلابېلې غونډې او مشاعرې ترتیبوي، تازه ټوکیدلي ګلان او د هلمند نور شاعران او لیکوال پرې راټول وي او ان په هر ادبي مجلس کې یې بې پوښتنې نه پاتې کیږي.

ښاغلی محمد اسماعیل شریعتیار چې له تحقیق سره بې ساري مینه لري، ډېری وخت پر څېړنه بوخت وي، چې د همدې فن سره د لېونۍ مینې له امله یې کتاب پلورنځی جوړ کړی دی، چې له یوې خوا پرې د خپل تحقیق تنده ماتوي او بل پلو خلکو ته د همدغه لارې کتابونه ورکوي، د کتاب پر ارزښت یې پوه کوي او د مطالعې د حوصلې لېوالتیا یې ډېره وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه له شریعتیار صیب سره له ډېره وخته پېژنم، چې یوه شېبه ورسره څوک کښېني نو پرته له ادبي او علمي خبرو به ترې بل څه وانوري، ډېر خوږ انسان دی. پر خپل کلتور او ژبه ټینګ ولاړ دی.

په ادبي او علمي خبرو کې د سیمې په کچه خبرې نه کوي، بلکې د داسې خبرې پلوي کوي چې د ټول هېواد په کچه وي، د ژبني او لهجوي تعاصباتو سخت مخالف دی.

شریعتیار درونده او سنګین انسان دی، همېشه یې د پښتنو ستر ویاړ بګړۍ پر سر وي، اوږدې جامې کوي او توره اوږده ږیره لري.

ښاغلی شریعتیار دیني زده کړې هم کړي دي، ملا دی، فقه یې لوستې ده او پر دلایلو کې دومره تکړه دی چې په ډېر لږ وخت کې مخاطب قانع کوي.

په هلمند کې د ادب دغه مخکښ او سرلاري تازه یو کتاب ژباړلی دی چې دا مهال تر چاپ لاندې دی او په نږدې ورځو کې به د لوستوالو تر لاسو ورسیږي.

شریعتیار صیب داسې اثار هم لري چې چاپ ته لارې څاري:

حجت السالکین (پښتو ژباړه)

عقیدوي مسایل

د زمینداور د سلطاني کور تاریخچه.

په پای کې الحاج محمد اسماعیل شریعتیار ته اوږد اوخوشاله ژوند غواړم او د نوموړي د عالمانه فکر د خپرېدو هیله مند یم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یوویشتمې پېړۍ څلور مخکښ شاعران

د نړۍ له پیدا ایښت سره سم چې کله چې د انکشافاتو او پرمختک خبره کیږي په هغو کې د ساینس د پرمختګ سره چې په ټولنه کې د انساني ژوند د روغتیا درملنه کوي همدا شان شاعر بیا د انساني ټولنې روحاني علاج کوي.

د شعر او شاعرۍ په اړه ببلابېلې خبرې کیږي او لا به هم وسي. ځینې خلک داسې خبرې کوي چې شاعر یوازې خیالي خبرې کوي او شاعري کومه مانا نه لري، نه داسې نه ده شاعر روح پالي، روزنه یې کوي، ټولنې ته خپل عیبونه ور په ګوته کوي، ژبې ته پرمختګ ورکوي او ژوندۍ یې ساتي.

شاعر په خدای ج او ښکلا مئین دی او ټول کار یې له ښکلاګانو سره وي، خو دا هم منل سوې خبره ده چې شاعر په یوه ټولنه کې ژوند کوي او خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټول مواد له ټولنې اخلي او بېرته يې ټولنې ته ورکوي، دا چې له تېرو څو لسيزو راهيسې زموږ په ټولنه کې جګړه روانه ده، نو مالومه خبره ده چې شاعران مو هم جګړې متاثره کړي دي او د شعر ډېره منځپانګه يې همدا جګړه ده.

شاعران په هره زمانه کې ډېر وي، خو هغه څوک چې ښه شعر ليکي هغه د ګوتو په شمېر وي.

د شعر ټاکنه داسې ده لکه مېوه، طبعاً انسانان بېلابېلې مېوې خوښوي، شعر هم داسې دی، چاته يو ډول شعر خوند ورکړي، چاته بل ډول، خو دا بيا په هنري ذوق پورې اړه لري، کره کتونکي وايي، هرڅومره چې د يو لوستونکي هنري ذوق ډېر وي، په هماغه اندازه ژر په شعر پوهېدلی سي، خو د چا چې ذوق کم وي، ښايي په ډېری شعرونو ونه پوهېږي او بل ډول مانا ترې واخلي، چې همدغه کار د ډېری شاعرانو د شعرونو په وړاندې د خلکو پراخ غبرګونونه هم راپارولي دي.

شاعري پخپله خبرې دي خو د زړه خبري ځکه فلسفه له دماغ او شعر له زړه رښا اخلي، او په ډېر لوی هنر سره کيږي، چې څومره د يو شاعر هنري ذوق پياوړی وي، هومره يې شعر هم پياوړی وي او ښه زړه راکښون لري، جذبه، د وطن مينه، د ولس راوېښوونه، الهامي خبرې او نور ډېر څه پکې وي.پښتو ادب په خپلو بېلابېلو دورو کې لوی لوی عالمان، نثر ليکونکي او شاعران روزلي دي، کار يې کړی دی او همدا وجه ده چې د پښتو ژبې کچکول تر دې دمه له ښکلو مرغلرو ډک دی.

زه يې يوازې د معاصرې دورې په څو مخکښو شاعرانو خبرې کووم، د هر يو د شعر د چينې بهانده ځړوبيو ته به څو شېبې تم سو او له پراخې شاعرۍ به يې لږ خواږه راواخلو.که څه هم د پښتو ادب معاصره دوره د نورو دورو په پرتله له هره پلوه بريالۍ ده، په دغه دوره کې نثر ته تر يوه بريده کار وسو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړې وسوې او حتی د ګڼ شمېر شاعرانو په لړلو سره پښتو شعر ډېر پیاوړی سو.

لکه مخکې چې مو وویل: شاعران ډېر دي خو هغه څوک چې ښه شعر لیکي هغه کم دی، معاصره دوره کې هم که موږ شاعران ډېر لرو، خو سم او نوښتګر شاعران چې هر یو یې جلا سبک لري کم دی، چې له ډلې یې زه څلورو مخکښو شاعرانو پر هنري ځمکه لنډ مزل کووم، هېله ده له هنري کروندې به یې تاسو هم یو څه حاصل واخلئ.هغه شاعر چې په معاصره دوره کې د خپل سبک خاوند دی او پښتو ژبې ته یې ښکلي، نوښتګر او تل پاتې شعرونه لیکلي (عبدالباري جهاني) دی.

ښاغلی عبدالباري جهاني د اروانباد حاجي عبدالاحمد لودین زوی دی چې د کندهار ښار د بامیزو په کوڅه کې زېږېدلی دی. د کندهار په میرویس نیکه لیسه کې یې زده کړې کړې او تر هغه وروسته په (۱۳۵۲ش) کال د کابل پوهنتون له بشري علومو او ادبیاتو پوهنځي څخه فارغ شوی دی، چې تر ننه پورې ژوندی دی او د خپل ژوند په بېلابېلو مودو کې یې په هېواد کې دننه او بهر بېلابېلې دندې ترسره کړې دي او ګڼ شمېر پښتو اثار یې لیکلي او ژباړلي دي.

ښاغلي جهاني صاحب پښتو شعر کې دمثنوي په برخه کې ډېر کار کړی دی، چې سوچه د ولس په ژبه یې پخواني نکلونه په منثوي فورم کې وړاندې کړي دي، چې ډېری مشاعرو کې ورته خلک په ځیر غوږ وي او له جهاني صاحب څخه د بېلابېلو نکلونو د ویلو غوښتنې کوي.په ډېری مثنوي ګانو کې یې ددې ټولنې ربښتینی انځور هم وړاندې کړی دی، زه به یې دلته د بېلګې په ډول یوه منثوي را واخلم:

نه ځان مرګی سو خبر په جنتونو
نه راوړي چا کیسې د کوثرونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه د حورو چا راوړي دي خبري
نه په غاړه يې ليدلي مرغلري
مولوي ورته ليدلي دي خوبونه
سپيني حوري د ياقوتو سره تختونه
دې وطن کي دي جګړې د پيريانانو
د جنت او د دوږخ د شيطانانو
له يوې چينې او به ورته رسيږي
د يوه بادار په کلي کي لوييږي

پورته بيتونه چې د يوې اوږدې منثوي يوه برخه ده، زموږ د اوسنۍ ټولنې عکاسي ده، جنګ، ځانمرګی، خور، ملا، دوږخ، شيطان او نور هغه نومونه دي چې موږ او تاسو په رښتيني ژوند کې ورسره بوخت يو، ښايي ۵۰ کاله مخکې به چا دلته ځانمرګی نه پېژانده خو اوس زموږ ماشومان هم په دې خبر دي چې ځانمرګی څه شی دی، نو دغه موضوع په خورا ښکلې بڼه جهاني صاحب په دغه مثنوي کې را اخيستې او دغه ګونګ تصويره يې پرده پورته کړې ده.

لکه مخکې چې مو وويل، جهاني صاحب د مثنوي په برخه کې ډېر کار کړی دی او که وو ايو زموږ د ټولنې هره موضوع يې په دغه فورم کې را اخيستې مبالغه به نه وي، خو ددې ترڅنګ يې د شعر په نورو بېلابېلو فورمونو کې هم کار کړی دی.جهاني صاحب چې په مثنوي ليکلو کې ځومره بريالی دی، ترڅنګ يې غزل هم قوي دی او ځانله سبک لري، چې اوس ډېری شاعران د نوموړي پر سبک روان دي.

جهاني صاحب په خپل يو غزل کې د پښتون قوم په استازيتوب وايي چې موږ پوهېږو، خپل تګلوری پېژنو خو نوره نړۍ مو ورته نه پرېږدي، هغه ښه په ډاګه دا خبره کوي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخ که مي کعبې که بتخانې ته اړولی دی
ما د خپل جانان د کوڅې لوری پېژندلی دی
شیخه چې په شک مي درته وکتل معذور یمه
ما دي د کوثر په نوم د زهرو جام څښلی دی
نن دي جهاني لکه پانوس لمبه لمبه وینم
بیا دي څه الهام د زړه په ښار کي اورېدلی دی

ښاغلي عبدالباري جهاني هر ډول شاعري کړې ده او په غزل کې یې هم هر ډول موضوعات راوړي دي، ځینې غزلې یې هېله ورکوونکې دي، د خپلې ټولنې لپاره زیري لري او هر عاشق ته د خپلې معشوقې د وصال او رسېدو خبر ورکوي او دغه تورې تیارې چې زموږ ټولنه پکې ایساره ده، د سپین سهار او رڼاګانو په راتلو سره ددې د ختمېدو زېری ورکوي خپله هم هېله من دی او نورو ته هم هېلې ورکوي:

تیارو د بیلتانه ته به مي بیرته رڼا راسي
د اوښکو ترګریوانه به مي خپله لیلا راسي
ازل مي دي په وینو کي نغمې راته کرلي
مطربه چې رباب در سره وینم نڅا راسي

که څه هم ښاغلی جهاني صاحب خلکو ته هېلې، زیري او ډاډ ورکوي، خو بل پلو د ټولنې یوه قشر ته خبر داری هم ورکوي او دا خبر داری په دې مانا چې لاس په کار سي، بیده پاتې نه سي او ټولنې ته کار وکړي، خپله یوه مثنوي چې شاعرانو ته یې لیکلې په یوه برخه کې د اوسنیو حالاتو څومره روڼ تصویر وړاندې کړی دی:

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ستا د ابا مینه تالا سوې
چه تندي کي دي سجدي ورته ساتلې
دګلونو پر غونډی اورونه اوري
وږمه ځي ترارغوانه پښه نیولي
پر کوررونو د بلا ساه ده ختلي
له باڼو تر ګریوانه د اوښکو کوردی
له زلمو شونډو موسکا ده کوچیدلي
پر اوږو د اوښکو ووته له ښاره
د خندا جنازه ولاړه غم لړلي

وایي د شعر مانا د شاعر سره وي، خو جهاني صاحب د ولس پر ژبه دومره عام فهمه شعرونه لیکلي چې هر پښتون لوستوال پرې پوهېږي او د همدې ولس د زړونو خبرې دي.جهاني صاحب لوی شاعر دی، په هنر یې ډېرې لیکنې سوي دي او لا به هم وسي، خو د هغه د شعر په هر بیت یو کتاب لیکل کېدلی سي، خو دا زموږ د ځوانانو دنده ده چې د جهاني صاحب په څېر د مخکښو او سرلارو شاعرانو بیتونه وشني، پېغامونه یې وسپړل سي او ټولنې ته یې وړاندې سي، خو دا هر څه په یوه تن نا ممکن دي، ما په همدې پلمه د ځینو شاعرانو د هنر په اړه د څه لیکلو لپاره په دې خاطر د څه ویلو تکل وکړ چې نور ځوانان دغه برخې ته متوجه سي په اخر کي ویلای سو چې د ښاغلي جهاني شعرونو کي بیتونه ناڅي او په شور وي.

د پښتو معاصرې دورې بل لوی او مخکښ شاعر ښاغلی(درویش درانی) دی.

درویش درانی که څه هم په سویلي پښتونخوا کې زېږېدلی دی، خو په اصل کې د افغانستان د کندهار ولایت د ارغستان ولسوالۍ څخه یې کورنۍ هلته کډه شوې او همهلته اوسېدلې ده.درویش درانی یو له هغو شاعرانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

 څخه دی چې د افغانستان وروستۍ غميزه يې په پوره هنر سره انځور کړې ده.
درويش دراني چې په انګليسي ژبه کې ماسټري لري د پښتو د غزل ناوې يې په ښېلا ښېلو نوښتونو داسې پوښلې ده چې د اوسنۍ زمانې شاعران ورته لاهم ګوته په غاښ دي.درويش دراني د شعر په ټولو تخنيکونو پوهېږي، وزن پوهنه کې ژوره مطالعه لري، چې همدغه برکت دی چې ښه غزل ليکي، دده ځينې غزلونه د پښتو ژبې شهکارونه ګڼل سوي دي.دا چې ښاغلی درويش دراني هم زموږ په اوسنۍ ټولنه کې ژوند کوي نو حتمي خبره ده چې دده پر هنر به هم اوسنيو حالاتو ژوره اغېزه کړې وي، نو ځکه په خپل يوه غزل کې دې پايلې ته رسيږي چې نور ستړي يو ، راځئ چې سوله وکړو:

منزل ليري، لاره ورانه زه هم ستړی ته هم ستړی
څه دي خوښه ده ارمانه زه هم ستړی ته هم ستړی
نه مې ته شې هېرولای، نه زما له خياله وزې
څه پخلا به شو جانانه زه هم ستړی ته هم ستړی

د وروستي بيت دوهمه نيم بيتي يې د سولې لپاره لويه بلنه ده، خپل دښمن ته جانان ويل د شعر په نازکه ژبه، نو ولې به سوله نه کوي.دغه راز نننې عصر کې انسان دومره ازاد نه دی لکه پخوا چې و ، بوختياوې ډېرې دي، کارونه ډېر سول، نږدې هر وګړی د مسؤليت احساس کوي او يا د خپل ژوند پرمخ بېولو لپاره مسؤليت ورترغاړې دی او زموږ د ټولنې خلک بيا خدايي په زندان کې ژوند کوي، دغه خبره ښاغلي درويش دراني په ډېر ښکلي انداز د خپل غزل په يو بيت کې راټوله کړې ده:

ته خو بهار غوندې ازاد يې کله کله راځه
زه لکه ونه يم تقدير په زولنو تړلی

بله خبره دا چې پښتو ژبه کې يو متل وايي: «ښه مه کوه بد نسته»

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوسني عصر کې چې چاته ښه لار ورښيي، که چاته وايي چې دا کار درته تاوان کوي، که داسې وکړې نو ګټه به دې ډېره وي، دستي درته وايي ته په دې خبره کې خپل هدف لرې، بس نو مشکل به درته جوړ وي، چاته سمه لار هم نه سې ښوولی، همدغه خبره ښاغلي دروېش دراني په خپل يو بيت کې راخيستې ده، چې هم وطن سلامت غواړي او هم سر:

رښتيا هم وايم، خوشالي د ملت هم غواړمه
عجب ساده يمه لا سر سلامت هم غواړمه
که ستوری نه يم د اسمان تمنا هم نه کوم
که يم ګلاب نو بيا د خاورو قربت هم غواړمه

نن سبا که دې رښتيا ويل، د دراني صاحب خبره سر به دې سلامت نه وي.په دې ټولنه، دې هېواد او دې خاوره چې څوک خوا بدوي او په دې درد بدلي ولس يې زړه خوږيږي نو هغه به خود خدای ج ته لاسونه لپه کوي او د جنګ د بندېدو غوښتنه به ترې کوي.ښاغلي دروېش دراني غزل ډېر ژور خو په ډېر ساده انداز کي وړاندي کوي دی د خپل غزل په لاندې دوه بيتونو کې په ځومره ښه انداز دغه غوښتنه کړې ده، لومړی بيت يې کې يې له خدايه دغه جګړه وروستۍ جګړه غوښتې ده، ورپسې بيت کې يې د ټولنې خلکو ته هم د جګړې د بندېدو نسخه ښوولې ده، او دا يې ورته ويلي دي که يووالی راسي، ټول په يوه خوله او يو لاس سو نو جګړه به ارو مرو زموږ له وطنه کډه کوي:

چې بيا نه توره پورته سي نه سر په وينو رنګ سي
باداره دغه جنګ دي دوطن اخري جنګ سي
چې زړونه سره يو کړو او لاسونه سره ورکړو
دا کاڼي به لعلونه سي دا بوټي به لونګ سي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دروېش د پښتو ژبې هغه نوښتګر شاعر دی، چې ځانله سبک او لار لري، نوموړی سره له دې چې پښتو ژبه او ادبیاتو کې ژوره مطالعه لري ترڅنګ یې نړیوال ادبیات هم مطالعه کړي دي، پوهان وایي څومره چې مطالعه ډېره وي او څومره چې لیکل ډېر وي په هماغه اندازه لیکوال او شاعر تکړه وي او نوي نوي شیان لیکي، د ښاغلي دروېش په هنر که هر څومره لیکل وسي، بیا به هم بس نه وي، ډېر څه پرې لیکل سوي دي، خو ما هم هغه د چا خبره له خپلې زاویې ورته وکتل، ډېرې خبرې مې زړه کې دي، خو که هر څومره یې ولیکم، بیا هم نه بسیږي، ځوانانو شاعرانو ته د نوموړي د شعرونو او هنر د لوستلو بلنه ورکووم او هیله کووم چې د نوموړي په هنر خبرې وکړي او پېغامونه یې راوسپړي.

د معاصرې دورې په مخکښو شاعرانو کې بل لوی شاعر (رحمت شاه سائل) دی، رحمت شاه "سائل" د امین ګل زوی دی چې په ۱۳۲۸ هـ ل کال د پېښور د ملاکنډ ایجنسۍ د درګی د سیمې د ورتیر په نوم کلي کې زېږېدلی دی. زده کړه یې تر خلورم ټولګي پورې کړې، خو په لیک لوست ډېر ښه پوهیږي. رحمت شاه "سائل" د برې پښتونخوا یو پیاوړی شاعر دی چې د شعرونو ګڼ شمېر ټولګې یې خپرې سوي. د ده شعرونه د ګڼ شمېر سندرغاړو لخوا ویيل سوي دي.
سایل صاحب یو (انقلابي) شاعر دی، پښتو او پښتونولۍ ته یې ډېر څه لیکلي دي، په پښتو، پښتونولۍ او پښتونخوا مئین دی، د پښتو د مینې لپاره یې لاندې بیتونه ښه ښکارندویي کوي:

زما په دواړو اوږو ناستو پرښتو ولیکئ
زما په سر که څه لیکئ نو په پښتو ولیکئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پاکې مینې ګناه کارو چې منکر پرې نشئ
د رقیبانو الزامونه په تندو ولیکئ

د یو لیکوال په کتاب کې مې د سایل صیب د شعرونو په اړه ولوستل چې د نوموړي شعرونه له شوخۍ تش چوي، اوس چې هر وخت د سایل صیب شعرونه لولم نو همدغه خبره مې فکر ته راسي.ګودر، منګی، مینه، ماذیګر او نور زموږ د پښتني ټولنې سمبولونه دي، دا چې سایل صاحب د مینې شاعر دی، د غزل شوخي یې ډېره ده، په ډېر ښکلي انداز ګودرونه، مازیګري او تنهایي په خپلو شعرونو کې انځوروي:

سایل صاحب وایي:

په څومره خلکو کې تنها وي سړی
چې زړه لري او د زړه سر نه لري
په خوله خو اوس هم خلک مینې کوي
په شونډو پاړ په زړه پرهر نه لري
مازدیګری په زړه د ننه ژاړي
پېغلې منګی لري ګودر نه لري

وایي هغه عالم چې علم یې کړی وي او نور ته یې ګټه نه رسیږي د هغه خره په خبر دی چې کتابونه پرې بار وي او څوک ګټه ترې نه سي اخیستلی، ښاغلی سایل دغه خبره په هنري انداز کړې ده، له هغه ښایست یې پنا غوښتې ده چې پرهرونه نه سي ټکورولی، چې یو څوک د مظلوم د درد دوا کېدلی نه سي نو د هغه ښایست او ښه والی څه مانا؟
سایل صاحب په دې اړه وایي:

چې په خندا ورته د خوږ زړه پرهرونه نشي
چېرې دې هم ستا د ښایست غوټۍ ګلونه نشي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا چې ښاغلی رحمت شاه سایل د مینې شاعر دی، شوخه او انقلابي شاعري کوي، په شعرونو کې یې شعریت هم خوندي ساتلی دی او د ځانګړي سبک خاوند دی، په لاندې بیتونو کې یې هنري ښکلا څومره ښه ځای کړې ده:

ما درله د ګل جنازه نه راوړه
راغلم خو په لاس کې مې لمبه راوړه

پاځه خوبولې سترګې پرانیزه
ما درله د ورځ رڼا په شپه راوړه

نو ښاغلی رحمت شاه سایل هم د پښتو ژبې د سرلارو او مخکښو شاعرانو په کتار کې د ځانګړي سبک څښتن دی، چې د هېواد په لر او بر کې یې ټول پښتانه پېژني، د نوموړي د شعر ښاپېرۍ دې ژوندۍ وي او قلم دې یې تاند وي.

په خپل وار سره د خپلو ادب په معاصره دوره کې د راز او ناز شاعر حاجي (پیرمحمد کاروان) دی،
حاجي پیرمحمد کاروان د حاجي نورمحمد زوی، د افغانستان د خوست ولایت د تڼیو ولسوالۍ اوسېدونکی دی. ښاغلي کاروان لومړنۍ زدکړې تر دوولسم ټولګي پورې په خوست کې کړې دي او په ماشومتوب کې د قرآن شریف او یوڅو نورو دیني درسونو کتابونه هم لکه خلاصه، منیه، او ځینې نور ابتدايي دیني کتابونه هم لوستي دي ښاغلي کاروان خپلې لوړې زده کړې د کابل پوهنتون د شریعاتو پوهنځي کې سرته رسولي دي.ښاغلی کاروان چې د پښتو ازاد شعر سرلاری هم بلل کیږي، ترڅنګ یې په ښېل انداز ښکلي نظمونه لیکلي او غزلونه یې خو یې په داسې لهجه او انداز پنځولي دي چې د کاڼو په زړونو کې هم اوبه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښاغلی کاروان په غزل دومره ډېر مئین دی چې ځان د غزل لېونی بولي او وايي:

دې ملنګ دې لېوني کاروان ته ګوره
په غزل پسې له کوره راوتلی

دغه راز ښاغلی کاروان پښتو او پښتونولۍ ته دومره ژمن دی چې په هیڅ ډول اغیار ته سر نه ټېټوي او مخامخ خپل قاتل ته هم خاندي، په لاندې څو بیتونو کې یې د پښتني ښکلا څومره ښه درک لګولی سو:

د غرونو خلک یو کارونه د بازار نه کوو
شډل پډل ګرځو هیڅ ډول او سینګار نه کوو
د سرقاتل ته هم سلام کوو سلام یې اخلو
ولو یې مخامخ د شا نه پرې ګوذار نه کوو

کاروان صاحب ملنګ او صوفي شاعر دی، دی خپله وايي په کوچنیوالي کې د ښاپېریو او دېوانو کیسو ډېر اغېز پرې کړی، چې همدغه اغېز یې اوس په شعر او هنر هم پروت دی.ستار، رباب، ملنګ، پاچا، ځانې هغه لغاتونه دي چې کاروان صاحب یې په خپلو شعرونو کې ډېر راوړي، دغه راز کاروان صاحب ځانګړی سبک او بېلابېل سنبولونه هم لري، سندريزې چینې، چنارونه، ګودرونه، نښترونه، کلی او نور هغه څه دي چې د نوموړي په شاعرۍ کې له ورایه ښکاري.د کاروان صاحب د شعر ژبه ډېره خوږه ده، په هر چا اغېز کوي او خوند ورکوي، نوموړي ډېرو باریکو مسایلو ته هم پام کړی دی او تر ډېره یې نازکخیالي هم کړې ده.کاروان صاحب هم له حالاتو اغېزمن دی، خو دا چې هرې ژړا پسې خندا او هر ماښام پسې سبا ضرور راځي، نو کاروان صاحب هم خپلې ټولنې ته زېری ورکوي او د داسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخت د راتلو خبر ورکوي چې له ظالمو حکمرانانو به خلک خلاص وي او ارام ژوند به لري.

وخت به راځي چې غابښ د زهرو به ښامار نه لري
منصور به ګرځي مستانه ملا به دار نه لري

دغه راز د اوسنیو حالاتو بشپړ انځور یې په لاندې بیت کې ښه په ډاګه کېږي:

مارغان دې راشي زموږ لپو کې دې ځالې وکړي
غر مو ښښتر نه لري ، کلی مو چنار نه لري

نږدې هر وګړی د خپل تېر ژوند او په ځانګړي ډول د خپل ماشومتوب ارمان کوي او دا ارمان حتماً په زړه کې ورګرځي چې کاشکې زه یو وار ماشوم سوی وای، د خپلې مور په غېږ کې مې سر ایښی وای، په کوڅه کې مو د نورو ماشومانو سره شوخي او جنګ کړی وای، خپلې مورجانې غصه راته کړې وای او وروسته یې پر سر لاس راتېر کړی وای او بې غمه ژوند مې لرلی، کاروان صاحب ځینې داسې ښکلي او شهکار غزلونه هم لیکلي دي چې سړی خپل ماشومتوب ته وروليږي، مور ته یې لیکل سوي لاندې بیتونه څومره کښښ لري او هر لوستونکي ته خپله خوږه مور مختته ودروي:

مورې مورې تږی یم په لپه کې اوبه راکړه
زړه دې رانه وړی دی بې زړه یمه لږ زړه راکړه

بیا درته ماشوم شومه نکریزې مې په لاس کېږده
خوله زما ترخه ده هله یو موټی خواږه راکړه

ما د ژوند په لوبه کې ګربوان تر لمن وشلاوه
تار په ستن کې واچوه تنی د ګربوانه راکړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ښاغلي پیر محمد کاروان د شعري چینې او به دومره سپنې، رڼې او خوږې دي، چې هیڅوک یې پر څښلو نه مړیږي، د شعرونو لوستل یې لوستونکي ته نوره تلوسه هم ورکوي، نو مالومه خبره ده چې پر شعرونو یې لیکل او خبرې کول ډېر وخت غواړي، ما د خپل کمزوري فکر له مخې د دوی ځینې بیتونه وشنل او د خپل فکر له مخې مې د دوی پیغام وسپړه، د دغه مخکښو او سرلارو شاعرانو هر بیت شاهکار دی، په هر بیت یې یو یو کتاب خبرې کیږي، خو نور کار به ځوانانو شاعرانو او څېړونکو ته پرېږدو چې په د دوی په ببلابېلو بیتونو کې وګرځي، د ټولنې لپاره ترې هر ډول خبرې راوباسي او خپرې یې سي.ځوانو شاعرانو ته مې لارښوونه دا ده چې د دغه څلورو نامتو او نورو شاعرانو شعرونه دې په دقت ولولي، شعر لیکل او شعر ویل دې ترې زده کړي، د شعر په تخنیکونو دې ځان پوه کړي ترڅو دوی هم په واقعي او رښتیني ډول شعر ولیکي او د شعر د لیکلو حق ادا کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سبا پلاران

د یوې ټولنې راتلونکی له ماشومانو سره تړلی دی، څومره چې په یوه ټولنه کې د ماشومانو سالمه او پوره روزنه وسي، نو په همدې ډول به د هغه هېواد راتلونکی ښه وي.
په دې کې هیڅ شک نسته چې؛ په ماشومانو پورې د سبا راتلونکی تړلی دی، د اسلام په مبارک دین کې هم ماشومانو ته ستر ارزښت ورکول سوی دی. زموږ خوږ پېغمبر حضرت محمد ص له ماشومانو سره ډېره مینه کوله، هغه ص به هر وخت د ماشومانو پر سر لاس تېراوه، د حضرت محمد ص لمسیان حسن حسین ورباندې دومره ګران و چې ده ص به لمونځ کاوه نو لمسیان به یې پر اوږو ناست و، دغه راز ځینو عالمانو ماشومانو ته د ناوکیو(نانځکو) جواز هم ورکړی دی، دوی وایي چې په دې کار سره ماشومان کولی سي د سبا لپاره د خپل ټولنیز ژوند زده کړه وکړي.
د اسلام مبارک دین سره له دې چې د انسان د ژوند بېلابېل اړخونه یې څېړلي دي، ګټورې لارښوونې پکې سته، د ماشوم روزنې او د ماشوم حقوقو په اړه یې هم ډېر څه بیان کړي دي.
د ماشوم له پیدا کېدو سره سم د مور او پلار لخوا سم او نیک نوم ټاکل، په اوومه ورځ یې سر خرېل او صدقه کول، د ماشوم د نفقې او زده کړې لپاره د مور او پلار جدي پاملرنه او دې ته ورته نور ډېر مسایل چې باید یوه کورنۍ یې ماشوم ته په پام کې ونیسي د اسلام سپېڅلي دین په ډاګه بیان کړي دي.
اوس به خپلې ټولنې ته راسو چې موږ د ماشوم لپاره څه کړي دي، د دوی حقوق مو څومره پر ځای کړي دي؟
یوه لویه ستونزه چې زموږ هېواد او زموږ د ټولنې ماشومان ورسره مخ دي شاقه کارونه دي، د شاقه کارونو لوی لامل دا دی چې ډېری ماشومانو په تېرو جګړو کې یا خپل پلار، یا ورور او یا هم د کور سرپرستان له لاسه ورکړي دي نو دوی مجبور دي چې یا هم په لارو کوڅو او بازارونو کې فقر

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړي او یا هم شاقه کارونه وکړي، دلته د یوې خبرې یادول اړین بولم چې زموږ په ټولنه کې ملي سوداګر او یا هم هغه خلک چې اقتصاد یې برابر دی هم بې وسه ماشومانو ته پاملرنه نه ده کړې او دا د دوی مسؤلیت دی چې بې د بې وسه ماشومانو لاس نیوی وکړي او دوی ته د ښه ژوند کولو زمینه برابره کړي.

زموږ په ټولنه کې ماشومان له ډېرو ستونزو سره مخ دي، یوازې دا نه چې د ماشومانو ډېری برخه مو له زده کړو محرومه ده بلکې دوی په اروایي ناروغیو هم اخته دي، بل پلو په تېر حکومت کې زموږ په هېواد کې د ماشومانو د ودې او دوی ته د پاملرنې په نوم ځینې پروګرامونه جوړ سول، پروژې پلې سوې خو دا هر څه تش په نامه او نمایش لپاره و. ته راسه زموږ بازارونه وګوره سلګونه ماشومان د ډوډۍ پیدا کولو لپاره یا فقر کوي او یا هم زړې ګونۍ ورسره وي او پلاستیکان ټولوي، د پروژو هغه مسؤلین چې د ماشومانو د ودې لپاره یې میلینونه افغانۍ مصرف کړې د کومو ماشومانو لپاره یې مصرف کړې؟ کوم ماشوم ته یې د ژوند اسانتیاوې برابرې کړي دي؟

که زموږ حکومتونو ماشوم ته پاملرنه نه ده کړې، موسیساتو تش په نوم پروژې پلې کړې، نړیوالې ټولنې په دقیق ډول مرسته ونه کړه، بل پلو زموږ لیکوالو هم د ماشوم حق نه دی ادا کړی.

په پښتو ادب کې چې لویه تشه لیدل کیږي د ماشوم ادبیات دي، څو د ګوتو په شمار لیکوالو د خپل توان او وس سره سم ځینې کتابګوټي د ماشومانو لپاره لیکلي دي نور نو زموږ په هېواد کې د ماشومانو دنیاګۍ ورانه ده.

ماشومان مو دومره بې وسه دي چې هر وخت یې موږ او تاسې د جنسي تیري شاهدان یو، په جنګ کې وژل کیږي، کورنیو کې وهل کیږي، په زوره ناوړه او سختو فعالیتونو ته اړ کیږي حتی تر دې پورې ځینو کورنیو چې وس او توان یې هم پوره وي، اقتصاد یې هم ښه وي خو د نه پوهاوي له امله یې ماشومان له زده کړو محرم وي، څو ورځې مخکې د هلمند ګرشک نفوسه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولسوالۍ ګرمسېر ته ولاړم دغه ولسوالۍ شاوخوا ۳۰۰۰۰۰ درې لاکه نفوس لري خو چې د پوهنې له مسؤلینو مو پوښتنه وکړه په دغه لویه ولسوالۍ کې شاوخوا ۹۰۰۰ نهه زره ماشومان ښوونځیو ته ځي، چې دا شمېره ډېره کمه ده، دا زموږ د کورنیو په ځانګړي ډول د مور او پلار نا خبرتیا او نه پوهاوی دی چې په خپلو ماشومانو زده کړه نه کوي، هغه څوک چې ماشومان ښوونځیو ته استوي هم د عادت له مخې یې استوي، پوښتنه یې نه کوي چې دوی څه لولي، هڅونه او تشویق یې نسته.

په وروستیو کې له نړیوالې کمېټې غوښتنه کووم چې په افغانستان کې دې د ماشومانو ژوند ته پاملرنه وکړي، دوی ته دې د زده کړو او د ژوند نورې اسانتیاوې برابرې کړي، په خپل هېواد کې له درنو کورنیو په خاص ډول له مور او پلار چې د خپل ماشوم مسؤلیت ورترغاړې دی د ماشوم اسلامي او ټولنیزې روزنې ته باید جدي پاملرنه وکړي، دیني عالمان او لوستي خلک باید عامه پوهاوی خپور کړي.

راځئ د ټولنې هغه برخه چې د هېواد راتلونکی د دوی په لاس کې د خپل افغاني، اسلامي او وجداني مسؤلیت له مخې وروزو او خاصه پاملرنه ورته وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هلمند کوچنی اختر

اخترونه د الله ج هغه ستره تحفه اوخوشحالي ده چې په کال کې دوه ځلې راځي يو کوچنی اختر او بل هم لوی اختر، د اسلام مبارک دين د انسانانو د خوښۍ لپاره دوه اخترونه رامنځ ته کړي دي.
د اختر جوړښت له خوشحاليو ډکه دی، په هره سيمه کې بيا په بېلابېل ډول اختر لمانځل کيږي، په افغانستان کې په ډېرو سيمو کې د اختر لمانځل فرق لري، داچې هلمند کې اختر څه ډول لمانځل کيږي، لنډه مزل به پرې وکړو:

اختر ته نږدې ورځې او شپې ګڼه ګوڼه زياته وي، زياتره خلک د اختر د خوشاليو لپاره سوداوې کوي.
د اختر په لومړۍ شپه زياتره ماشومان بېلابېلې لوبې او ساتېرۍ ترسره کوي، لکه: د بابوصاحب لمبه
سورسورانکي، د پټاکيو چاودنه، د اورلګيت د خاشو څخه جوړسوی ټکان او داسې نورې لوبې کوي.

د شپې له لوري ډېری ماشومان د ټوکر څخه جوړ سوی غونډوسکی (توپ) په تيلو وهلي ټوکرونو ته چې سورسورانکې ورته وايي اور اچوي او څرخوي يې دلته ماشومان خوشحاله کيږي هوا ته يې غورځوي او خوشالۍ کوي.
د اختر په سهار په لويو ښارونو کې خلک د اختر لمانځه ته ځي او هلته يو له بل سره د لمانځه وروسته د اخترمبارکۍ کوي خو په کليو او بانډو کې چې د اختر لمونځونه نه کيږي نو هلته يوازې د سهار له لمانځه وروسته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملا صیب له نصیحت له ختم څخه یو بل په غېږ کې نیسي او د اختر مبارکۍ ورکوي.

خلک د اخترونو په رارسېدو سره خپل ځان لپاره خولۍ، کالي، څپلۍ، پټوان او نور توکي رانیسي، دوی سهار نوې جامې اغوندي چې ډېری جامې یې ښه په وریښمو هم جوړې کړي وي.

له دې وروسته په کلیو کې د هلمند په اکثره سیمو کې خلک د اختر په لومړي سهار وریجې پخوي او مسجدونو ته یې وړي چې د هلمند کې ورته د «اختر کاسه» هم ویل کیږي.
غوښې، د شیدو او غوړیو وریجې، حلوا او چای هم راوړل کیږي، خو ډېری یې وریجې پخې سوې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له دې وروسته بيا يو د بل کوټې (حجرې) يا مېلمه خونو ته ځي او هلته يو له بل سره ستړي مشي کوي او دا ورځ په خوښيو او خوشحاليو سره لمانځي او تيروي يې.

ماشومان له خپلو پلرونو د اختر ميلې غواړي د کليو دوکانونو ته ځي، پاپړ، بسکويټ پلمېټکونه او نور پلاستيکي د لوبو سامانونه رانيسي او دا ورځ په خوښۍ سره داسې لمانځي چې د اختر کالي يې تر ماښامه داسې خيرن کړي وي چې ته وايه بلې ورځې ته به يې نه وي ساتلي.

تنکۍ جينکۍ (نجوني) او تنکي ماشومان د اختر په شپه خپل لاسونه په نکريزو سره کوي مختلفې نقشې پرې کاږي، سهار وختي د لاسونو له پريولولو وروسته هر ماشوم يو بل ته لاسونه ښکاره کوي او بې سارې خوښۍ ښيي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اخترپه دویمه ورځ هر ماشوم او ځوان د اختر مېلو ته ځي چې د کلیو په مهمو ځایونو او یا هم د بازارونو په ځینو ځایونو کې جوړېږي ډېری خلک د مېلو په ورځو کې له خپلو پلرونو پیسې اخلي چې بیا بېلابېل توکي پرې رانیسي، د بایسکل چلونې ترڅنګ زانګو کې زنګېدل، په سماوار یا

هوټلونو کې چای خوړل، میټایي رانیول، هګۍ جنګول چې تر ټولو مهم دود دی ډېری ځوانان دا کارترسره کوي.

اخترونو کې ټول خلک خپلو کورونو ته بېلابېلې وچې مېوې، روغانۍ، پټاسې، کلچې، سره نخود، مایچې او نور شیان راوړي، چې بیا یې هغه خلکو ته کوټو ته راباسي چې د اختر په ځانګړو ورځو کې د دوی مېلمانه کیږي او خپله یې هم خوري.

په پخوانیو وختونو کې اخترونه ښه لمانځل کېدل، خلک به په ورځو ورځو د مېلو لپاره ولسوالیو او ان ولایتونه تلل، د خلکو ترمنځ مینه وه، یووالی و او اوسنۍ بدبختیانې نه وې، خو له تېرو څو کلونو راهیسې چې په هیواد

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې جنګ جګړې، ورور وژنه ډېره سوې او دا کار ترسره کیږي، خلک ناهیلي سوي او له مجبورۍ یې په ډېرې اختریزو دودونو خاورې اړولي دي. بمي بریدونه، ځان وژونکې حملې او تروریستي یا غلچکي بریدونو ترسره کېدل هغه څه دي چې، د خلکو نه خپل ځان خوښیږي او نه یې هم ماشومان چې میله ځایونو ته لاړسي او خوشالیانې وکړي.
خو دا چې اخترونه همهاغه دي خو وخت بدل سوی، د وخت ببرته راویستو لپاره لاس په کاریدل په کار دي ترڅو اخترونه، خوښۍ او خوشحالۍ مو سره یو سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هلمند ستوري

عبدالستار ستوري نوم مې اوربدلی و خو لیدلی مې نه و، په لومړي ځل مې ښاغلی ستوری په یو ادبي بانډار کې ولیدی چې رښتیا سي ډېر خوږ راباندې ولګېدی، ستوری لکه څنګه چې یې تخلص ستوری و همدغسې یې د رڼاپلوشې راباندې ولګېدې، ددې پرځای چې دده پر شاعرۍ خبرې وکړم بیا هم غواړم چې دده د شخصیت پر بېلابېلو اړخونو یو څه رڼا واچووم.

د انسان فطرت داسې دی چې کوښښ کوي هرڅوک ځان په ټولنه کې خوږ معرفي کړي ځیني بیا داسې وي چې هر څومره هڅه وکړي د ټولنې منځ ته ځان نه سي رسولای دا هم قدرتي صلاحیت دی چې الله تعالی ج یې چاته ورکوي.

ستوری د خپلې پوهې او شاعرۍ سره - سره دومره ولسي سړی دی چې کله دی پر ستېج خبرې کوي زموږ د ټولنې د لوستو وګړو څخه نیولې بیا تر کرونده ګره پورې ټول ورته غوږ وي ځکه چې دی د ولس په ژبه خبرې کوي، ځکه چې نوموړی یو تکړه ژورنالېست دی، ډېره فصیحه ژبه لري او د خپلې فصیحې ژبې ترڅنګ ډېر رښتیني او هغه تریخ حقیقتونه چې څوک یې نه سي ویلای ستوری یې په ډانګ پېیلي ډول وایي، دا یو حقیقت دی چې د یو پوه، عالم، شاعر، لیکوال اونقاد یواځې په همدې علمیت باندې د ټولنې د درد دوا کېدلای نه سي تر څو په عمل کې ټولنې ته څه وړاندې نه کړي ستوری چې څه لیکي په عمل کې د ټولنې لپاره عملي مبارزه هم پر مخ بیایي، د مبارزې ښه بېلګه یې (هلمند مدني ټولنه) کې مبارزه ده، ستوری د هلمند مدني ټولنې له بنسټګرو څخه دی او هلته یې خپل ځان خپل د ټولنې په وړاندې ثابت کړی دی، د ټولنې پر هرې ناخوالې او درد یې آواز

(c) ketabton.com: The Digital Library

پورته کړی دی او د هر ظالم ، ناروا ، نا اهله ، فاسداو جابر پر خلاف یې خبره کړې ده او د مظلوم لاس نیوی یې کړی دی.

وايي شاعر د ټولنې د نورو اشخاصو سره فرق دادی چې کله څه اوري او ويني يې ډېر ژر د حالاتو څخه متاثره کیږي او د شعر په نامه الفاظ د ملغلرو په ډول سره پیيي ځکه چې دا د شاعر کمال دی، ښاغلي ستوري په غزل کې داسې نوې خبر ې او الفاظ سته چې په ځوانو شاعرانو کې ډېر کم لیدل کیږي، ځانګړنه یې داده چې د ټولنې د حالاتو سره سمه شاعري کوي دا چې دی په یو داسې ټولنه کې اوسیږي چې هر ګړی یې دغم، جنازو او وير خبري کیږي ستوري خپل په شاعرۍ کې دغم اه او د اود دردېدلو اوښکو راز ډېر ښه انځور کړی دی.

ویل کیږي شاعران په زړه ډېر صادقه وي، هر چا باندې باور کوي، ستورى صیب هم داسې دی، څوک چې ډېر ورباندې ګران وي، د هم هغه له لاسه ورته ستونزه پېښیږي لکه لاندې بیت:

خاونده ! مورږ چې زړه دچازړه سره تړلی
هغه بیا راته ماین په یوه پله پوري تړلی

دغه راز د هغه دوه مخو ملایانو څېرې يې هم خپل ولس ته څرګندې کړي دي چې، په خوله یې د اسلام خبرې وي خو په زړه کې یې د اسلامي امت د تباهۍ خبرې ګرځي، نه پوهېږم د ستوري هدف به په لاندې بیت کې د کوم مولانا څخه وي خو ما چې هر څومره فکر وکړه، هغه مولانا فضل الرحمن یادوي چې په افغانستان کې د جهاد فتواوې ورکوي، خو پاکستان کې یې نه ورکوي، راځئ دغه بیت ته یې څو شېبې تم سو:

داستاد مولاناخودي خدای دواړي ورخطاکړي
په رنګ باندي حضرت وو نورپه سره پوري تړلی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستوری کليوالي شاعر دی او په يوه کليوالہ سيمه کې ژوند کوي، دا چې شاعر له ټولنې مواد اخلي او لکه مخکې چې مو يادونه وکړه له ټولنې اغېزمن کيږي نو ستوری صيب هم له کليوالي ښکلا متاثره دی، په لاندې غزل کې يې په پرلپسې توګه کليوالي ښکلا ناځي:

لکه مور چې د خپل ناوي لور په سر کې لاري باسي
دا سې ګراني ستا هر نازمي په ځيګر کې لاري باسي
ستا سل خمه دي د ګراني د منګي بلکه واخلي
چې هر غړپ يې له مستۍ نه په کوثر کې لاري باسي
موړ که سل ځلي خوران يو بې غيرته مو خوښ نه دي
دلته هر ځوان هلمندی دی په سنګر کې لاري باسي
زما د زړه کشمير له خروښه تاج محل ته لاره وکړه
اوس په سرو سکروټو خوښ دی په مجمر کې لاري باسي

هوښيار خلک تل د يووالي غوښتنه کوي، ځکه يووالي کې قوت وي او کوم ملت چې يو وي نو هغه هيڅ طاقت نه سي ماتولی، د مبارزې ستر سرلاري پاچاخان هم دغه خبره کړې ده چې اوس يې د يو متل بڼه غوره کړې ده، هغه به تل پښتنو ته ويل: «يو کېږو، ګڼي ورکېږو.»
ښاغلی ستوری هم خپل ولس ته دغه پيغام ورکوي او وايي که سره يو نه سی نو پنجاب به مو په خړ خيبر کې لارې جوړوي او د پښتنو له بې اتفاقۍ به ناوړه ګټه اخلي:

موږ پښتانه که سره يو نسوو، نو خوار به سو ټول
دا تو رمخي پنجاپيان مو په خيبر کې لارې باسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عبدالستار ستوري ځينې غزلونه لکه د ستورو ځليږي، لکه څنګه چې پښتانه دوديز خلک دي او د اسلام د سپېڅلي دين وروسته پښتني دودونه داسې دي چې حجاب پرده او حيا پکې ډېره ده، په داسې ټولنه کې چې حجاب او پرده ډېره وي، نو حتماً عاشق او معشوقه چې سره مخامخ کيږي يو له بل به شرميږي او ډېره حيا به کوي.
حمزه بابا دغه مطلب کلونه وړاندې داسې په خپل يو بيت کې راخيستی:

پلو دې له مخ اخلم پښتنې خو دا مې واوره
زمرۍ غوندې به ګورې شرمېدل به پکې نه وي

ښاغلي عبدالستار ستوری هم د دغه شان يو حالت سره مخ کيږي او ښوا که يې دغه حالت په خپل غزل کې راوړی دی، د غزل نور بيتونه بيا د ټولنې نورې خواوې انځوروي:

چې يار په ستر ګوو وويني کوچنی سې ستارستوريه
په سمه ژبه ګونګ سې څنګه شی سې ستارستوريه.
جالبه دغه نه ده چې ته څوک يې او دچازوی
مهمه داده ياره چی سړی سې ستارستوريه.

زموږ په ټولنه کې بېلابېل خلک ژوند کوي، داسې يوه ټولنه مو ده چې په نن زمانه کې پکې يو نا څرګنده جګړه روانه ده، ښکېلې خواوې دواړه افغانان دي او دواړه ددې خاورې بچيان دي، ښاغلی عبدالستار ستوری د انساني عاطفې له مخې پر دواړو زړه سيځي او زړه يې درد کوي.
نو موږ ته دا مهمه نه ده چې څوک دی، خو له خپل افغان او خپل هېوادوال ځان قربانوي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې وطن د هر طالب او هر عسکر بلا واخلې
ترې وګرځې ترې جار سې ترې لوګی سې ستار ستوریه.

مخکې مو هم یادونه وکړه د ستوري صیب په شاعرۍ کې تر ډېره کلیوالي سنبولونه ښکاري، کټ مټ هغه خبرې کوي چې موږ او تاسو یې په عادي ژوند کې د یو کلیوال له خولې اورو، شین اسمان، سپوږمۍ، ستوري، کېږدۍ، کوچۍ، جګ جګ غرونه، دریاب، کاروان، شپېلۍ، لنګۍ او نور کلیوالي سنبولونه هغه څه دي چې په لاندې بیتو کې مو کلیوالي ښکلا سترګو ته دروي:

زموږ دا شین اسمان بې ستورو دغه ستوري سپوږمۍ غواړي،
کېږدۍ پړمخي چپه ده کېږدۍ خړه کوچۍ غواړي
پاس د جګو غرو د شانه لمر د سره دریاب په غیږ سو،
، زموږ کاروان یې کړې سوره یوه مسته شپیلۍ غواړي
ګراني ته چې مي دا سرراته د ناز په ګوتو ږمنځۍ
دا بې باکه هلمندي دی یوه خړه لنګۍ غواړي

ستار ستوری نېغ زموږ د ټولنې شاتګ ته هم ګوته نیسي، خپل ولس ته د هغه خلکو په اړه پېغور ورکوي چې یو وخت زموږ د نیکونو نوکران و، خو زموږ په ټولنه کې د شته ناخوالو، بدبختیو او زموږ د خپل منځي بې لاریو او اختلافاتو هغوی ته دومره جرآت ورکړی چې په ښکاره ډول زموږ په داخلي چارو کې لاس وهنې کوي، هر څه چې یې زړه غواړي کوي او هر څه چې غواړي په زغرده یې غواړي، لاندې بیت:

هغه زموږ د نیکه اس ته چې یې دختوا خور جوړ کړ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه تورسيندی اوس ګرځي يوه پيغله کابلۍ غواړي

ښاغلی عبدالستار ستوری، چې د پوهنتون استاد دی، تکړه مبارز دی، سره له دې چې ډله ډله محصلين ترې راتاو وي او د دوی ستونزې هواروي ترځنګ يې تل هلمند مدني ټولنه کې د هلمند د بېلابېلو ولسواليو ولسي خلک پرې راغونډ وي او د دوی مشکلات حلوي.

ددې ترځنګ ستوری صيب يوه تکړه ویاند هم دی، لوی کمال يې دا دی چې په بېلابېلو برخو کې کار کوي، هلمند پوهنتون کې د کرنې پوهنځي کې درس ورکوي، مدني ټولنه کې خدايي خدمتګاري کوي، پښتو ادب باندې غزل لوروي، بست راډيو کې ديني او علمي خپرونې مخته وړي چې راډيويي خپرونې يې هم خورا مينوال لري، ښايي دا هم د ستوري د شخصيت بېلابېل هنرونه وي چې په خپل ځان کې يې روزلي دي او ټول يې پر يو وخت په کار اچولي دي.

که چېرې ښاغلي ستوري فقط هنري ژوند پر مخ وړلو نو زه په ډاډ ويلی شم چې نومو ړی به د پښتو ژبې په غزل کې داسې ستوري پېيلي وای چې د پښتو ادب اسمان به پرې د تل لپاره ښايسته وای، دا چې نوموړی د دومره بوخت ژوند سره سره کله کله د زړه درد شعر کړي دا يې هم پښتو ژبې ته لوی خدمت دی، ددې ترځنګ ښاغلي ستوري په پښتو ژبه لسګونه بېلابېلې تحقيقي مقالې هم ليکلي چې په ډېری سمينارونو او غونډو کې يې له خلکو سره شريکې کړي دي.

وروستيو کې ښاغلي ستوري ته ښکلی ژوند غواړم او د پښتو ادب پر اسمان يې د پوهې ستوري راټه غواړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلمند کې د قلم اتل او مبارزې سرلاری

زموږ په ټولنه کې ماشاالله اوس لیکوالان بیخي ډېر دي، په هره برخه کې لیکنې کوي او د لیکوالۍ ډګر مو ښه تود دی، خو د کیفیت له مخې که ورته وګورو فقط د ګوتو په شمېر لیکوالان لرو چې لیکنې او لیکوالي یې د دې ټولنې د درد دوا کیږي، نور ټول یا تکراري شیان لیکل کیږي او یا هم داسې څه دي چې دا ټولنه اوس اړتیا نه ورته لري.

په ښه لیکوالۍ کې هم ځینې لیکوالان ښایي له دې امله ښه لیکوالي وکړي چې د ژوند ډېرې تودې سړې یې لیدلي وي، عمر یې ډېر وي او له هر پلوه تجربه لري.

خو ځینې داسې لیکوال هم شته چې په ډېر کم عمر کې یې پخه لیکوالي کړې ده او د مشرانو او پخو لیکوالو په کتار کې ولاړ دي.

د دغه لیکوالو په کتار کې چې عمر یې کم دی خو پخه لیکوالي یې کړې یو هم د هلمند ولایت ځوان لیکوال او تاریخ پوه ښاغلی شریف الله دوست دی.

ښاغلي دوست شاوخوا شل تاریخي او څېړنیز اثار لیکلي دي. دوست زموږ د هېواد داسې یو لیکوال دی چې، په ډېر کم عمر کې یې پخه لیکوالي کړې ده او داسې لیکوال ډېر کم لیدل کیږي.

شریف الله دوست د پښتو ادب د پلازمېنې هلمند په معاصر ادب کې ښه ترجماني وکړه، دی د خپلې لیکوالۍ ترڅنګ د هر ادبي، مدني مجلس څراغ او بنسټګر دی.

ښاغلی دوست د خپل ادبي چوپړ ترڅنګ په هلمند کې د مدني ټولنې له بنسټګرو څخه دی، دی ډېر سپېڅلی انسان دی، دا رښتیا ده څوک چې په رښتیا علم وکړي او عمل ورباندې وکړي هغه به د خیر او ښېګڼې سړی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه دده لیکوالي د هېواد په کچه دده د عمر څخه لوړه بولم، همدارنګه په همدغه سرشاره ځوانۍ کې دده سپېڅلتوب، تقوا او پرهیزګاري راته په نننې عصر او ځوانانو کې کم سارې ښکاري.
کله ناکله ځینو دوستانو چې ښاغلی شریف الله دوست یې سم نه وي مطالعه کړی، هغوی دوست ډېر انتقادي بولي، نه اصلاً داسې نه ده، دا د فطرت خبره ده چې هیڅکله پاک انسان ناپاکه خبره او ناوړه خبره د اورېدو او منلو زغم نه لري، په اصل کې د ښاغلي دوست همدغه خاصیت دی چې سپېڅلی دی.
دوست د خپلو ټولو خدمتونو سره سره ۲۵۰ بېلابېل تاریخي لرغوني توکي راټول کړي دي او په دې ارمان دی چې د یادو توکو څخه به یو موزیم جوړوي.
ښاغلی دوست ډېر عجب خاصیتونه لري، د هر ډول تعصب څخه خلاص دی، بدبختانه به ووایم چې یو شمېر ځوانان چې ځان ته د لوړ استعداد خاوندان هم وایي خو په کوچنیو قومي کړیو کې ځان راګیر کړي، ښاغلی دوست د دوی په وړاندې یوه ښه نمونه ده چې د هر ډول قومي تبعیضه خلاص دی، حتی د اهل هنودو د ستونزو په هوارۍ کې هم منډې ترړې کوي، ډېر اخلاص مند او هڅاند دی، تل یې په خوله د پاک او ناپاک خبره کیږي او دا یې په عمل کې هم ثابته کړې، چې د هر پاک ملاتړ کوي او د ناپاک په وړاندې مبارزه کوي.
په هلمند کې د ډېرو لیکوالو لارښود دی، ډېر کتابونه چې وګورو سریزه به ده پرې کښلې وي او د ده له لازمو مشورو وروسته به چاپ سوی وي.
ښاغلی شریف الله دوست کله کله وایي: ((که موږ لیکوالي او شاعري کوو او په عمل کې د خپلې ټولنې لپاره څه نه کوو، یانې د ظالم خلاف خبره او د مظلوم مرسته ونه کړو، نو بیا زموږ شاعري او لیکوالي مانا نه لري.)) دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبره نوموړي په خپل ژوند کې ثابته کړه، هلمند مدني ټولنې مبارزه دده هڅه او تلاش دی او ډېره جالبه خو دا ده چې دی هر څه کوي پټ يې کوي، خپله مبارزه چاته نه ښکاره کوي او نه خلکو ته ځان ځرګندوي، چې دا د اسلامي اصولو يو اصل هم دی چې ښه وکړه خو مه يې ښکاره کوه، دوست صيب همدا سې دی، تل چې ښه کوي او خدمت کوي پټ يې کوي.
د دوست په شخصيت او فکر که هرڅومره وږغېږو خبرې به مو خلاصې نه سي، دی يو فقير انسان دی، د هر ډول تکبر او غرور څخه ليرې دی، کله کله چې راسره په دسترخوان کښېني، زه ورته وايم دوست صيب ! سبزي ده، دی راته وايي «پياز دې وي خو په نياز دې وي»
د نوموړي ژوند ډېر عادي دی، د ورځې په سوداګريزو چارو بوخت وي، خو ليکوالي او خبرنه ټوله د شپې کوي، سره له دې چې په نن زمانه کې ځوانان له ډېره کبره کاږه سرونه په لوکسو لوکسو موټرونو کې ګرځي خو دوست صيب، په يو زوړ بايسکل ګرځي او کله کله په پښو هم ګرځي.
زه د دوست په دوستۍ وياړم، نوموړی په رښتيني مانا د هر چا دوست دی او تل کوښښ کوي چې هرڅوک خپلې سينې ته نږدې کړي، له ستونزو، ارمانونو او هيلو يې خبر سي او ډاډ ورکړي.
شريف الله دوست سره له دې چې ډېر زيات مصروف دی، خو د خپل پياوړي فکر له برکته يې د ځانګړي مهال وېش له مخې هر څه ته وخت ورکړی دی، نوموړی يو ښه ليکوال دی، ښه مبارز دی، ښه خواخوږی دی، ښه مشر او ښه ورور دی.
که د ښاغلي دوست سره يوه شيبه کښېنې د يو عادي انسان په څېر چلند درسره کوي، ګڼې دغه شان علم چې چا لرلی لکه ښاغلی دوست چې يې لري، نو که ځوان وای د تکبر او لوېې به يې ساری نه وای، خو دوست دومره سنګين انسان دی، له عاجزۍ يې هرسړی اغېزمن کيږي، خو دغه ملنګ هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل کاروبار کوي، هم پخه ليکوالي کوي او هم د ټولنې د مظلوم قشر اواز پورته کوي چې کلونه کلونه يې مدني مبارزه وکړه، مبارزې يې هم همېشه رنګ راوړی دی، د دې مظلوم ولس لپاره يې هر ډګر پر ظالم لکه د توپ ګوذار دی او د دوست ډېری مخالفين نوموړی نه سي زغملی.
زه د ښاغلي دوست په ملګرتوب وياړم، نوموړی زموږ د فکري سنګر ملګری دی، د ښاغلي دوست د اوږد عمر او د هغه د فکر د خپرېدو په هيله!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قیس هاشمي شاعري او د اوسنۍ ټولنې انځور

د شعر نړۍ ډېره رنګینه ده، د شعر رنګیني په شاعر پورې اړه لري څومره چې شاعر خپله شاعرۍ کې نوښتګر وي په هماغه اندازه یې شعر هم له نوښتونو ډک وي او پر ښکلاګانو مالامال وي.
په پښتو شاعرۍ کې هغه شعر ته ښه ویل کیږي چې د ولس پر ژبه وي او خلک وریاندې وپوهېږي، د خپلې ټولنې ربښتیني واقیعتونه ونغاړي، په رمز خبرې وکړي او د شعر په پسته ژبه خلک پوه کړي.
پخوا به ښه شعر هغه شعر ته ویل کېده چې؛ قافیه او ردیف به یې درلوده او یا به په بدیعي ښکلاو سنبال و، خو اوس پښتو ادب ته د ازاد شعر په راتلو سره پخواني نظریات چې د شعر په اړه و اکثره یې له منځه ولاړل او هغه وخت کې چې د ښه شعر لپاره کوم معیارټاکل سوی و هغه مات سو.
اوس قافیه، ردیف او بدیعي ښکلاوې د ښه شعر توکي نه بلل کیږي؛ بلکې ښه شعر هغه دی چې د ولس په ژبه وي، پیغام یې ښه وي او پر لوستونکي اغېز وکړي.
په دې وروستیو کې د هېواد ځینې شاعرانو د لنډکي شعرونو په نوم هم شعرونه لیکي چې که ډېر اوږده سي تر لسو کلمو نه اوړي خو دومره ژور پیغام پکې پروت وي چې د پخوانیو اوږدو اوږدو نظمونو او داستانونو سره مقابله کولی سي.
په معاصره دوره کې هم ډېر داسې شاعران پیدا سول چې جادویي شعرونه یې ولیکل او له خولې د شعر لفظونه لکه د اور وورېدل، په پښتو شعر کې یې نوښت او ښکلا رامنځته کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پښتو شعر په اوسني ډګر کې هغه څوک چې شاعري په نوښتونو سنبال ده او رسا د ولس په ژبه شاعري کوي د هلمند ولايت ځوان شاعر احمد قيس هاشمي دی.

هاشمي د اوسنيو حالاتو سره سم له زړه خبرې وباسي او خپلې معصومي کوکي د ټولنې د فرد فرد تر غوږو رسوي، لکه په دې بيت کې:

څومره چې زه څومره چې زه پوهېږم
دومره پوهېږم چې زه نه پوهېږم
نور نو يې نشته د ويلو حاجت
جانانه زه په رمازه پوهېږم
يو رکعت لنډ او بل يې اوږد وکړی
د ريا کاره پر لمانځه پوهېږم

که پورته بيتونو ته ځير سو نو، قيس په يو پټ رمز کې خبرې کوي او بالاخره يې د دې ټولنې د ځينو خلکو چې په مذهبي جامه کې يو ډول او بل ډول دوکې خلکو ته ورکوي له هغې پرده پورته کوي او دغه خلک يې په واقعي ډول پېژندلي دي، زموږ په ټولنه کې ډېر داسې خلک سته چې ځينې مذهبي کارونه د ريا (ځان ښودنې) او شهرت لپاره کوي، بل پلو دا جرات هم ګران دی چې څوک د دغه ډول خلکو رازونه افشا کوي.

قيس په يوه داسې ټولنه کې ژوند کوي چې شپه ورځ پکې د جنګ خبرې دي، هره ورځ سيمه، کور او کلی د يوې پېښې شاهد وي، نو قيس هم له جنګه زاره چاودی دی او په معمولي ټک يې زړه غورزي او اند ښمن کيږي چې خدای ج مکړه بيا چاودنه نه وي سوي، لکه لاندې بيت:

پام کوه پام کوه زړګی مې مه چوه پړک مه کوه
جنګ ويرولی يم په جاولو باندې ټک مه کوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یو ویشتمې پېږۍ پېغلې په دې باک نه راوړي
برېت دې قربان شم دومره خیال دې په ټوپک مه کوه

او یا لکه لاندې بیت چې له جنګه کرکه کوي او مخاطب مینې او ژوند کولو ته رابولي:

ایسته یې واچوه ټوپک دې له شپېلۍ ونیسه
زه به توت وڅنډمه ته راته څولۍ ونیسه

قیس هاشمي د هغه خلکو لاسونه نیسي چې ځمکه پر ازغیو پوښي او پر خپلې دوستۍ او مینې یې راضي کوي چې ترڅو بل ته په لاره کې کوهی ونه کیندي:

ده فرشوله په اغزو ما پاکوله لاره
اخر مې دوست کړ ورته پاکه نه شوه بله لاره

که څه هم د قیس په شاعرۍ کې نوې خبرې دي، او خپله هم دعوه کوي چې په شعر کې خپله لار لرم خو زما په فکر دا کار یې له مبالغې خالي نه دی خو بیا هم ځوان دی، احساسات لري که د نویو خبرو سره د قیس په څېر ځوان په شعر کې د خپلې لارې د جوړولو دعوه وکړي باید احساسات یې ژوبل نه کړو، لکه په یو بیت کې وایي:

قیسه څه خیر دی که یې زړه درته اوبه اوبه کړ
قیسه په شعر کې دې پیدا کړه ځانته خپله لاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخکې مو هم یادونه وکړه چې قیس ددې ټولنې ځوان دی او په دې ټولنه کې ژوند کوي په خپل هنر کې یې ددې ټولنې انځورګري کړې ده.

چا نه راګرځوله زړه یې نه غوښت خپله نه تله
د پېښور ګرمۍ وهلې له کابله نه تله
تا که ژړلي وای په تللې مهاجرې پسې
وطنه نن به دې له غېږې څخه بله نه تله
په تلویزیون کې سوځولی مکتب ولې د شپې
سهار افغانه ښوونځي ته ویرېدلې نه تله

قیس هاشمي د اوسني دولت د مامورینو څېرې هم رسوا کړې دي او د مراجعینو ستړی انځور دا سې وړاندې کوي.

غریب سپین ږیری و نن وروليد د مامورو پښو ته
ویل یې بس دی ما دفتر په دفتر مه ګرځوئ

دغه تاند شاعر که نوې شاعري کوي نو د عمر په لحاظ دومره تجربه نه لري نو شاید د لږ عمر له وجې د نورو شاعرانو تر تاثیر لاندې هم دی او په ځینو شعرونو کې یې د پښتنو د نورو شاعرانو سیوری ښکاري.

زه لیکم غزل ته کړه رڼا ډیوې
دا کار یې پر ما دا یې پرتا ډیوې
مه ورکوئ لونې په واړه عمر
نه شمه لیدلی په ژړا ډیوې
نن یې د یار قبر غلط کړی دی
بلې یې نن سر ته کړې زما ډیوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

قیس په کم عمر کې داسې خبرې کوي چې تر ده ډېرې مشرانې دي، هر کلام يې زړه ټکوري لوی لاملل يې دا دی چې؛ د ټولنې له غوښتنو سره سمه شاعري کوي؛ په دومره لږ عمر په شعر ليکلو کې داسې اوږده تجربه لوی مهارت او د شعر پر دښته مزل غواړي چې د شعر پر پراخه دښته د مزل او یون لارې قیس پیدا کړې دي، خو دا چې عمر يې ډېر کم دی شاید له دې امله ترې کله کله دغه لار ورکه سوې هم ده.

که زموږ په ټولنه کې د قیس هاشمي په څېر شاعرانو ته پاملرنه وسي، وهڅول سي او په شا وډبول سي نو ليرې نه ده چې د پښتو ادب لمن به له داسې مرغلرو ډکه سي چې پېړۍ وروسته به هم خپل قیمت له لاسه ورنه کړي.

د قیس هڅې تپانده او قلم يې تاند.

۳۰/۱۰/۱۳۹۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غزل په اننګو کې دويم ځلاند انسان

((د استاد محمد صديق پسرلي د دويم تلين په مناسبت))

استاد محمد صديق پسرلی څو بعدي شخصيت وو، هغه په ادبي ډګر کې د شعر پر نغري داسې غزل بل کړ چې، د نوښت تاوده به يې تر ډېره ساړه نه سي.

دغه لوی عالم د ادب په ميدان کې له اوږده مزل وروسته دې ټولنې او په ځانګړې ډول د ادب لوستونکو، ښوونکو او مينه والو ته داسې څه راټول کړل چې تر ډېره به ورته په دغه برخه کې تورې لارې روښانه کړي.

نوموړي له شعره تر نثره، له غزله تر طنزه او په هره برخه کې چې يې اړتيا محسوس کړې يو څه ليکلي دي.

په سختو او ترخو ورځو کې يې هم خپله ژبه او ادب نه دی هېر کړی، د مهاجرت د ترخو شپو پر مهال يې خواره واره ليکوال راټول کړل، د نوي ادبي نسل روزنې ته يې ملا وتړله، په شپېتمو کلونو کې يې د سپېدې په نوم مجله چاپ کړه، چې تر ۱۳۶۴ ل پورې دغه مجله چاپېده.

نوموړي په پېښور کې ډېری ځوانان وروزل چې له برکته يې اوس پښتو ادب د نوښتونو، ډېرښتونو او پرمختګونو مالامال دی.

د معاصرې دورې په سر کې چې د پښتو غزل په تن کې يې د نوښت ساه پوه کړه، هغه اروانباد حمزه بابا وو، تر حمزه بابا وروسته چې غزل يې په بېلابېلو نوښتونو وپسولو، د خيال نوې جامې يې ور په تن کړې، پر خلکو يې ولوستو، د ژوند رښتيني اړتياوې يې پکې انځور کړې، هر چا پکې ځان وليد هغه اروانباد صديق پسرلی وو، چې هر څه يې د خپلو تجربو پر اساس ليکلي دي، نو ښايي همدا لامل به وي چې غزل يې د هر چا زړه ته د سکون اوبه ورکوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوموړي په نثر کې هم کار کړی دی، ناولونه يې ليکلي دي خو زما په اند ډېرې خبرې يې په شعر کې کړې دي، که د نوموړي شعرونو ته په دقيقو عينکو کې وګورو نو د ژوند ډېری داسې تجربې به ترې واخلو چې تر اوسه ترې نا خبره يو.

د نثر په اړه ويل کيږي چې بايد د ولس په ژبه وي، نو هم راښکون پکې وي او هم يې خلک لولي او ستړي کيږي پکې نه، خو استاد شعر کې هم دغه هنر کار کړی دی، نو ځکه يې شعر عام فهمه دی او هر څوک پرې پوهيږي، په لاندې بيتونو کې يې مشهورې محاورې راخيستې چې ډېری وخت زموږ او ستاسو د خلکو پر ژبه وي:

(۱)

له پېښې تېښته نشته، هر څه به آسان کړي الله
راځئ لومړی له کلي واخلو د ستم جنازه

مات لاس ځي غاړې ته، د ميني منډه وي تر حسنه
لکه مجبور پتنګ چې ستا مخې ته ږدم جنازه

څومره ښه يې ويلي دي، کټ مټ همدا خبره ده. په دې کې هيڅ شک نسته چې د نړۍ ټول ملتونه خپل هدف ته په رسېدو دي خو يو د دې ملنګ شاعر ملت دی چې خپل مراد ته ونه رسېده، ده ته خپل ملت تر هر چا ښه مالوم دی او د پاچاخان مبارزه هم د ده په مخکې تېره سوې ده خو د دې ټولو سره سره د ده ملت په يو درانه خوب ويده دی لکه ده چې ويلي دي چې پښتون يو مبېخ کړی ټغر پروت دی او بل په عينې وخت کې علاج هم کوي او وايي که

(c) ketabton.com: The Digital Library

مو ځانځاني ختمه کړه، د علم او پوهې ډیوې مو هر کور کې بلې کړې، نو بیا به پښتون خپله هغه ورکه ومومي چې په ځان ځانۍ کې پسې ورک دی. (۲)

د مراد مزل ته هر څوک ور نږدې شو
یو پښتون لکه مېخ کړی ټغر پروت دی
که د ځان له جوړولو ور فارغ شو
په دې خاوره کې بې توله ثمر پروت دی

د استاد غضنفر له خولې مې ډېر اوریدلي چې پلار یې پر وطن مئین سړی وو، همېشه به یې ویل: «که د وطن دا لاره جوړه سي نو ګټه به یې دومره وي، که هاغه پلانی ځای جوړ سي نو فایده به دومره وي.»
رښتیني خلک پر نورو انسانو خپه کېږي او د دوی غم ورسره وي، د دې کار تر ټولو لوی ثبوت دا دی چې یو څوک په رښتیني ډول د خپلې خاورې او خپل هېواد سره مینه ولري. ځکه د خپل وطن سره مینه له انسانیت سره مینه ده. نو استاد صدیق پسرلی د ملنګۍ په جامه کې هغه عظیم انسان وو چې د پاچاخان په څېر د ډېرو انسانو د پوهولو غم ورسره و او هر څوک یې هېوادنۍ مینې ته وربللو.
اروابناد پسرلی د اوسنۍ زمانې انسان دی، په هېواد کې شته ناخوالې په خپلو سترګو ویني، په جنت وطن کې د افغانانو دوزخي شپې یې ځوروي، په دې خوږ وطن کې د ارام او هوساینې ارمان یې په لاندې څلوریزو کې ښه څرګندیږي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

وطن باده، د وطن باده
د روح ارامه، د زړه مراده
کله به زړونه په تاټکور شي
کله به روح کړو، د رباندې ښاده

مخکې مو د استاد د شعر پر روانوالي خبرې وکړې، ښه شعر یوازې دا نه چې ښه پیغام له ځان سره لري، بلکې ښکلی انځور هم لري، ځکه د انځور په غبږ کې ښه پیغام وړاندې کیږي او اغیز هم ډېر وي. استاد خپل شعر او په ځانګړي ډول غزل کې بېلابېل مهارتونه ځای پر ځای کړي دي، ولسي محاورې، د هر چا د زړه خبرې، رښتیني انځورونه، نوي سمبولونه او دې ته ورته نور توکي، د شعر یوه ښه ځانګړنه یې دا هم ده چې ښه تصویر وړاندې کوي، راځئ په لاندې څلوریزه کې وګورو چې یوه شپه راته څنګه تصویروي:

(۴)

چې ستا په یاد مې شپه رو ښوله
تشه مینا مې راځنځوله
ستوري لاپټ وو دورو برستن کې
پسته اورورو، ورو شپه لمبوله

غزلې ډېرو خلکو لیکلې او ډېرې شاعرانو په خپله زمانه کې دغه برخه کې پهلوانې کړې ده، خو تر هر چا د حمزه بابا نوم ډېر یادیږي چې د پښتو غزل یې ځوان کړ، د پښتنو رښتینی انځور یې پکې ځای کړ، لوی لامل یې دا وو چې غزل کې یې خپلې تجربې ځای کړې او داسې جادو یې پرې وکړ چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

حقيقي مينې خاوندان خپله تنده پرې ماتوي او د مجازي مينې خاوندان خپل ځان پکېويني.
له حمزه بابا راوروسته چې د غزل بڼ ته يې د خپل وجود وينه ورکړې او بېلابېل ګلان يې پکې کرلي دي ارواښاد صديق پسرلی دی، استاد پسرلي هم د پښتو غزل ناوې ته نوې شال ور پر سر کړ، پر نوښتونو يې ولړو، سمبولونه يې ورته جوړ کړل او د دې ټولو شيانو په برکت يې پکې د خلکو غوښتنې ځای کړې، دا لاندې غزل يې د بېلګې په توګه وړاندې کووم چې په بېلابېلو ښکلاوو سمبال دی:

نـه مـري، مينـه نـه مـري، زه کـه ومـرم والـه تـر بـه يـم
تـا چـې لا ګـړی نـه وي اخيسـتی پـه ګـودر بـه يـم
سل ځلې که وره شم، که باران شم، که سېلاب شمه
هغـه سـمندر چـې ومـه، هغـه سـمندر بـه يـم
ټـولې مـې کـړې پېڅـې د هسـتۍ لـه وږو تـږو نـه
پـرې مـې ږده درشـل تـه بـې نيـازه قلنـدر بـه يـم
خيـال د خـورو زلفـو دې چـې ورک د آسـمان وره کړمـه
سـترګې کـه راواړوې د بـل کهکشـان لمـر بـه يـم
سـتا د ښايسـتونو پـه عـالم دې مـازديګر نـه شـي
مـا کـه نـور هـم وسـوځې د کلـي مـاذيګر بـه يـم
مـا ويـل چـې يـم بـه يـو ځـو دمـه مېلمنـه پرخـه
شـپه او ورځ چې غـم رابانـدې ووري وچـت غـر بـه يـم
ونيولـه مجنـون کـه لـه غمونـو د صـحرا لمـن
زه ورتـه مورچـل نيسـم کـه لاړم پـه خبـر بـه يـم
تـه مـې د ځپـو پـر سـر نسـکوره جـام د ځـګ ګڼـې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوره د ساقي په لاس کې پاته ډک ساغر به یم
خیر دی که وهلی یم شکونو په ذهنونو کې
دا لړې که ببرته شوې د مینې سپین سحر به یم
ژوند د واقعیت دی پسرلیه تر چړې لاندې
ښکلي تصور سره چې مل یمه بهتر به یم.

استاد پسرلی عظیم انسان وو، هغه د ادب سره دومره مینه درلوده چې خپل اولادونه یې هم په دغه برخه کې وروزل او د خوشال خان خټک په څېر یوه فرهنګي کورنۍ یې تر شا پرېښوده.
د استاد خبرې دومره پخې دي چې، پر هر بیت کتابونه لیکل کېږي، دا لړې خبرې د نوموړي په حق کې هیڅ دي، خو نوموړي دومره هنر پنځولی چې تر پېړیو پېړیو به نسلونه څېړنې ورباندې وکړي، هر اثر، هر غزل، هر بیت او هره کلمه به یې په ځو ځو ځل وشنل سي، هرڅوک به خپل ځان پکې ولټوي، له بېلابېلو زاویو به ورته وګوري او د هر وخت موجوده نسل لپاره به یې هره خبره یوه لویه تجربه او لار ښوونکې شي.
د نوموړي په لاندې څلوریزه خپله لیکنه بشپړووم چې د دغه عظیم انسان شخصیت ترې څرګندېږي، پر ګور یې نور شه.

څوک د مرغلرو پیژندوی نه و
تل د سمندر ته ګوهر بیرته ورم
راغلم جهان ځای د اوسیدو نه و
کډه په زیړي ماز دیګر بیرته ورم

(c) ketabton.com: The Digital Library

فېسبوک او ټولنه

د فېس بوک کارونه د هرې ټولنې د فکر او کلتور استازيتوب کوي. د نړۍ له پرمختګ سره سم په ټولنيزو شبکو کې په رسنيزه برخه کې يو هم فېس بوک دی. دا يوه داسې رسنۍ ده چې، په ډېره اسانه او ژر څوک خپل پېغام تر بل چا رسولی سي، هره ټولنه او وګړي يې ځانته بېلابېل خصوصيات لري، زموږ د ټولني د نورو ټولنو سره توپير دا دی چې؛ موږ کله ناکله د يو مثبتې ښکارندي(پديدې) په کارونه کې يا ښه دقت نه کوو او يا افراط کوو.

اوس مهال د فېس بوک کارونه دومره ډېره سوې چې، لوستو خلکو ترڅنګ يې زموږ د ټولنې عام او نالوستي وګړي هم کاروي.

زه فېس بوک شبکه ستايم او کله کله چې ځينې له سانسوره ډکو رسنيو توپيري چلند ووينم، بيا له ځانه سره ووايم: «زنده باد فېس بوک» يانې په دې مانا چې فېس بوک د چا لخوا نه سي سانسورېدای او هر څوک کولی سي خپل د زړه خبره د ټولنې تر نورو وګړو ورسوي.

اوس راځم دې ته چې؛ زموږ په ټولنه کې د فېس بوک کارونه څنګه او څرنګه ده؟

زه خپله د فېس بوک په کارونه کې ډېر غښتلی نه يم خو علاقه او لېوالتيا ورسره لرم، لږ تر لږه شپه او ورځ کې دوه درې واره د فېس بوک نړۍ ته په دې خاطر سر ورښکاره کووم، چې د نويو مالوماتو ځان خبر کړم، زما په زړه کې چې څه راګرځي هغه له ملګرو سره شريک کړم او د ملګرو لخوا را استول سوي پېغامونه لولم.

کله کله خو فېس بوک کې داسې نادودي او چټيات هم ليکل سوي وي چې له فېس بوکه مې زړه تور کړي، سم او ډېر ورباندې وځورېږم. زموږ په ټولنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې د فېس بوک لویه برخه د مثبت استعمال پر ځای منفي کارول کیږي، د خلکو توهین کیږي، په وړاندې یې بې منطقه خبرې کیږي، ملي نفاق ته لمن وهل کیږي او حتی ځینو محبوبو او د کار خلکو ته سپکې خبرې او حتی ښکنځل کیږي.

برعکس ځینې فېس بوکي کړنې مې بیا په دې خاطر خوښېږي چې نوښتګري وي، زه یې یوه بېلګه راوړم:

د هلمند یو تکړه ژورنالېست او لیکوال ښاغلی احمد شاه پاڅون همېشه پر خپله فېس بوک پاڼه مثبت شیان خپروي، خوږې جملې کاروي، لنډ پرمختیایي راپورونه خپروي، زموږ هېوادني تولیداتو څخه فېس بوکیان خبروي او په ډېره مینه او علاقه د هېواد د مینې او پرمختګ په خاطر کمپاین کوي.

دغه راز د هېواد نامتو عالمان لکه ښاغلی ډاکټر عثمان بهیج چې تل پر خپله فېس بوک پاڼه علمي مطالب خپروي، نوي نوي لغاتونه او نور شیانو څخه هېوادوال خبروي.

دې ورته ډېرې بېلګې سته چې موږ او تاسو یې وینو، فېس بوک سره له دې چې زموږ په ټولنه کې یې د دې له امله چې ډېری خلک مو نالوستي دي په سمه توګه نه کاوري او یا یې ممکن په کارونه ونه پوهېږي خو ډېری خلک یې بیا په سمه او مثبته توګه کاروي او ګټه یې هم دې ټولنې ته رسیږي.

خو مهمه خبره دا ده چې موږ باید دا هر څه د یو ځانګړي مهال وېش له مخې وکړو، زموږ د ټولنې ځوانان دومره ډېر پر فېس بوک روږدي دي چې، په دفترونو کې ترې خپل کارونه پاتې وي، د خپلو دوستانو سره، مور پلار، خوېند، مېرمن او نورو خلکو سره خبرې او مجلس نه سي کولی، خپل ټول وخت پر فېس بوک مصرفوي چې دا هم زموږ ټولنې ته زیانمن تمامیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځینې ځوانان خو په پوهنتونونو او ښوونځیو کې چې استاد درس ورکوي لا دوی پر فېس بوک اخته وي.
هر شی د کارونې دوه مخه لري، ښه او بد ، خو دا بیا په کاروونکو پورې اړه لري، څوک سمه او پر ځای ګټه ترې اخلي او څوک یې بیا ناسم کاروي، فېس بوک هم زموږ په ټولنه کې په پورته دوه بڼو عام سوی دی.
فېس بوک او ټوله کې ټولنیزې رسنۍ باید د خپلې ټولنې د ګټې په موخه وکاروو ، د یووالي، وروړلۍ، سولې لپاره باید ګټور پېغامونه په بېلابېلو بڼو وړاندې کړو ، چې ډېری ځوانانو دا کار کړی هم دی، چا د شعر په نرمه ژبه په فېس بوکي نړۍ خپل پېغام رسولی، چا کیسې لیکلي او چا په نورو بڼو.
ددې ترڅنګ یو بل کار هم باید وسي، هغه څوک چې د ټولنې لپاره کار کوي او ټولنیزې شبکې په همدې موخه کاروي باید وستایل سي او تقدیر سي، په دې سره به په ځوانانو کې د ښه پېغام رسونې او خدمت حس هم ژوندی او ګړندی سي او ټولنې ته به مو هم ګټه ورسیږي.
راځئ یوازې فېس بوک نه بلکې د خپل ژوند ټولې چارې د یو مهال وېش له مخې تنظیم کړو ، زه په ډاډ ویلی سم چې په دغه وخت کې به مو هم خپل کارونه پر خپل وخت او پوره بریالیتوب سرته رسولي وي او هم به مو ټولنې ته لویه ګټه رسولي وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولس ته د خپلواکۍ مبارکۍ او د وخت مشرانو ته پېغور

په اوسني وخت کې د خپلواکۍ ورځ نمانځل سره له دې چې ډېرو خلکو ته به یوه مسخره وي، خو د دغه ورځې یادول ملي ګټو او خپلواکۍ ته د ژمنتیا یو اصل دی.
د افغانستان له خپلواکۍ دا دی ۹۶ کاله تېر دي، پکار خو دا وه چې په دغه نږدې اته لسیزو کې باید زموږ هېواد په هره برخه کې دومره پرمختګ کړی وای چې نړۍ کې یې ساری نه وای، اقتصادي، روغتیایي، پوهنې، ساینس او نورو برخو کې باید زموږ د مثبتو حرکتونو او خوځښتونه برابر څوک نه وای، خو خبره داسې نه ده، هر څه سرچپه دي، په هره برخه کې وروسته پاتې ته مو نړۍ ګوته په غاښ ده، ترڅنګ یې په هره برخه کې زموږ له کمزورۍ ګټه اخلي او هر ډول ازمایښتونه راباندې کوي.
د افغانستان د خپلواکۍ اتل غازي امان الله خان سره له دې چې له نړیوالو یې خپلواکۍ ترلاسه کړه او د هېواد په تاریخ کې یې یو داسې کار وکړ چې تر قیامته به د هغه نوم د دې هېواد هر بچی په پوره ویاړ سره یادوي، ددې ترڅنګ د هغه وخت له نړۍ سره په هره برخه کې سیالي وکړه، اقتصاد ته یې وده ورکړه، معارف یې وغوړاوه.
د غازي امان الله خان دومره پر هېواد او ملي مسایلو مئین او ژمن شخص و، چې کله په دې خبر سو چې هېواد خرابیږي او د بربادۍ لوري ته ځي نو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

زورواکو په څېر يې خپل افغان ورور پسې ټوپک نه راوباسي، بلکې دا هېواد پرېږدي او ځي.
اوسنيو حالاتو ته به راسو، اوس چې د هېواد د خپلواکۍ د ۹۲ يمې کاليزې وخت رارسېدلی دی، افغانان يو بل ته مبارکۍ ورکوي، جنشونه جوړي، خو زموږ هېواد نن سبا په داسې يو حالت کې ښکېل دی چې هره ورځ افغانان وژل کيږي، بل پلو افغانان ډېر خطرناک خوبونه ويني او ورځ تر بلې يې اند ېښنې ډېرېږي او ډېرې اند ېښنې يې پر حقيقت هم اوړي، اوس وخت کې د افغانستان خلک داسې فکر کوي چې خدای مه کړه، يو ځل بيا هېواد کنډر کنډر نه سي او هر څه له لاسه ورنه کړو.
اوسنۍ نا امني او نورې ستونزې هغه څه دي چې موجوده مشرانو ته لوی پېغور دی، ځکه غازي امان الله خان په داسې زمانه کې له نړۍ سره سيالۍ وکړه، چې د اوس په پرتله دومره امکانات نه و، خو بيا نوموړي په خپل قوي سياست هر څه ته وده ورکړه، ټول افغانان يې يو کړل، خپلواکي يې ترلاسه کړه، او په هرې برخې ته يې وده ورکړه.
اوس د افغانستان په چارو کې د ټولې نړۍ لاس وهنه کوي او د خپلو ګټو په موخه يې افغانستان کې په بېلابېلو چارو کې ځانونه ښکېل کړي، بل پلو مرکز زموږ د قومي حکومت او قوي ادارې نه شتون ولس له سختو اند ېښنو سره مخ کړی، بې باوري بله لويه ستونزه ده چې زموږ د مختګ مخه يې ډب کړې.
يوه داسې اداره لرو او په اداره کې داسې خلک راټول دي، چې ډېری يې ملي ګټو ته ژمن نه دي فقط خپلې ګټې او خپل قدرت او ځوکۍ لپاره کار کوي، ښه بېلګه يې ځينې لوړ پوړي دولتي چارواکي دي چې موږ او تاسو عملاً وليدل، چې کله پر يوه دولتي ځوکۍ ناست وي که دا حکومت او اداره هر ډول وي، په وړاندې يې هيڅ نه وايي، خو چې له ځوکۍ ليرې سي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بې دندې سي، نو بيا د حکومت د هرې کړنې په وړاندې غبرګونونه ښکاره کوي او د خپلې څوکۍ د لاسته راوړلو لپاره هر ډول دولت ضد کړنې او فعاليتونه کوي.
دغه راز مو سياسيون هم دي، ناسم سياست کوي، د ولسي بې باورۍ لپاره ډول ډول خبرې کوي، يوه ورځ يې يو ډول دريځ وي، بله ورځ يې دريځ اوښتی وي، فقط د خپلو ګټو او قدرت لپاره سياست کوي، ډېر کم داسې سياسون به ولرو چې ملي ګټو ته ژمن وي او دې هېواد او خاورې لپاره رښتينې اواز پورته کړي.
ددې ترڅنګ ناسم اقتصاد، فساد کې د چارواکو بې حده ښکېلتيا او د قدرت د اړيکو، قوم، ګوند او نورو له مخې وېشه هغه څه دي چې زموږ اوسنی حکومت يې شاتګ ته اړ کړی او د ولس باور پرې ختم دی.
په اوسني وخت او نني عصر کې زموږ چارواکي د قدرت لېوني دي، اديب، سياستوال، ملا، استاد او ددې ټولنې د هرې طبقې او هر مسلک خاوند يوازې او يوازې ددې کوښښ کوي چې څنګه ځان قدرت ته ورسوي، څنګه ملي ارزښتونه تر پښو لاندې کړي او خپلو ګټو ته په برې ځان ورسوي، بس همدغه دده بريالیتوب او دده کاميابي ده.
اوسنۍ ټولې ستونزې، د ټولنې په وړاندې پرتې ننګونې، د خلکو اندېښنې او په ټوله کې د هېواد شاتګ د اوسنيو مشرانو لپاره په داسې حال کې پېغور دی چې د افغانستان د خپلواکۍ ۹۲يمه کليزه نمانځل کيږي، زه هم په خپل وار د نني عصر مشرانو ته پېغور ورکووم او د نړۍ په لر او بر کې ټولو افغانانو ته د هېواد د خپلواکۍ مبارکي وايم.
تل دې وي افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مبارزې پاچا

کله چې د خدايي خدمتګارۍ، عدم تشدد او عدم تعصب خبره کيږي؛ نو د پاچاخان بابا نوم ورسره څرګند يادېږي، خان بابا خپله مبارزه په داسې وخت کې پيل کړه چې د تشدد پر ضد خبره ډېره سخته وه.
زموږ سيمه، په تاريخي لحاظ د پرديو يرغلګرو لخوا همېشه تهديد سوې ده او کله چې دښمنان په نظامي جګړه کې پاتې راغلي او ماتې يې خوړلې ده نو بيا يې فکري جګړه پيل کړې ده او د خلکو ذهنيتونه يې په يو او بل فريب په بېلابېلو لومو کې ګير کړي دي.
په داسې حالت کې يو قوم او ملت ته نجات ورکول او د دوی فکرونه له غلامۍ ژغورل اسانه خبره نه ده، پياوړي فکر، لوی زړه او پراخې فداکارۍ ته اړتيا لري.
هغه څوک چې د دې ملت د فکر سمولو، له غلامۍ ژغورلو او د سيمې له نورو قومونو سره د سيال کولو لپاره يې سپېڅلی جهاد پيل کړ د پښتو قوم ستر مبارز پاچا خان و.
د خان بابا فکر د ظلم پر خلاف، د مظلوم لاسنيوی، ټولنيز عدالت ته لاره هوارول او په ټوله کې د پښتون قوم د نورې نړۍ سره برابرول و؛ چې د دغه ارمان لپاره خان بابا خپل ټول ژوند قربان کړ او تر دې دمه يې لارويان د سر په بيه مبارزه کوي.
عدالت داسې يو خوږ نوم دی چې سړی يې په نوم اخيستلو هم ارامي او سوکالي محسوسوي؛ د نړۍ ډېرو ملتونو د عدم تشدد لپاره مبارزه وکړه چا چې د خپلو مشرانو دا لاره تعقيب کړه هغه ملتونه نن سوکاله، خوښ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارام، اباد او خپلواکه خاوره لري لکه په هندوستان کې ګاندي او په افریقا کې نیلسن منډیلا.
زموږ پښتون قوم هم د پاچاخان په نوم منډیلا او ګاندهي لري زموږ په جغرافیوي جوړښت کې پاچاخان د عدم تشدد بنسټ کېښود او دا فکر یوازې د پښتنو لپاره نه و بلکې د ټولې سیمې لپاره و، د سیمې ډېرى خلکو له دې څخه الهام واخیست خو موږ لا ددې پر ځای چې؛ دا فکر په ځان کې خپور کړو، ملت جوړونې ته پام وکړو نو بر خلاف مو په پاچاخان پسې ملنډې ووهلې او هغه ته مو د لېوني لقب ورکړ، دغه ستر مبارز خپلې تجربې او مشورې له ګاندهي سره هم شریکې کړې چې له امله یې اوس هندوستان د سیمې په هېوادونو کې هسکه غړۍ ګرځي.
زموږ په ټولنه کې له پخوا څخه یو بد کلتور دود دی چې هغه وخت د یو چا پر ارزښت پوهېږو چې له لاسه مو ورکړي وي، هغه وخت ژاړو چې ژړا مو کومه ګټه نه کوي، هغه وخت د یو چا پر فکر خپل ځان او ټولنه پرمختللي بولو چې پر هغه فکر مو خروار خاورې باروي.

پاچاخان پښتنو ته ډېرې چغې ووهلې، ډېر مدني پېغامونه یې پرېښودل، د پښتنو د فکر روزلو لپاره کور په کور وګرځېد او هر چا ته یې دا چغه ووهله چې: ((یو کیږو ګنې ورکیږو.))
اوسني مدني فعالیتونه کټ مټ د پاچاخان د فکر ترجماني ده، د هغه ویده ارمانونه دي چې د هېواد په لر او بر کې ځینو ځوانانو، ښوونکو او د ویښ ضمیر لرونکو اشخاصو لخوا چې د هېواد جوړونې، فکر جوړونې او په ټوله کې د ملي شتمنیو ساتنې، اسلامي او کلتوري ارزښتونو ژمنتیا لپاره متې نغاړلي دي او د خان بابا په هغه فکرونو روان دي چې نیمه پېړۍ مخکې یې د خپرولو کوښښ او هڅې کولې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اوسني وخت کې ډېر وړ اشخاص او رښتيني مدني فعاليتونه لکه مخکې چې مو يادونه وکړه پر خپل ځای د تشدد پر خلاف دي خو ورسره د مدني ټولنو په نوم ځينې خلک او اشخاص د شخصي موخو لپاره چغې وهي، معاملې کوي او خبره دې حد ته رارسېدلې ده چې، د مدني ټولنو له نوم سره د ځينو خلکو حساسيت هم پيدا سوی دی، چې دا کار خپله د رښتيني مدني فعاليت پر وړاندې خنډونه پيدا کوي او د خان بابا د فکر د خپرولو مخه نيسي.

مدني فعاليت او د تشدد پر وړاندې چغه وهل د خان بابا په څېرر اشخاص غواړي، د هغه پشان کلک هوډ، سپېڅلی نيت، پاک زړه او لويه فدا کاري غواړي، اوس ځينې خلک چې د مدني فعاليت په نوم له غرضه ډک شعارونه پورته کوي هر چاته روښانه دي چې د دوی هدف رښتيا هم سپېڅلې مبارزه ده که د دې ويده ملت غولول !؟.

مبارزو او ويښو ځوانانو ته مې مشوره ده، که دوی غواړي په خپله سپېڅلې مبارزه کې بريالي شي، که دوی رښتيا د خپل ملت جوړول غواړي، که دوی رښتيا خپله ټولنه سمول غواړي، که دوی خپل قوم د نړۍ د نورو قومونو سره په يو کتار کې ودرول غواړي، که دوی خپل خلک له غلامۍ ژغورل غواړي نو د سپېڅلي پښتون ستر مبارز خان پاچان ژوند دې مطالعه کړي، د هغه پر مبارز ژوند دې مزل وکړي، خپل فکر دې د هغه د فکر تابع کړي او د هغه د ارمانونو تل ته دې ورښکته شي، بيا به د دوی مبارزه رښتيني، سپېڅلې، پاکه او ددې هېواد او خلکو د ګټو لپاره وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملت ته د ملي تحریک ډالۍ

زموږ هېواد یو له هغه هېوادونو دی چې ګوندونه پکې ورځ تر بلې ډېرېږي، د ډېرو لږو یې هدف او تګلاره مالومه ده خو ډېر داسې تحریکونه او ګوندونه جوړ سول چې یو څه وخت یې ګوند فعالیت وکړ او بېرته تر خاورو لاندې سول.

ځینې داسې ګوندونه او تحریکونه هم پیدا سول چې فقط د خپل هدف او سیاسي موخو لپاره یې کار وکړ او اوس هم په خپلو سیاسي فعالیتونو او کارونو بوخت دي.

د پورته یادو سویو ګوندونو تر څنګ ځینې داسې ګوندونه او تحریکونه هم پیل سول چې یوازې یې په سیاست بسنه ونه کړه، بلکې د ملي حماسې تر سیورې لاندې یې په بېلابېلو برخو کې خپلو هېوادوال په سینه پورې ټینګ ونیول، د خلکو اواز یې واورېد او پر خپلو مبارزو چغو یې د هېواد په ګوټ ګوټ کې ازانګه کړل.

هغه تحریک چې د سیاسي فعالیت ترڅنګ یې اسلامیت، افغانیت او انسانیت ته کار وکړ په هره برخه کې یې د خپلو هېوادوالو تشې درک کړې او بالاخره د کلتور او فرهنګ د کاروان یون یې ګړندی کړ د افغانستان ملي تحریک دی.

د افغانستان ملي تحریک یوازې دا نه چې په سیاسي برخه کې یې د پام وړ ګامونه واخیستل، د دې سربېره یې ټولنیز، پوهنیز، کلتوري، ادبي او بالاخره داسې ملي حرکتونه وکړل چې په رښتینې توګه یې دا وښوده چې ملي تحریک یوازې نوم نه بلکې د عمل په ډګر کې هم مخکښ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه تحریک د تېر یو کال په موده کې په بېلابېلو برخو کې نږدې **۵۰** لوی غونډې جوړې کړې دي، چې د اسلامي، کلتوري، ټولنیز او نورو ملي مسایلو د ساتنې او پرمختګ لپاره یې طرحې وړاندې کړې دي، ملي، اسلامي او کلتوري ارزښتونو باندې د یرغل مخه یې نیولې ده.

افغانستان ملي تحریک په دې وروستیو کې په فرهنګي ډګر کې داسې نوښتګر قدم واخیست چې د خلکو پام یې خپل لور ته وروا ړو.

((خپل ملت ته د ملي تحریک ډالۍ)) تر نوم لاندې یې شل عنوانه کتابونه تر چاپ وویستل او د یوې لویې غونډې په ترخ کې یې ملت ته ورو پېژندل.

دغه کتابونه د بېلابېلو لیکوالو لخوا پر بېلابېلو موضوعاتو لیکل شوي او ترتیب سوي و او د بېلابېلو افغان فرهنګپالو لخوا یې د چاپ لګښت ورکړل سوی و.

دغه غونډه د تېر **۱۳۹۳**ل کال د کب د میاشتې پر **۲۸**مه نېټه د پنجشنبې په ورځ د کابل په ستار هوټل کې جوړه سوې وه چې د ملي تحریک د مشر استاد محمد اسماعیل یون ترڅنګ نورو فرهنګي شخصیتونو هم برخه پکې اخیستې وه.

اوس به راسو دې ته چې د ملي تحریک دغه حرکت څومره له نوښتونو ډک دی او څومره اړتیا ورته لیدل کیږي.

مخکې مو هم یادونه وکړه چې ملي تحریک د ملي مسایلو په اړه په بېلابېلو برخو کې کارونه کړي دي، غونډې یې جوړې کړې دي، ولایتونو ته یې سفرونه کړي دي، فرهنګي غونډې او مشاعرې یې جوړې کړې دي او دا دی زموږ د ټولنې او په تېره بیا د ادب او فرهنګ په برخه کې ستره اړتیا چې د کتاب چاپ دی دا یې هم ترسره کړ.

د کتاب چاپ زموږ ژبې او زموږ ټولنې ته ستره ډالۍ ده، ځکه په دغه برخه کې له بده مرغه موږ ډېر پاتې یو، له یوې خوا د کتاب ارزښت هم زموږ په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولنه کې دومره نه پېژندل کیږي لکه په نوره نړۍ کې ښايي له همدې امله يې چاپ ته پام هم نه وي شوی او بل پلو مو د چاپ لړۍ ډېره کمزورې ده.
ملي تحريک چې ځان يې د عمل په میدان کې ثابت کړی دی، دغه برخې ته هم پام کړی دی، تشه يې درک کړې ده او خپل ملت ته يې د کتاب د چاپ ډالۍ ورکړه.
دلته يوه خبره يادول اړين بولم، زموږ د ټولنې هغه طبقه چې ليکوالي کوي، مينه ورسره کوي او د کتاب پر ارزښت پوهېږي تر ډېره پورې امکانات نه لري، چې خپل کتاب چاپ کړي او خپل فکر تر نورو ورسوي، خو هغه خلک چې امکانات يې په لاس کې دي او د ليکوال د ارمانونو د پوره کېدو لپاره کوم خنډ سره نه سي مخ کېدلی ممکن د کتاب له ارزښت بې برخې وي او يا يې هم دغه تشه نه وي درک کړې.
زه په هېواد کې په نورو ګوندونو، تحريکونو، شخصي او نا شخصي ادارو ږغ کووم چې د ملي تحريک په څېر دې د نورو بېلابېلو فعاليتونو سربېره په فرهنګي ډګر کې کار وکړي، د مرکز تر څنګ دې په بېلابېلو ولايتونو کې فرهنګي غونډې او علمي سمينارونه جوړ کړي، مشاعرې دې جوړې کړي، کتابونه دې چاپ کړي او داسې خدمت دې وکړي چې تر ابده پورې هم دوی پرې ياديږي، هم ټولنې، هم ژبې او هم کلتور ته ستره غنی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مدني مبارزې ځوان وکیل

هسې خو هم زموږ د ټولنې خلکو په نننۍ عصر کې ټولې سترګې ځوانانو ته دي او د خپل امید لمنې یې ورته غوړولي دي.
هغه ځوک چې په دې وروستیو کې ولس ډېر باور پرې کوي، هلمند کې د فعاله ځوانانو په منځ کې یو هم د ولایتي شورا ځوان وکیل ښاغلی بشیر احمد شاکر دی.
نوموړی مخکې تر دې چې ولایتي شورا ته راسي، هلمند مدني ټولنې له لارې یې خپله مبارزه کوله او د دې ولس د حق غوښتلو لپاره یې هر ځای د حق چغې وهلې.
د نوموړي همدغه پاکې مبارزې ولسونه اړ کړل، چې ده ته رایه ورکړي او تر ولایتي شورا یې ورسوي.
دی له هغه وکیلانو له ډلې و چې د ټاکنیزو مبارزو پر مهال یې پیسې مصرف نه کړې بلکې د ولسونو په باور او رایه دې شورا ته راغی.
ښاغلی شاکر چې ځوان دی، د هېواد جوړونې او دې ولس په اړه ډېر ښه فکر لري، د نوموړي سره زما د ملګرتیا یوازینی راز هم په دې کې دی چې ټینګ مبارز دی.
د هغه شخصیت بېلابېل اړخونه لري، زړه سوانده دی، د مظلومانو دوست دی، جرأتمند دی او د هر ډول ستونزې په وړاندې د ډغرو وهل چل یې زده دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوموړي په لږ وخت د ډېرو ولسونو زړونه وګټل، تل له خپله وسه اضافه کار کوي، رسنيو کې ډېر راڅرګنديږي، د خلکو د زړونو خبرې کوي او ښه خاصيت يې دا دی چې د لوی لوی چاروا کو په وړاندې په زړورتيا خبرې کوي.

د ښاغلي شاکر شخصيت ډېر اړخونه لري، بايد ډېرې خبرې پرې وسي، په لنډه بايد ووايو چې د کار او عمل سړی دی، د دغه ډول ځوانانو بايد ملاتړ وسي، نور حوصله هم ورکول سي، د هېواد راتلونکی دوی ته ګوري.

هېواد مو دغه ډول ځوانانو ته اړتيا لري، د فکر او هڅو د غځېدو په هېله يې.

ډېر تفاوت دی په انسان کې د مانا په لحاظ
واړه مشغول دي ځيني ځان ځينې جهان جوړوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

په سعودي عرب کې بې پوښتنې افغانان

خدای ج چې پر خپلو انسانانو ورحمېږي نو بيت الله شريف ته د سفر د تللو امکانات ورته برابر کړي. زه هم د هغه نيکمرغه انسانانو له ډلې وم چې نږدې درې اونۍ وړاندې سعودي عربستان ته د عمرې کولو لپاره ولاړم. له عبادت پرته مې ځان سره دا تصميم هم نيولی و چې هلته به ميشت افغانانو سره وينم او د دوی له ژونده به ځان خبروم.
کله چې مدينې منورې ته ورغلو، هلته ډېری افغانان اوسېدل، سلګونه افغانانو کورنيو هلته ژوند کاوه. دوی يوه اتحاديه هم درلوده، ما يې مشر پيدا کړ او هلته د دوی پر ژوند، اسانتياو او ستونزو مې ورسره خبرې وکړې.
خبرو يې ډېر نا هيلی کړم. افغانستان چې د سعودي عربستان سره له پخوا اړيکې لري، زموږ وطن ته له دغه هېواده صحابه کرام راغلي. د اسلام دين يې خپور کړی او حتی د ژوند سره يې هم دلته کابل کې مخه ښه کړې چې يو شمېر صحابه کرام دلته ښخ هم دي.
ما چې د افغانانو له ژونده ځان خبر کړ ډېرې ستونزې يې درلودې لکه هيڅوک چې نه لري. لکه د پوښتنې څوک چې يې نه وي او هر څوک چې څه وغواړي پرې کولی شي.
د دوی يوه لويه ستونزه دا وه چې اقامې (د دوی د اوسېدو جوازونه) د پاکستان له لارې ورکول کېږي. دوی بايد پاکستان ته ولاړ سي او هلته دغه ستونزه هواره کړي او خپل کارونه خلاص کړي. يوازې د پخواني ولسمشر حامد کرزي په وخت کې د شپږو مياشتو لپاره يوه پروسه پيل سوه چې اقامې د افغانستان له لارې ورکول کېدې خو دا پروسه بېرته ودرېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوسني ولسمشر محمد اشرف غني هم سعودي عرب کې له میشتو افغانانو سره ژمنه کړې وه چې د اقامو یاده ستونزه به یې حلوي خو له بده مرغه تر اوسه هیڅ اقدام نه دی سوی.

یوه افغان راته وویل: «زموږ حکومت په دې برخه کې هیڅ توجوه نه ده کړې، موږ له ډېرو ستونزو سره مخ یو، د پاکستان حکومت په دې برخه کې ډېر کار کړی دی خپلو خلکو ته.»

د دوی خبرو فکر مند کړم، د سعودي عرب په ښېر هېواد چې افغانستان ورسره له پخوا اړیکې لري، حتی روژه او اختر د دوی د محکمې پر اجازه او اعلان کوي خو لا هم هلته زموږ حکومت داسې اړیکې نه دي جوړې کړي چې د افغانانو ستونزې دې هوارې سي.

مدینه منوره کې میشتو افغانانو هلته د افغانستان له سفارت هم ګیله کوله. د افغانانو د اتحادیې مسؤلینو ویل تر اوسه یې د دوی هیڅ پوښتنه نه ده کړې. د افغانانو پر ستونزو یې سر نه دی ګرځولی. حتی افغانان چې سفارت ته ورسي هم وخت نه ورکول کېږي او نه پرېښودل کېږي.

یوه بله مهمه موضوع چې ما درک کړه دا وه چې د سعودي عربستان او پاکستان اړیکې ډېرې ښې وې. د افغانستان سره یې چندانې اړیکې نه وې جوړې. ښایي دا لامل وي یې چې هلته افغانان ستونزې لري او پاکستانیان یې نه لري.

د ملامتیۍ ټوله ګوته زموږ حکومت ته نیول کېږي. افغانان چې د نړۍ په ډېری هېوادونو کې ژوند کوي، سعودي عرب هم یو له هغه هېوادونو دی چې ډېر پښتانه پکې ژوند کوي. یا مسافر دي او یا هلته کورونه لري. دوی هلته له ښې ورځې نه اوسېږي، مجبوریت هلته رسولي دي، داسې یو هېواد چې افغانستان ورسره په ډېری مسایلو کې شریک دی، په تېره بیا مذهبي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشترکات، خو له بده مرغه زموږ اړیکې اوس هم دومره کمزورې دي چې د یو عادي افغان ستونزه نه سي حلولی.
دا سې کورنۍ مې هم هلته ولیدې چې څو لسیزې یې هلته ژوند کړی دی خو پام نه دی ورته سوی. یوازې او سني حکومت نه بلکې پخوانیو حکومتونو هم هلته خنډونه له منځه نه دي وړي.
د خلکو ستونزو. هلته میشتو افغانانو ژوند. د دوی کړاونو. د دوی ګیلو چې له حکومته یې کوله، ډېر ناهیلی کړم.
حکومت باید سعودي عربستان کې د افغانانو ژوند ته جدي پام وکړي او هلته د اوسېدو، کاروبار برابرولو، د ځایي حکومت سره د دوی اړیکو جوړولو کې باید هڅې وکړي.
تر ټولو مهمه خبره چې د افغانستان حکومت باید ورته پام وکړي، د سعودي میشتو افغانانو اقامو(هلته د اوسیدو جوازونو) ستونزه ده چې حکومت باید غم وخوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پتيال د هېرولو نه دی

افغانستان يو له هغه هېوادونو دی چې، د ګلانو رژول پکې اسان کار دی خو د ګلانو روزل ډېر ګران تماميږي، په دې هېواد کې به په ډېر همت او زحمت يو ګل وروزې، خو چې د ثمرې وخت يې راشي نو د بې رحمه خزان تر شا داسې لوګري راپيدا شي چې روزل شوی ګلاب په ډېرې اسانۍ ورژوي.
اروابناد عبدالقديم پتيال يو له هغه ګلانو څخه و چې په خپل زحمت او همت پر علم او پوهه زين کړي اس سپور و او د برياليتوب د ميدان له څلورو خواو يې طوافونه کول.
پتيال هغه ځوان و چې، د ثمرې ورکولو وخت يې و، د هغه د پوهې ونې بېلابېلې څانګې لرلې، هر چا يې له مېوې ګټه اخيسته او هر څوک يې په خوند پوهېدل، خو هغه انسان چې د پتيال د پوهې درخته(ونه) يې نوره مېوې ورکولو ته پرې نه ښوده نو مالومه خبره ده چې، د نوموړي د پوهې مېوه يې نه وه خوړلې.
اروابناد پتيال ځېړونکی و، کره کتونکی و، ليکوال و، شاعر و، خطاط و او د مظلوم کلک ملګری او د هر ډول ظلم پر وړاندې سخت مبارز و.
پتيال د کندهار د پوهې او ادب پر اسمان هغه روڼ ستوری و چې د خپلې پوهې پر شغلو يې ډېرې سترګې وبرېښولې.
پتيال شعر ليکه، له شعر سره يې ځانګړې مينه لرله، د کندهار ادبي بنډارونه او د انارګل مشاعره يې توده کړې وه، خپله يې پوخ شعر ليکه، شعر يې مينوال لرل، په خپل شعر د ډېرو مظلومو انسانانو زړونه ټکور

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي دي، هغه د خپلې خوږې ژبې پښتو سره ځانګړې مینه لرله، کله چې د اطلاعات او کلتور رئیس شو نو په کندهار کې یې ادبي یون پیل کړ، د کندهار ادبي ملګري یې پر یوه ټغر راټول کړل، خپلو ملګرو ته یې د مینې او یووالي درس ورکړ او په دې یې وپوهول چې زړونه څنګه خپلیږي.
د پښتو ادب له اسمان دغه پرېوتي ستوري د کندهار د ادب پر ځمکه د خپل زړه پر وینو داسې پنځونې وټوکولې چې ترڅو دا نړۍ وي نو ادبپال به یې له فصل حاصل اخلي.
نوموړی سره له دې چې شاعر و ځوان محقق و، په اوسنیو ځوانو څېړونکو کې پټیال ځانګړی ځای لاره، لویه حوصله یې لرله او د څېړنې په برخه کې یې بېلابېل کتابونه او سلګونه مقالې لیکلي دي.
د ((پردېس بېنوا)) په نوم یې د اروانباد بېنوا پر ژوند او آثارو مستقل کتاب ولیکو، د پښتو ژبې د فلکلور ستر خدمتګار اروانباد محمد ګل نوري پر ژوند او آثارو یې څېړنه وکړه، د ((زرپانې)) په نوم یې ناول ترجمه کړ او د ((انکار)) په نوم د زړه پر خوږو خبرو سوي زړونه ټکور کړل.
اروانباد پټیال د اطلاعات او کلتور د ریاست مسؤلیت په لوی بریالیتوب ترسره کړ، له دغې دندې وروسته د کندهار مرستیال والي شو، چې بوختیا یې نوره هم ډېره شوه خو د بوختیاو سره سره یې بیا هم ادبي هڅې فعاله ساتلې او بېلابېلو غونډو ته به یې تګ راتګ کاوه.
کله چې هلمند کې د اروانباد عبدالروف بېنوا په اړه علمي سمینار جوړ شو نو پټیال ورته له کندهاره راغی ما ورته وویل: پټیال صیب! امنیتي شرایط برابر نه دي خو بیا هم تاسې سیمینار ته راغلاست، هغه په ډېره خوږ انداز راته وویل: ((چې په هلمند کې د اروانباد بېنوا پر ژوند او فن سیمینار جوړیږي او زه را نه شم نو زړه به مې څنګه کرار شي.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

پتیال رښتیا هم پر پښتو او پښتنو مئین و ، هغه د خپلې رسمي دندې پر مهال په کندهار کې د بېلابېلو لیکوالانو او شاعرانو لسګونه کتابونه چاپ کړل او په خپل دغه بې مثاله خدمت یې د پښتو ادب لمن له ډېرو مرغلرو ډکه کړه.

که د پتیال د ادبي شخصیت پر ځمکه مزل وکړو شاید پکې ورک شو ، هغه په خپل کم عمر کې ډېره څه وپنځول، چې هر چاته د لمر پشان روښانه دي.

دغه تاند ځوان یوازې پر شاعرۍ، لیکوالۍ ، څېړنې، ژباړې، خطاطۍ او انځورګرۍ بسنه ونه کړه، بلکې د سیاست په ازغن ډګر کې هم قدم کېښود ، ددې هېواد حالت یې وشنل، کندهار ولایتي اداري ته یې په خپلې غښتلې مفکورې بېلابېلې طرحې وړاندې کړې او ددې هېواد د سیاسي حالت د روڼتیا لپاره یې بې مثاله کارونه وکړل.

عبدالقدیم پتیال یو خوږ شخصیت درلوده ، که به پنځه دقیقې ورسره څوک کښېناست نو د دغه د شخصیت له خوږو به یې حتما یو څه له ځان سره اخیستل، د هغه دنده د هېواد په لر او بر کې مینه خپرول ول، خو دا چې زموږ په ټولنه کې د مینې خپرېدل بدله وینه ده نو دغه خوږ ځوان په بدن کې لا د ځوانۍ وینه په جوش او خروش وه، ددې هېواد ډېرې بچیان یې د پوهې انرژۍ ته خپلې هېلې غوړولې وې، خو د پوهې د بڼ دغه بې مثاله ونه د خزان بې رحمه بادونو وربېله د نورې مېوې توان یې ترې واخیست.

د اروانښاد پتیال د پوهې ونه وچه وشوه، خو دغه ونې داسې مېوې ټولنې ته ورکړې دي چې تر قیامته به یې خلک پر خوږو نه مړیږي، د هغه اثار، لیکنې او شاهکارونه به ژوندي وي، د هغه یادونه خاطرې به ژوندۍ وي او بالاخره لوی کندهار به تل پتیال ژوندی بولي.

د پتیال د فکر د خورېدو په هېله !

۲۲/۱۰/۱۳۹۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګلالي ماشومان او ختر

کله چې اختر راورسیږي نو تر ټولو لومړی راته خپل ماشومتوب رایاد سي، چې ماشومان و نو اختر ته به ډېر خوشاله کېدلو، خوښۍ به مو کولې، ساتیري به مو کول.
خو کله کله ځیني ساتیري ماشوم ته په زیان تمامیږي، ډول ډول خطرونه ورسره مخ وي، موږ چې ماشومان و د بابو صیب لمبې په نوم به مو د اختر په شپه یوه لوبه کوله چې ډیر خس وخشاک به مو راټول کړل، لویه غونډۍ به مو ترې جوړه کړې وه بیا به د اختر په شپه اور ورته اچول کېده ټول ماشومان به ترې راټول و، دغه اور به ځیني وخت ماشومانو ته خطر و، یا به ددوی پښې لاسونه پکې وسوځېدل یا به یې لمن اور واخیست، خو هغه ساده وخت و، څوک نه پوهېدل.
دغه ډول نور ډېري سیمه ییزې لوبې وې چې ماشومانو به کولې او خطرناکې به وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اوس زمانه کې پټاکۍ او دې ورته نور توکي چې ماشومان يې اخترونو کې رانيسي او خپل سات پرې تېروي تر ډېره خطرناک دي، مور او تاسې عملاً وليدل چې ډېرى ماشومانو ته زيانمن تمام سول.
په دې اړه لومړى رسنۍ مکلفې دي چې کور کې پلرونو، مېندو ته عامه پوهاوى ورکړي، چې اختر کې خپله هم ماشومانو ته دغه شيان وانخلي او ماشومان هم پرې نه ږدي چې دغه شيان رانيسي.
ګلونو ماشومانو ته مې پېغام دادى چې اختر کې مو خپلې خوشالۍ او ساتېرۍ وکړئ خو له خطرناکو لوبو او خطرناکو ساتېريو ځان وساتئ، ددې ترڅنګ ګلونه ماشومان دې خپلې روغتيا ته هم پام وکړي، هم دې مور او پلار خپلو نازکو ماشومانو ته پوره پام وکړي، دوى پرې نه ږدي چې اختر کې ډېر خوراکونه وکړي، خداى ج مه کړه ناروغ نه سي.
ماشوم مو راتلونکى دى، په اوسني وخت کې خپل ماشومانو بايد په هر څه خبر کړو، د ډېرو شيانو په اړه دوى ته مالومات ورکړو، د دوى ذهنيتونه بايد وروزو، ترڅو د دغه ډول خطرونو څخه خوندي و اوسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړليک

سرليک .... مخ
د زړه اوازونه ټولګه سوه ۱
زما خبرې ۲
افغان سوله بيه نه لري ٤
پر موږ قيامت دی ۷
په افغانستان کې د امريکا ژوبل سياست!.............................. ۱۱
بيده لا وژل کيږو!!! ۱٥
تبليغات که واقعي جګړه ؟ ۱۹
د حکومت بديل لرو خو د نظام بديل نه لرو............................. ۲۳
د روسانو ماتې که د سيمې بريا؟...................................... ۲٦
د عدم تشدد پر مرکز د تشدد ډک بريد................................. ۳۰
د يو بل ته ګوته پر ماشه ورونو ميندې پر يوه تغر....................... ۳۳
سياست که مسخرې؟؟ ۳٦
زوړ دولت او اوسنی هلمند ۳۹
شخصيت جوړونه په ماديا تو کې که په معنويا تو کې؟ ٤۳
ازاد د مدني مبارزې رښتيني څېره...................................... ٤٥
عمومي سړک او د چارواکو موټريز کاروان............................. ٤۸
کيسې ګټل د مردانو کار دی ٥۲
مدني ټولنې بايد تعريف شي... ٥٦
ملي ارزښتونه او د چارواکو لوبه ٦۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي لوبډله که ملي ټغر؟........................... ٦٤
وينا که عمل؟..................................... ٦٩
هلمند کې د معاصر ادب مخکښ ٧٢
د یوویشتمې پېړۍ‌ځلور مخکښ شاعران ٧٥
د سبا پلاران.. ٨٩
د هلمند کوچنی اختر ٩٢
د هلمند ستوری ٩٧
هلمند کې د قلم اتل او مبارزې سرلاری ١٠٣
د قیس هاشمي شاعري او د اوسنۍ ټولنې انځور ١٠٧
د غزل په اننګو کې دویم ځلاند انسان................... ١١٢
فېسبوک او ټولنه ١١٨
ولس ته د خپلواکۍ مبارکۍ او د وخت مشرانو ته پېغور ١٢١
د مبارزې پاچا.. ١٢٤
ملت ته د ملي تحریک ډالۍ ١٢٧
د مدني مبارزې ځوان وکیل............................. ١٣٠
په سعودي عرب کې بې پوښتنې افغانان ١٣٢
پتیال د هېرولو نه دی ١٣٥
ګلالي ماشومان او اختر ١٣٨

(c) ketabton.com: The Digital Library

مننه او کور ودانی

د افغانستان ملي تحریک په هلمند کې د ملي تحریک له ولایتي څانګې څخه د زړه له تله مننه کوي چې د دې اثر چاپ ته یې اوږه ورکړه. ملي تحریک ویاړي چې د علمي اثارو د چاپ لړۍ یې پیل کړې ده. دا لړۍ به دوام لري. موږ له ټولو درنو هېوادوالو څخه په خورا درنښت هیله کوو چې په خپل معنوي او مادي وس د کتابونو د چاپ دا لړۍ لا پسې وغځوي.

یو ځل بیا د دې اثر له لیکوال او چاپوونکي څخه د زړه له تله مننه کوو چې د دې اثر د لیکلو او چاپولو جوګه شول.

په فرهنګي مینه

د افغانستان ملي تحریک

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زړه اوازونه

(د بېلابېلو لیکنو ټولګه)

سردار محمد همدرد

۱۳۹٤ لمریز کال

د افغانستان ملي تحریک
www.melitahrik.com

د خپرونو لړ: ۱۰۹

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library